

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

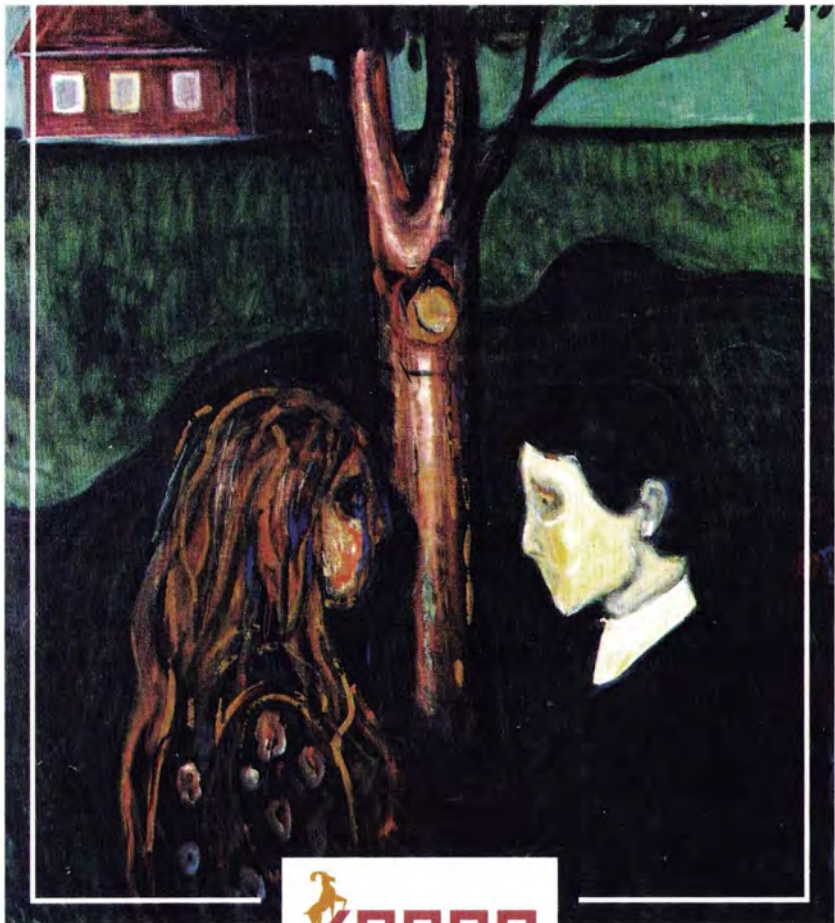
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

AHMET RASİM

İLK SEVGİ

 KAPRA

AHMET RASİM

İLK SEVGİ

Geniş okur kitlelerine ulaşan düz yazılarının yanı sıra roman ve öykü türünde de eserler veren Ahmet Rasim, *İlk Sevgi* adlı öykü derlemesinde karanlık hikâyeleri, renkli bir üslupla anlatır. Aşkın, acının, pişmanlıkların ve hayatın binbir türlü hâlinin işlendiği öyküler sürükleyici bir dille okuyucuyu başka dünyalara davet ediyor. Ahmet Rasim'in *İlk Sevgi*, *İstirap Geceleri* ve *Hayatın Zorlukları* eserleri bir arada günümüz Türkçesiyle okurla buluşuyor.

KAPRA
YAYINCILIK

 /kaprayayinlari
 /kaprayayinlari
 /kaprayayinlari
 /kaprayayinlari

ISBN: 978-625-7419-04-8

İLK SEVGİ / Ahmet Rasim

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Kadir Yılmaz

YAYIMA HAZIRLAYAN

Remzi Soytürk

EDİTÖR

Sevdagül Kasap

SON OKUMA

Banu Özyürek

KAPAK GÖRSELİ

Edvard Munch, *Eye in Eye*, 1894

KAPAK TASARIM

FOLX

SAYFA DÜZENİ

Oğuz Yılmaz

BASIM VE CİLT

Repar Dijital Matbaası

BASKI

Mayıs 2021 - 1. Basım

ISBN

978-625-7419-04-8

SERTİFİKA NO

40675

Kapra Yayıncılık,
Repar Tasarım
Matbaa ve Reklamcılık
Ticaret Limited Şirketi'nin
tescilli markasıdır.

Mimar Sinan Mah.,
Selami Ali Efendi Cad.,
No: 5
34672 Üsküdar/İstanbul
Tel: 0 (212) 522 48 45

© Bu kitabın tüm hakları saklıdır.
Tanıtım amaçlı, kısa alıntılar
dışında metin ya da görseller
yayınevinin izni olmadan hiçbir
yolla çoğaltılamaz.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://canbey.org>

Ahmet Rasim (1865-1932)

1865'te İstanbul'da doğdu. Öğrenimini Darüşşafaka'da tamamladı. Okulu birincilikle bitirdikten sonra Posta ve Telgraf Nezareti'ne memur olarak girdi. 1885'te Ahmet Mithat Efendi'nin çıkardığı *Tercüman-ı Hakikat*'te yazmaya başladı, aynı zamanda *Ceride-i Havadis*'e de çeviriler yaptı. Kısa bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra 1908'de Hüseyin Rahmi Gürpınar ile birlikte *Boşhoğaz ile Gûllabi* adlı bir mizah dergisi çıkardı. Kendi isminin yanında Leyla Feride imzasını da kullandı. *Gülşen, Sebat, Hamiyet, Berk, Şafak, Resimli Gazete, Maarif, Hazine-i Fünun, Mektep, İrtika, Basiret, Tasvir-i Efkâr, Sabah, İkdâm, Vakıt, Akşam, İleri, Yeni-gün, Donanma, Resimli Kitap, Musavver Muhit* ve *Cumhuriyet* gibi birçok gazete ve dergide fıkra, anı ve sohbet yazıları yayımlandı. Suriye, Sofya ve Romanya'da muhabir olarak bulundu. 1927'de İstanbul milletvekili oldu ve bu görevini ölene kadar devam ettirdi. Döneminin siyasi ve edebi tartışmalarına mesafeli duran Ahmet Rasim, Ahmet Mithat Efendi'nin öğretmeyi amaç edinen sanat anlayışını benimsemiştir. Ahmet Rasim, eski zevk ve anlayışı sürdürmeye çalışanlar ve Batılılaşma taraftarlarının yanında kendisini orta yolu benimsemiş bir "mutavassıt" olarak ifade etmiştir. Yalın, akıcı Türkçesi ve renkli üslubuyla büyük bir okuyucu kitlesinin ilgi odağı hâline gelmiştir. Araştırma ve gözlem, yazı hayatında önemli bir yer tutmuştur. Tarih, coğrafya, seyahat, gramer gibi birbirinden farklı konularda yüzden fazla eser veren Ahmet Rasim'in okuyucu kitlesi arasında şöhret kazanmasına yol açan yazıları daha çok deneme, söyleşi, fıkra ve hatıralarıdır. Ahmet Rasim 1932'de İstanbul Heybeliada'daki evinde yaşamını yitirdi.

Eserleri

Öykü ve Roman: *İlk Sevgi* (1890), *Derd-i Dil* (1890), *Bir Sefilenin Evrak-ı Metrukesi* (1891), *Güzel Eleni* (1891), *Le-yal-i İstırap* [İstırap Geceleri] (1891), *Meşakk-ı Hayat* [Hayatın Zorlukları] (1891), *Mehalik-i Hayat* [Hayatın Tehlike-leri] (1891), *Endişe-i Hayat* (1891), *Tecarib-i Hayat* [Hayat Tecrübeleri] (1891), *Meyl-i Dil* (1891), *Afife* (1892), *Mektep Arkadaşım* (1893), *Tecrübesiz Aşk* 1893, *Numune-i Hayal* 1893, *Biçare Genç* (1894), *Sevda-yı Sermedî* [Sonsuz Sevda] (1895), *Ela Gözler* (1895), *Gam-ı Hicran* (1896), *Asker Oğlu* (1897), *Nâkâm* (1897), *Ülfet* [Hamamcı Ülfet adıyla, 1922] (1898), *Belki Ben Aldanıyorum* (1909), *İki Güzel Günahkâr. Bedia-Eleni* (1922), *İki Günahsız Sevda* (1922)

Anı: *Gecelerim* (1894), *Fuhş-i Atik* (1922), *Matbuat Hatıralarından: Muharrir, Şair, Edip* (1924), *Falaka* (1927)

Fıkra-Makale-Söyleşi: *Şehir Mektupları* (1912-13), *Eşkâl-i Zaman* (1918), *Gülüþ Ağladıklarım* (1924), *Muharrir Bu Ya* (1926)

Gezi: *Romanya Mektupları* (1917)

Düzyazı Şiir: *O Çehre* (1893), *Kitabe-i Gam* (1897-98)

İÇİNDEKİLER

İLK SEVGİ

BİRİNCİ BÖLÜM	9
Sebebi Meçhul Bir İntihar	9
Kadıköy Âlemi	12
Dört Sene Sonra	18
Aşk Yarası.....	26
İKİNCİ BÖLÜM.....	29
Pişmanlık	29
Firardan Sonra	31
Sefalet.....	35
Dört Sene Sonra	38
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	47
Mermerkule.....	47
İtham	51
Cinayet Tasavvuru.....	53
Kanun Maddesi.....	56
NETİCE.....	61
İntikam	61

İSTIRAP GECELERİ

Peşinden Gelen Hayal.....	65
Arzuları Anlatmak.....	78
İstirap Geceleri	97

HAYATIN ZORLUKLARI

Hayatın Zorlukları	109
--------------------------	-----

İLK SEVGİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Sebebi Meçhul Bir İntihar

Şehrimizin Yenibahçe civarı tenhalığıyla ünlü olan semtlerdendir. Mumu sönen ev de bu civardadır. Hem de Gureba Hastanesi'ne¹ gidecek yolun üstündedir. Ev küçükse de arka tarafında oldukça büyük bir bahçeye sahip olduğu altmış yetmiş arşın uzayan duvarından açıkça görülüyor.

Bekçinin sopasıyla çıkardığı sesin ardından duvardan bir gölge koptu. Bu gölgenin her türlü haince emellerde olduğu ilk bakışta görülüyordu. Hareketleri gayet seri olduğundan bir anda karşı tarafa geçti. Bahçe duvarına yaklaşarak tırmanmaya başladı.

Kısa bir zaman geçer geçmez “Pat!” diye bir ses işitildi. Atladığı yerde durdu. Etrafı dinledi. Bir müddet sonra eve doğru ilerledi. Elindeki cismi kapı ile duvar arasına sokarak kanırttı. “Girc!” diye işitilen ses herifi bir an işinden alıkoydu. Bu ses bir daha işitildiyse de evvelki kadar şiddetli değildi. Derhâl iri bir şeyin hareket ettiği görüldü. Gölge gözden kayboldu. Lakin bir göz onu takip ediyordu.

İçeri girer girmez ayaklarının ucuna basarak yürümekteydi. Arandıktan sonra sol taraftaki merdiveni buldu. Orada durarak etrafı dinledi. Merdiven, ayaklarının altında birkaç

¹ Sultan Abdülmecid'in annesi Bezmiâlem Vâlide Sultan tarafından yaptırılan hastane. Bugünkü resmî adı Bezmiâlem Vâlide Sultan Vakıf Gureba Hastanesi'dir

defa gıcırdadı. Sofada² hemen sönecek zannedilen bir idare kandili etrafa kirli, donuk ışıklar saçıyordu. Gölgenin doğal şekli burada göründü.

Gür, kavisli kaşlar, iki çipil göz, irice basık bir burun, kumral bir bıyık, enli bir ağız, sivri bir çene bu yüzü tamamlıyordu. Başındaki fes çamura düşmüş ve yamuk bir şekilde giyilmiş olduğundan dış görünüşüne bayağı dehşet veriyordu. Bakışları, korku ve ürpermeye sebep verecek şekilde hareketli olup dudakları titriyordu. İnsan bu yüzde de korku belirtisi görürse şaşar.

Herif kaşlarını çatarak bir nevi kararlı duruş gösterdikten sonra alnına gelen kapıya doğru yürüdü. Elini yavaşça cık zembereği³ döndürecek demir üzerine koydu. “Klak!” diye bir ses çıkar çıkmaz kapı açıldı. İçerisi karanlık olup gökyüzünün koyu mavi renkte yansıttığı ışık pencerenin yukarı taraflarından giriyordu.

Hiçbir ses, hiçbir hareket işitilmiyordu. Çekingen bir şekilde geriye çekilerek idare kandilindeki ateşle koynundan çıkardığı bir tarafı camlı fenerini yaktı.

Kapının ağzına gelerek ışıklı tarafını odaya çevirdi. Oradan görülen bir ışık demeti, odayı kısmen aydınlattı.

Caninin gözü yere serilmiş bir yatağa ilişti. Fakat içinde kimse yoktu. Bu yokluk herifi titretti. İçeri girdi. Bakışları tavandan aşağı inen hevenke⁴ benzeyen bir şişeye çarptı. İki tane patlak ve sabit göz kendisine doğru bakıyordu. Bu gözler asılmış bir adamın dışarı fırlamış gözleriydi. Biçarenin alnı siyah saçlarla örtülmüş, dudaklarının ve bıyığının üzeri, burun delikleri kanlı köpüklerle dolmuş, yüzü siyaha yakın bir ürkütücü bir renk almış olduğundan manzarası pek fe-

2 Evlerde oda kapılarının açıldığı ve eskiden ev halkının birlikte oturduğu, yemek yediği genişçe yer, hol

3 Kapılara ve dolaplara takılan yaylı kapama düzeneği

4 Kurutulmak üzere bir ipe dizilmiş veya saplarından birbirine bağlanmış meyve demeti

ciydi. Başı kısmen öne eğilmiş olup, ayaklar yerden kesik ve boyun bir ip ile tavana bağlıydı. Eller şiddetli bir şekilde çırpınmış gibi bozuk olup bacağına biri biraz kısalmıştı.

Gece karanlığında göze çarpan bu tablo tüylerini ürpertmiş, âdeta kanını dondurmuş, her türlü hissini buz gibi yapmış olduğundan vaziyetini değiştiremedi. Ne içeri giriyor ne de dışarı çıkabiliyordu.

Bakışları, boğulmuş adamın bakışlarına dikilmiş, hiç ummadığı bu hâlin aklına, fikrine verdiği perişanlıktan ağzı açık kalmış, yüzünün rengi kireç gibi bembeyaz kesilmiş olduğu hâlde bir müddet izlemeye devam etti.

Korku ve telaş takatini mahvetmiş olduğundan sırtını duvara dayayarak titremesini durdurmaya çalışır bir şekilde durdu. Yüzünde ortaya çıkan derin değişikliklerin etkisinden olmalıdır ki gözlerinde yaş göründü.

Bu şaşkınlık çok sürmedi. İnsan fıtratı gereği ne kadar etkilenebilir olursa olsun güçlü bir fikrin zorlamasıyla derhâl değişmeyi başarabilecek kabiliyete de sahip olduğundan bu meçhul şahıs da yaslandığı duvardan ayrıldı ve manevi bir etkinin kuvvetiyle asılmış adama doğru yürüdü. Eliyle vücuduna dokunduğu anda hissettiği soğukluktan titredi.

Kendi kendine mırıldanarak, “Bunun işi bitmiş!” diye teessüfle başını salladı. Lakin o derece titriyordu ki ufak bir ses bütün sinirlerini yok ederek onu orada mahvedebilirdi.

Feneri eliyle kaldırarak sağ tarafındaki konsolu ışığıyla aydınlattı. Yeleğinin cebinden çıkardığı anahtar ile orta gözünü açarak elini rastgele içerisine soktu. Bir kadife kutunun üzerine temas ederek onu derhâl çekti. Bu esnadaydı ki büyük bir patırtı bütün girişimlerini mahvederek odanın içerisini gümletti. Meğer asılan adamı bağlayan ip, çiviyle beraber koparak yere düşmüş. Bu gürültü karşısında herif daha fazla dayanamadı.

Başına geleceklerin korkusu aklını başına getirdi. Kapıyı açtığı gibi yavaşça kapayarak tüm sakinliğiyle fenerini söndürdü. Merdivenden inerek dehşete düşmüş bir şekilde bahçeye fırladı.

Ne yapacağını şaşırılmış, suç ve cinayete bulaşanlar gibi firar edecek yer aranıyordu. Uğradığı şu hezimetten ötürü tüm şiddetiyle atladığı duvara çıktı. Korku, telaş, ıstırap gibi üç sebebin zorlamasıyla kendini aşağıya salıyordu. Yuvarlanmadan doğan bir patırtının ardından acı bir ses işitildi. Bu sesi bekçinin altıyı vuran sopasının sesi takip etti. Sokak yine her zamanki sessizliğini korumaya çalışarak seslerin dalgalanmasına son verdi.

Kadıköy Âlemi

Çevremizin ve hele civar köylerin ilkbaharda edindiği güzellik tasvire sığmaz. Kadıköy, bu köylerin en sevgilisidir.

Baharın bereket getiren ilk kokularıyla açılan çiçekler, yeşil bir kaftana bürünerek hevesli bakışlarla görünen çemenler gönüllere gezme ve eğlenme isteği verir. En uyuşmuş kalpler bile Allah'ın bahşettiği bu güzel bereketten hissesini alarak hisli hisli çarpmaya başlar.

Yeldeğirmeni ile Kadıköy arasında ufak bir meydan, hatta ince bir sahra vardır ki ortasında yere doğru eğilmiş iki ağaçtan başka bir ağaç görünmez.

Bir sabah o ağaçlardan birinin altında üç kişiden oluşan bir grup oturmuş, yaktıkları ateşe cezveleri sürmüş, yanlarında gülüşen ve oynayan iki yavrunun ince ince söyleşmelerine dalmışlardı.

Bu cemiyetin ikisi kız, biri esmerce bir delikanlıydı. Delikanlının yüzü gençlik zamanının bahşettiği güzellik sayesinde gönülleri aldatıyordu. Kara kaşı, sert bakışları, yeni

terleyen bıyığı, o yüze yakışacak derecede yassı burnu, kalın dudakları güzel bir ahenk oluşturmıştu.

Kızın biri arkasına beyaz bir yeldirme⁵ giymiş, başını kaşlarına kadar örtmüştüyse de ilk bakışta insanı kendisine çeken kavisli kaşları, cazibesine esir kılan gözleri, uyumu ve güzelliğiyle o parlak yüze başka bir hoşluk veren ufak burnu, sevgi sözcükleri konuşur gibi daima hareket eder görünen dudakları, o dudaklar altında başlangıçta çok ve fakat gittikçe az bir eğrilik meydana getiren çenesi kendisinin güzel kelimelerini tam anlamıyla hak ettiğini gösteriyordu.

Diğeri mor bir çarşafa bürünmüş, lakin biraz serbestçe te-sestüre girmiş; yüzünde sadeliği gösteren güzellikten başka bir şey görünmüyordu.

Delikanlı ortalarına oturmuş, beyaz yeldirmeliye yaslanmıştı. Kız, vücuduna konan bu çocuğa kirpiklerinden süzüle süzüle akan muhabbetli bakışları ile onu sarıp sarmalamış zannolunacak kadar bir sevdaya tutulmuştu.

Bir aralık beyaz yeldirmeli çekingen bir şekilde etrafına bakındı. Mor çarşafının çocuklarla meşgul olduğunu görünce delikanlının oturduğu kilimin ucunu yavaşça çekti. Çocuk, daldığı tefekkür âleminden uzaklaşarak bilmem ne gibi bir hisle yaş dolu gözlerini kıza gösterdi.

O nemli gözlere, muhabbet incileri dökülen bir başka göz âşıkane bakışlarla cevap verdi. Delikanlının buz gibi donmuş ellerini sıcak bir el tuttu. Âşığın vücuduna can veren bir nefes girdi.

Sessizlik için, sevdaya tutulmuşların kalbinin tercümanıdır derler; ama konuşmak da ondan aşağı kalmaz.

Kız, sessizliği bozmak maksadıyla boğuk bir sesle başlayarak dedi ki, “Ellerin buz gibi! Sana ne oldu?” Delikanlı

5 Eskiden kadınların rahat gezmek için üstlerine giydikleri, baş örtüsüyle birlikte kullanılan, kolları ve bedeni bol, hafif üst giyeceği

bu soru karşısında sapsarı kesilmek, fevkalade bir heyecan göstermekle cevap verdi.

Bu heyecan, kızı da fena hâlde heyecanlandırdı. Ona doğru eğilerek dedi ki, “Allah aşkına! Bu tavırlarda bulunma. Beni öldürecek misin? Yoksa zorla itirafa mı mecbur edeceksin? Ben zaten deli gibiyim. Hareketlerin aklımı alıyor. Keşke gelmeseydin.”

Delikanlı yine cevap vermedi. Titreyen dudakları uçmuş, pembe yanakları gül rengi kesilmiş olduğu hâlde baktı. Kalbinden büyüye büyüye boğazına kadar gelen bir ordunun etkisiyle boğuluyordu. Titreyişini sakinleştirmeye çalışmakla beraber kıza hitaben, “Sanki ben sana belaymışım. Ben sana değil sen bana bela oldun. İki gündür uğradığım değişimi biliyorsun a. İşte bugün ayrılacağız. Ayrılınca uğrayacağım felaketi düşünüyorum,” diyebildi. Kız, tüm sabırsızlığıyla “Sus! Allah aşkına sus!” diye mor çarşafının yaklaştığını anlattı. Mor çarşafı zeki olduğundan tüm neşesiyle gülererek, “Ayol! Kahveleri pişirmediniz mi? A! Suları çekilmiş,” diye bir hatırlatmada bulundu.

Beyaz yeldirmeli derhâl söze atılarak “Sahiden! Bu sefer kahveyi pişirmek için nöbet bende. Haydi sen çocukları eve götür de gel,” dedi.

Mor çarşafı çocukları alarak umursamaz bir şekilde uzaklaştı. Lakin arada sırada başını çevirerek bu iki tecrübesiz sevdalının karşılıklı birbirlerinin boynuna sarılmalarına küçümseyici bir gülüşle bakıyordu.

Kahve pişti ama içecek kim?

Delikanlı zamanın şu müsaadesinden memnun olarak, “Nadire! Ben bugün mektebe gideceğim. Felaketin büyüğü bu! Seni sevdiğimi biliyorsun. Beni unutma! Ah! Geberesi gönül, bilsen ne türlü isteklerde bulunuyor! Seni bırakıp gitmek, seni görmemek, senin karşında bulunmamak, seninle konuşmamak kalbime ağır geliyor,” diye âşıkane hislerde

bulununca kız da hislerini kısaca tarif etmek üzere “Senin hissettiğini ben hissetmiyorum muyum? Beni sözlerinle öldürüyorsun. Gitme, kal. Ben de kalırım,” dedi. Delikanlı bu âşıkane ısrarları reddetmeyerek “Peki!” dedi.

Bu cevap çocuğun dudaklarından sevinçle döküldü. Yüzü, hislerindeki değişiklikleri gösterecek şekilde başka bir hâl aldı. Şiddetli bir hevesin arzularından ileri gelen bir kırmızılık, derhâl o değişimleri mahvetti. Gözü, bir sonsuz genişliğe bakar gibi bir müddet sabit kaldı. Güya dayanılmaz bir ağırlık altında bulunuyormuş gibi ıstırabından terledi.

Kız bu izleri dikkatinden kaçırmıyordu. O da bu “Peki,” sözünün içindeki belirsiz manayı çözüyordu. Nihayet tevekkül eder bir tavırla: “Haydi! Kalk! Eve gidelim,” dedi.

İki genç kalktı. Vakit öğle olduğundan Haydarpaşa Köyü’nü dolaşarak Kadıköy’e giden vapurun düdüğü işitildi. Ardı sıra bıraktığı kalın, siyah iplik havada dağılarak bir müddet sonra hafif, esmer renkte dalgalanan bir bulut ortaya çıkardı.

Genç kızın evi yine o civarda eski bir bina olup ötesinde berisinde kırmızı aşı boyasının belirtileri görünüyordu. Yan tarafı ve arkası tamamen bahçe olduğundan yalnız sol tarafından diğer bir eve bitişikti. Burası çocuğun halasının evidir. Evladı gibi büyüttmüş, talim ve terbiyesine gayret göstermiş olduğundan validesi makamına geçmişti.

Her türlü olayın yegâne sebebi olan zaman, süratle geçiyordu. Delikanlı eve gelince biraz durarak dışarı fırlamış, kalbinde hüküm süren iki şiddetli tesirin mücadelesine dalmıştı. Bu iki tesirin biri aşk, diğeri hevesti. Sevmek, sevilmek, biçareyi o derece hoşnut ediyordu ki bunu sonu olmayan bir şeref hâlinde kabul ediyordu. Gençlik zamanında en büyük zevklerini insana yaptıran heves, hislerini o derece harekete geçiriyordu ki kendini dünya zevklerinden mest olmuşçasına

dalmış bir hâlde buluyordu. Bu düşünceleri arasında istikbal aklına geldi. Karanlığın hâkim olduğu o geniş yerde kalbini gücendirecek hiçbir düşünceye tesadüf edemedi. Mazi, bir hiçlik girdabının içine atılmış, durmadan mahvoluyordu. Şimdi ise kendisine şeref ve zevk denilen hoş kokulu, ferah iki demet takdim ediyordu. Bunları koklayarak hayatın tadını hissetmek, gençlik zamanını kendini neşelendirecek eğlencelerle geçirmek; dilber, genç bir kıızı kalbinin emel ve heveslerine esir etmek, gönlünün istekleri önünde onu mahkûm kılmak; sevda, aşk, ayrılık, kavuşma gibi gençlik meziyetleri kazanmak, velhasıl fikrince bahtiyar olmak istiyordu. Bu gencin de mazisi, şimdisi, istikbali buydu.

Güneş ışık saçan eteklerini toplayarak her zamanki inzivahanesine çekildiğinde birahaneden içeri girdi. Midesi, sinirleri ispirtonun eziyetlerine pek alışkın değildiyse de pek de yabancı değildi. Bir parmak köpükle önüne gelen bira kadehini ilk diktığı zaman gözü sevinç ışıkları ile doldu. İşret âleminin bu türlü heveslere ne derece güç vereceği, verdikçe ne derece içireceği tecrübe edilmiş şeylerdir.

Delikanlı ilk defa olmak üzere bu tecrübeye girişti. Saat üçte biranın verdiği neşeden, aşkın bahşettiği cezbeden bitap kalarak evine geldi. Sofaya bakan odaya çekildi, yattı. Halası meraklanarak döşeğine düştü. Aşçı bir tarafta mırıldana mırıldana yere serildi. Gündüzün hayat dolu gürültüsü bitti. Gecenin uyku denilen ağırlığı ev halkı üzerine çöktü.

Bekçinin sopası saat beşi vurdu. Bir köpek havlaması bu sesi takip etti. Arada kulak yırtıcı bir kuş sesi işitildi. Ayın sönük ışıkları sofada kirli, donuk şekiller meydana getirmiş, döşemeler üzerine akseden o kül rengindeki ışık, kafeslerin soluk, dağınık resimlerini minderler, tahtalar üzerine nakşetmişti.

Yalnız arada sırada tahtaların sakince çatlaması, farelerin takırtısı o uğursuz sessizliği bozuyordu. Sofaya bakan kapı-

lardan biri açıldı. Gecelik elbisesiyle bir kadın göründü. Bir idare kandili öteye beriye gölgeler salmıştı.

Kadın kandile doğru yürüdü. Aman ya Rab! O hâl görölse! Yürüyen titrek bir cisimdi. Beyaz entarisi üzerine dağılan saçları, uykusuzluktan kapanan gözleri, mahmurluğunu bildiren düşük saçları, sönük bakışları, korkusuna delil olan beyaz dudakları, titrek elleri insana şaşkınlık verirdi. Durdu. Galiba etrafı dinledi. Bir adım attı. Yavaşça kandili üfledi. Sönmedi. Bir daha üfledi. Bu sefer söndü. Güya dehşetli bir ıstıraba düşecekmiş gibi heyecanından titremeye başladı. Bu titreyen hareket, ayağının altındaki tahtaları da sarstı. Heyecanından düşecek gibi oldu. Duvara dayandı. Boğuk boğuk bir şeyler mırıldandı. Alnında biriken o soğuk terler, ıstırabının derecesinin ölçüsüydü.

Ayağını kaldırdı. Bir adım atınca tahta “Çat!” diye bir ses verdi. Kız bu sestten korktu.

En büyük düşünceler sessizlik içindedir. Acaba kızın düşünceleri ne yoldaydı? Arada sırada gözlerinden yansıyan heves kıvılcımları bunu bize bildirebilir. Korkusu, tereddüdü, ıstırabı bir şey üzerine dayanmıştı, o da istikbale aitti. Şimdi, zevklerine, hazlarına hizmet edecek vasıtaları ona hazırlamıştı. Geçmiş ise büründüğü karanlık içinden ufak ufak alevler saçıyor; lakin istikbal karanlığını, dehşetini, felaketini daha göstermemiş olduğundan biçarenin gözüne çarpmıyordu.

Nihayet âşıklara yakışan bir kararlılıkla yavaş yavaş yürüdü. Tahmin yürüterek kapıyı açacak cismi buldu. “Gırç!” diye ses çıkaran sürgü kapının açıldığını bildirdi. Kapı açılınca iki hırslı göz, titrek iki kolun açılmasından oluşan bir sevda kuşağı kendisini karşıladı. Bu kapı sofaya bakan odanın kapısıydı.

Dört Sene Sonra

Ah! O karanlık geceden sonra dört sene geçmişti. Delikanlı devam ettiği mektepten şehadetnamesini almış, daha fazla gençleşmiş, hayatın baharına yani zamparalık zamanına erişmişti.

Genç, Nadire'yi unutmuştu. Belki o da onu unutmuştu. Gençlikte hevesler ne kadar sürecek? O, ateşli bir dalgadır ki çabucak mahvolur. Lakin uğradığı yeri yanıp tutuşturur.

Kız, nasılsa bir kocaya varmış. Bir de çocuğu olmuş. Lakin sevdasından bir türlü geçmemiş. Bazen delikanlı hatırına gelir. Geldikçe titrer. Yine o anda unuttur. Çünkü saf, şefkatli bir koca; masum, neşeli bir çocuk var.

Mektep terbiyesi, zihnen meydana çıkacak tecrübeleri öğretmekten ibaret olduğundan delikanlı ayrılığının haftasında fitraten sahip olduğu istekleri izleyerek gençliğin en büyük sıkıntılarından olan zamparalığa atıldı. Gençlerin birinci gezinti yeri olan Beyoğlu'nu dolaşmaya başladı.

Kanıyla beraber dolaşan tutkusu, hiçbir şeyle dinmiyordu. Nerede eşi benzeri görülmemiş bir güzellik görse derhâl ona gönül verir, gözünün önünden uzaklaşınca o anda unutturdu. Nihayet daldığı o zamparalık âlemi, asabını fena hâlde zedeledi. Maddi sermayesini pazara çıkarmış aşüftelerle vaktini geçire geçire, onlar tarafından gördüğü lakayt davranışlara kapıla kapıla ahlak bozukluğu denilen şeylerin cümlesini kazandı.

Alnında, yüzünde meydana gelen siyah çizgiler iştret âlemlerinin müdavimi olduğunu da gösteriyordu. Bir aralık bu âlemde yaşamayı da nefesine yediremedi. Artık bıkmıştı. Halasının biktıracak şekilde ısrarları üzerine evlendi.

Aldığı kız; edep ve iffetini bilir, taze, dilber bir kız çocuğu olup kocasına fevkalade muhabbet göstermeye başladı. Delikanlı muhabbetin aşırılığından hoşlanmadı. Karısının gösterdiği muhabbet ve aşkı vaktiyle gördüğü fuhuş âlemlerle

rinin muameleleri ile kıyasladı. İlk göz ağrılarını aradı. Bulunmayacak meta olmadıklarından yine eski âleme daldı. Karısı kahrından, haddinden fazla muhabbetinden divane gibi olarak, dünyaya geldiğine işaret olmak üzere bir kız evladı bırakarak iki sene sonra ahirete göç etti.

Zavallı hala! Babası gibi torununu da terbiyesi altına aldı. Gelininin son sözü kulağında, son hâli gözü önünde olduğu hâlde yavrucağı sinesine bastırırdı.

Baba arada sırada uğrar, kızı için şekerlemecilerinden aldığı birkaç parça şekeri hediye eder. Yalnız kızının tavırlarına biraz tebessüm ederek çıkar, gider.

Nadire Hanım evvelki neşe ve güzelliğine bir de tazelik denilen süs ilave etmiş olduğu hâlde kocasının muhabbetiyle çocuğunu terbiye ediyor. Geçmişte işlediği iyi veya kötü fiilleri unutmuş olduğu hâlde namusuyla ömrünü geçiriyordu.

Yaz günleri şehrimizi, civarını cennete döndürür. Bu güzelliği, çevrenin bu zamanlarda kazandığı tazeliği tarife gerek yoktur. Çırpıcı ve Veliefendi çayırları gezinti yerleri içerisinde en şöhretli olanlardır. Pazar, cuma günleri halk arabalara, atlara, merkeplere binmiş oldukları hâlde bu vadilere iner. Güya vahşi âlemlerde hatıralar aramaya çıkıyorlarmış gibi hepsinin bakışları bu yerlerin sahip olduğu Allah vergisi güzelliklere yönelir durur.

Hele kızlar... Kınalı parmaklı, esmer, kayış renkli, mavi yeldirmeli, işveli Çingene kızları o mesireyi nağmeleri, şarkıları, bağırış çağırışlarıyla velvele yerine döndürürler. Küme küme gezerek, bazı yerde oturarak, bazılarında da bir sigaralık tütün almak gibi en ufak vurgunculuğa kadar kalkışarak yaratılıştan sahip oldukları laubali işlere girerler.

Ziyaretçilerden güzel sesli olanlar şarkı söylemeye, arabalar piyasaya başlar. Rakılar, şişeleriyle gözükerek her kümede bir sarhoş neşesi görünür.

Şu gezinti âlemi içinde bizim gözümüze çarpacak bir şey varsa o da delikanlımızın oturduğu kümedir. Bu küme üç kişiden ibaret olup üçü de tazeydi. Delikanlının tavırları ve davranışlarında o derece hüznün görünüyordu ki geldiği zamandan beri iki çift lakırdı söylememiştii.

Kâh eli kadehle beraber ağzına gider. Gözü sulanmak, yüzü buruşmak gibi geçici bir nefretten sonra ağzına aldığı bir marul yaprağı ile hararetini defeder. Kâh gözleri araba piyasalarına dalıp seyrederek gönlünü eğlendirir. Bazen gördüğü selamlara, mendil sallayışlara karşılık vererek övünçlü bir tavırla başını önüne eğer.

Bir tekerlek sesi güya hissiyatına heyecan verirmişçesine başını çevirir. Geçer geçmez yine eski hâline döner.

Bir müddet böyle seyirlerle vakit geçıştirdikten sonra kalktı. Yaya olarak piyasaya başladı. Nerede bir kadın arabası görürse ona yakın giderek ne olup ne olmadığını anlamak için içindekileri izledi.

İhlamur ağaçlarının altına oturmuş iki siyah feraceli kadınla bir çocuğa gözleri tesadüf etti. Bu iki kadının biri ihtiyarsa da diğeri gençti. Gencin yüzüne dikkatli dikkatli baktı. Bu yüzü tanımışçasına gülümsemeye başladı. Genç kadında bir üzüntü alameti göründü. Olduğu yerden tahrik edilmiş gibi fırladı. Hatta yürümesini, ne hâlde bulunacağını şaşırarak dimdik kaldı.

Delikanlı bu yüzü iyice tanıdı. Hem cesaret hem de tereddütle yürümeye başladıysa da o iki kadın derhâl beri yandaki arabaya atladı. Arabacı, bir kamçıda o zayıf hayvanları yürüttü.

Delikanlı arabanın uçup gitmesine bakakaldı. Dört sene evvelki gece hatırına gelerek tüm hisleri galeyana geldi. Ömründe bir gece olmak üzere geçirdiği o geceyi hatırladıkça

şehvani hislerine, heveslerine, amellerine, düşüncelerine kuvvet verdi. Zevk ve rahatı Nadire ile kavuşup sarmaş dolaş olmada buldu. Zihni, aklı, fikri, düşünceleri bir anda değişti. Bir görüşte kalbinde oluşan bu değişimleri araştırdı. İlk görüşündeki hislerini anlaşılr buldu.

Nadire, yıldırım gibi giden arabası içinde düşünmekle meşguldü. Biçare kızın tüm sinirleri gevşemişti. Dört sene evvel gönlünde yanmış, şimdi üzeri kül bağlamış olan aşk ateşinin birdenbire tutuşmasından korkuyordu. Kocasının masum hayali gözünün önünde dolaşıyor, kendisine tebesüm, iltifatlar ediyordu. O hayalî yüzde tebessüm eskisi gibi saf olmayıp manidardı. Lakin bu hayal devam etmiyordu. Onun yerini her tebessümünden şehvet fışkıran bir hayal tutuyordu. Güler yüzlü, iltifat eden ve lakin namusunu ve iffetini yok eden tebessümler içinde görünüyordu. Kız, bir nefretin ardından tam bir teslimiyetle o yüzü izlemeye, derhâl kendine gelerek mutluluk yuvasını düşünmeye dalardı.

Araba kapısının açılışı, düşüncelerine son verdi. Güya peşi sıra giden bir zalimin elinden kurtulmuşçasına telaşla içeri girdi. Hâlâ takip edildiğine inanıyordu.

Kocasını korkak bir şekilde karşıladı. Her tebessümünden, her sözünden, her tavrından şüphe altında olduğunu zannediordu. O temiz yürekli adama o gece öyle ikramlarda bulundu ki biçare adamı muhabbetinden divâne edecekti.

Haftanın günleri çabucak geçti. Nadire de acılarını yaştırdı. Yine gönlünden Çırpıcı'ya gitmek arzusu geçmeye başladı. “Beni görmekle ne olur? Ben şimdi başkasınınım,” diyerek giyindi, kuşandı. Bir araba kiralayarak o letafet yerine süzüldü gitti.

Araba, bir müddet yavaşladı. Nihayet durdu. Sucuların bardak gürültüleri, satıcıların bağırışları, çalgıcıların nağmeleri, zurna, dümbelek sesleri etrafta duyuluyordu. Velie-

fendi'ye doğru giden öküz arabalarının gıcırıltıları, tekerlek gürültüleri işitiliyor, at yarışlarından meydana gelen tozlar birkaç metre yükseliyordu.

Dağ eteklerinin tazeliğine bakılsa letafet perilerinin sözleşme yerlerine, vadinin güzelliğine bakılsa doğanın güzellik aynasına benzetilirdi.

Nadire, bu harika manzarayı izliyordu. Birden gözünün önünde esmerimsi bir yüz göründü. Bu gülümseyen ve hoş bir yüzdü. Tebessümü, letafeti, o gönülleri kendisine hayran bırakan dehşetli manzaranın gibi doğal değildi. Yalnız “aşk” denilen kalp belası ile uyuşmuş suni bir güzellikti. Birdenbire hatırasını toplayamadı. Zaten seyrine daldığı yerlerin bahsettiği neşeden yüzü gülüyorken elinde olmayan bir şekilde tebessüm etti. Bu tebessümün ardından bir ses “Beni unutmayaacağına yemin etmiştin,” dedi.

Bu söz, titreyen bir sesle söylenmiş, Nadire'yi de titretmişti.

Dört yanına bakındı. Delikanlıyı tanıdı. Bakışları söndü. Tüm kuvveti mahvolarak tam bir güçsüzlük içinde kaldı. O anda kalbinde şiddetli bir his büyüdü. Sinirleri bu şiddetli hissin içinde eridi. Yüzü, kalbindeki değişimlere yol gösterecek korku belirtileriyle doldu. Uğradığı felaketi anladı. Lakin kurtuluş yok mu? Nihayet!

O gece, o uğursuz gece aklına geldi. O neşe, o kendinden geçme, o hâl, o sevda, o kucaklaşma, o öpücük sinirlerini titretti. Hem nefret hem de muhabbetle duygulanarak nihayet zayıf bir yargılamadan sonra hadisenin meydana gelmesini bekledi.

Arabalar yavaş yavaş dönmeye başladı. Ara vermeden bir eğilip bir doğrularak gözlemledi. Nadire bu aralık delikanlıyı üç dört defa daha gördü.

Her görüşünde başka bir hisle duygulandı. Nihayet evine geldi. Kapıdan girerken gülümseyen bir bakışla kendisini selamladığını gördü. O bakış kalbini heyecana verdi. Ummadığı yumuşak bir his derhâl vücudunu istila ederek tatlı bir hayale düştü.

O gece, endişeliydi. Hatta uykusunda, sinirlerindeki bozukluktan meydana gelen sıçramalarla huzursuz oldu. Kocasını bu hâllerden habersiz olduğundan üzümlere sabaha kadar uyuyamadı. Nadire tuhaf bir düşünceye düşmüştü. Kalbi bu hâle izin veriyordu. Yavaş yavaş bu hâle de alıştı.

Aradan iki gün geçmişti. Bu sabah eve bir kadın geldi. Koltuğundaki bohça, kendisinin çerçesi⁶ kadınlardan olduğunu gösteriyordu.

Ufak bir alışverişten sonra kalktı, gitti. Nadire'nin gözü minder üstüne bırakılmış bir mektuba ilişti. Korkarak mektubu aldı. O an derin bir üzüntü içinde olduğu hâlde düşünmeye başladı. Âdeta mektubu açmaya korkuyordu. Elleri tir tir titreyerek, gözü dairesinden fırlayacak gibi bir dikkatle açılarak, sapsarı kesilmiş olduğu hâlde şu satırları okudu:

Nadire!

Dört seneden beri uğradığım ayrılık beni öldürdü. Ben elemelerin, ıstırapın şiddetini bilirdiysem de ayrılığın bu derece yakıp kül ettiğini bilmezdim. Bir gencin hayatına kıymakla senin eline ne geçti? Yalnız senin vefasızlığın, benim vefasızlığım aşikâr oldu. Sen evlendin. Ben aşkımla serseri olarak gezdim. Her an seni görür, hayalinle olsun hüznlerimi defederdim. Sen ise beni bir defa düşünmedin. Geçirdiğimiz o mesut geceyi hatırla! Bana ettiğin vaadi, yemini, andı düşün. Sözünü tutmayacaktın. Niye geldin? Tutacaktın. Niye gittin? Ben seni başkasının kucağında göreceğime kahrolmalıyım. Lakin bu hayat bitmiyor. Beni sefil, bedbaht olarak yaşatmak istiyor. İşte sana dört senedir söylemek istediğim söz.

Nedim

⁶ Köyleri dolaşarak ufak tefek satan ayak satıcısı

Bu satırları okuyan göz kızardı. Nadire, derin bir düşünceye daldı. Her satırdan bir muhabbet kokusu meydana gelerek ruhunu okşuyordu. Tatlı ve fakat korkunç bir sevdıyla hüzünlenererek köşeye çekildi. Mektubu bir defa daha okudu. Kadınlara mahsus bir gururla yüzü güldü. İçinden kendini zorlayarak mektuba bakmamak istiyordu. Lakin şiddetli bir kuvvet derhâl kendisini bu karardan alıkoyuyordu. Kalbi, vücudu o “kucak” kelimesinde titredi. Kendisini ilk defa kucaklayan o iki elin vücuduna temas ediyormuşçasına hissetmesini hatırladı.

Gözkapakları sinirlerinin zayıflığından düşecek hâle geldi. Beyni bin türlü fikrin hücumuyla esir olmuş, ara vermesizin hatıralarını yeniliyordu. O gece! İlk muhabbet kokusuyla gül gibi açıldığı o gece! Bir müddet daha bu hayal ile vakit geçirdi. Nihayet kendi kendisine “Ben Nedim ile olaydım hakikaten bahtiyar olurum. Lakin bizi ayıranlar Allah’tan bulsun. Ben vefasız değilim. Vicdanım şahittir,” dedi.

Kabahatinden temize çıkmış bir suçlu gibi sevinerek, neşesinden bir şarkı mırıldanarak evin içinde dolaşmaya başladı.

Zihninde bir düğüm vardı ki onu hâlâ çözememişti. O da mektubun geliş şekliydi. Bu sefer bundan da haberdar oldu.

Perşembe günü bohçacı kadın yine geldi. Güya geçen seferden kalan alacağını istiyordu. Nadire bunu görünce hürmetle karşıladı.

Kadın selamını verdikten, hatırını sorduktan sonra:

“Nasıl kızım? Mallarımdan memnun musun?”

“Elbette.”

“Ya getirdiğim mektuptan?”

Bu söz Nadire’nin suratını kıpkırmızı yaptı. Yüzü derhâl değişti. Bu soruyu hiç beklemiyordu. Kadın bu yolun ustala-

rından olduğundan gülererek “Kızım! Bunda sıkılacak ne var? O seni seviyor, sen de onu seviyorsun. Sakın sözlerime darılma. Ben de senin gibiydim. Bak şu ihtiyar zamanıma kadar onunla yaşıyorum. Ah! Sizin başınızı yakanların başı kuru-sun,” dedi. Kadının bu sözleri Nadire’de bir cesaret meydana getirdi.

Bir şey söyleyecekmiş gibi davrandıysa da söyleyemedi. Kızın her hâlini incelemekten kaçınmayan o kocakarı derhâl söze atılarak “Sıkılma yavrum! Dört senedir sizin hâlinizi biliyorum. Zavallı genç! Bilsen hâlini! Seni ne kadar seviyor. İsmi anıldı mı ecel terleri döküyor. Sana merhametsiz diyemem. Fakat...”

Nadire artık sabredemedi. Bu suçlamaların altında kalmaya razı olmadı, titrek sesle “Kendi sebep oldu!” dedi. Kadın cesaretini artırarak alaylı bir tavırla:

“Ne gibi? Sen varırım dedin de aramadı mı?”

“Hayır, beni aramadı.”

“Yanılıyorsun kızım! O seni aramasın, bu mümkün değil. Lakin derdini kime anlatsın?”

“Beni istemeliydi.”

“Kiminle istesin.”

“Halasıyla.

“O sizlere ömür.”

Kız şaşırdı. Kocakarının burada uydurduğu yalan habere üzüldü. Bir damla gözyaşı o güzel gözleri içinde bir müddet dolaştıktan sonra kirpiklerinden süzüldü. İhtiyar, kızın bu zayıflığından yararlanarak:

“Şimdi anladın mı?”

“Anladım ama bu iş olmuş bitmiştir. Cenab-ı Hak ikimize de böyle azap edecekmiş.”

“Yok kızım! Ümidini kesme...”

Nadire, “Ümidini kesme,” sözünden ürktü. Felaketi görmeye başladı. Lakin görmemezlikten geldi. Hem istese de göremeyecekti. İffete, namusa sürülen lekeyi kayıtsızlığıyla silmek istiyordu. Lakin bu mümkün mü? Evvelki saflık mahvolmuş, yerine korku, ıstırap denilen iki zorlayıcı kuvvet gelmişti. Nihayet söz açmak için “Ben ümidi kestim! Bak, kocam var. Çocuğum var,” diyebilirdi. İhtiyar kadın şeytani fikirlerini bir araya toplayarak “Çocuğum, yavrum! İnsan ateş içinde yaşayabilir mi? Ben sana şaşıyorum. Hem onu seviyorsun hem de başkasının kucağında yatıyorsun. Senin istemediğini biliyorum. Kabahatsiz olduğunu anlıyorum. Lakin bu senin elinde. Dünya bir araya gelse seni Nedim Bey kadar sevemez. İnsan da sevilirse ömürden lezzet alır. Sevmediğin bir meyveyi niçin yemiyorsun da sevmediğin bir adamdan hazzeder görünüyorsun?”

Nadire çileden çıktı, düzeni bozuldu, fikri dağıldı. Gözünün önünde dolaşan kocasının hayaline nefretle bakıyordu. Bu sohbetten kurtulmak istiyorduysa da kaçamadığı bir his onu dinlemeye, söz söylemeye mecbur ediyordu. Ömründe bu derece ıstıraplı olduğunu hatırlayamadı. Biraz etraflıca düşündükten sonra “Allah’ını seversen bu sözleri kapa! Zira...” dedi. Koca karı güler yüzlülükle, “Peki kızım! Sen hazzedersin diye açtım,” dedi. Biraz daha öteden beriden konuştuğundan sonra evden çıktı.

Aşk Yarası

Bohçacı kadın her hafta gelmeye başladı. Kadının lanetli sözleri, fikirleri o derece etkiliydi ki Nadire derhâl ahlakını değiştirdi. Önceleri kocasına güzel davranışlarda bulunmaya doyamayan o temiz kadın, şimdi şiddet ve azarlama ile hırsını dizginleyemeyen bir şeytan oldu. Zavallı adamcağız karısının güzelliğine tutkun olduğundan azarlamalarına, şid-

detine sabırla, sakinlikle karşılık verir; bu azarlama ve şiddete kendini müstahak kılan kabahati düşünürdü. Nadire bir parça tebessüm edecek olsa mutluluk hazinelerine dalmışçasına sevinir, üç dört gün o tebessümün hayaliyle vaktini geçirirdi. Ya ikisinin ayakları altında dolaşan o yavru, ne kadar sevimli! Nadire bile bu çocuğu gördükçe şiddetini derhâl hafifleterek eski iltifatlarını ele alır, lakin bir ses onu derhâl geçmişteki hâline geri döndürürdü.

Bir gün erkeklik icabı olarak kendisine biraz mesafe koyan kocasını evden kovmaya kalkıştı. Biçare adamcağız ağlayarak, kahrından bir köşeye büzülerek uğradığı akıbetleri düşünmeye başladı. Karısında gördüğü bu cüreti bin türlü şeylerle açıkladı. Hâlâ bir neticeye varamadı. Hastalandı. Kendi kendisini tedavi ederek, işte güçte devam ederek evin günlük ihtiyaçlarını tedarik ederdi. Her gelişinde bakışlarıyla yalvarır, yakarır, merhametini kazanmak için bin takla atar; lakin muvaffak olamazdı.

Nadire başkalaşmıştı. Onun gözünde kocası nefret edilecek hâle gelmiş, yalnız Nedim'in tebessümünde hayat aramaya başlamıştı.

Çırpıcı âlemleri tekrar etti. Konuşmalar ve ev görüşmelerinin ardı arkası kesilmedi. Nihayet bu konuşmalar bir karara vardı.

Koca, akşamüstü evine geldi. Kapıdan içeri girdiği vakit hizmetçiyi karşısında buldu. Adamcağız derhâl yukarı çıkarak kendine karşı her türlü zulmü reva gören o zalimi bir daha görmek istiyordu. Nihayet! Nadire evde yoktu. Çocuğu aradı. O da görünmüyordu. Nihayet hizmetçiye dönerek telaşe ile “Hanım nerede?” diye sordu.

Hizmetçi, herifin eline bir kâğıt tutuşturdu. Biçare koca korkusundan sarardı. Düşmemek için derhâl duvara dayanarak mektubu açtı.

Aman ya Rab! Sarardı. Bayılıyor.

Acaba bu mektupta neler yazıyordu?

Herifceğiz biraz sonra kendi kendini topladı. Ümitsiz bir tavırla “O kaçtıysa ben de yaşamam,” dedi.

Derhâl hizmetçi kızı çağırarak bu gece bu evden dışarı çıkmasını emretti. Karı, efendisinin bu hâlimden ürkerek çarşafını aldığı gibi çıktı.

Mumu yaktı. Mektubu birkaç defa okudu. “Senden nefret ederim,” sözlerini gördükçe yüzü yemyeşil oluyordu. Hidde-ti, gazabı, üzüntüsü o dereceye varmıştı ki âdeta divaneydi. Düşünceleri dehşet içinde olduğu hâlde tebessüm ediyordu. Bir aralık onu aramayı düşündü. Bu hâli beğenemedi. Sessizlikle karşılık vermeyi erkekliğine yakıştıramadı.

Bu gecenin yarını müthişti. Karısı kaçmış! Karısı başkasını sevmiş! Bu sözler o safdil adamı bayağı çıldırtmıştı. Aşkın bu derece dehşeti görülmemişti. Dünyada malı mülkü, me-saisi, canı, emeli, arzusu, sevdiği o zalimdi. Onsuz yaşamak, onu başkasının kucağında kirlenmiş görmek izzetinefsine ağır geldi. Bu müthiş darbe onu mahvetmeliydi. Lakin bilakis kuvvetlendiriyordu.

Gecenin pencerelerden içeri doluşan karanlığı, biçarenin fikrine gizli bir dehşet verdi. Bir müddet ağladı. Ağlaması heyecanını sakinleştirmeye değil kararını sağlamlaştırmaya sebep oldu. Evladının beşiğini duvara bağlayan ipi çözdü. İskemle üzerine çıkararak ipi avize takılacak çiviye geçirdi. Bilmediği bir korkudan dolayı mumu söndürdü. Yaptığı ilmeği gırtlığına takarak kendini bıraktı.

Vücut, birkaç defa uzadı, kısaldı. Bacaklar, eller birkaç defa çırpındıktan sonra bir hırıltının ardından sessizlik denilen karanlığın inceliği etrafına çöktü.

Bekçinin sopası saat beşi vurdu. Bir müddet sonra kapı çekingen bir şekilde açılarak bir ışık demeti o karanlık yeri bir dakika aydınlattı.

İKİNCİ BÖLÜM

Pişmanlık

Sabah olmuş, sokaklar hafif bir aydınlık içinde görünmeye başlamıştı. Sonbaharın her sabah şehrimiz üzerine konduğu sis, erkencilerin gözüne perde olmakta, yirmi adım ötesi dahi kestirilememekteydi.

İşte bu sabahların birinde Edirnekapı civarından geçelim. Sura bitişik kulübelerin biri önünde durarak oradan çıkacak şahsın hareketlerini bekleyip gözlemleyelim.

İşte kapı açıldı. Ev sahibesi görüldü. Bu kadın başına bezden bir örtü bulmuş, onu kaşlarına kadar örtmüş, kaşları çukurlaşmış, etrafı siyahımsı bir daire ile gözlerinin üzeri düşmüş, burnu iltihaplanıp iyice büzülerek ucunda mora yakın bir renk ile bir kesinti oluşmuş, yanağındaki derin yara izi çirkin görüntüsüyle asıl rengini kaybettirmiş, dudakları siyaha yakın bir renk almış, esnerken görülen dişleri zift gibi kararmıştı. Örtünmek üzere üstüne giydiği birkaç yerinden yamalı beyaz yeldirme ta topuklarına kadar uzun olup yalnız yemeninin ardından görülen topuklarıysa nasırlarla katılaşmıştı. Ellerinin üzeri birbiri üzerine binen kirden iğrenç bir hâlde olup tavırları da pek cesurcaydı. İpini omzundan geçirdiği torbayı sol tarafına eğerek kapisını kapadı. Başını önüne eğerek Yenibahçe'ye inen yokuşu takip etti. Sıkılmazsanız biz de beraber inelim.

Yenibahçe çayırına ulaşınca adımını sıklaştırdı. Çayırın orta başındaki kahvenin önüne kadar geldi. Orada bir müd-

det yavaşlayarak kahveye bir göz gezdirdi. Kahvenin önünde oturan ihtiyarın birine dilenen elini uzattı. Gördüğü ret cevabı üzerine ilgisiz bir tavırla geriledi. Karşıdaki köprünün üzerinden geçerek Gureba Hastanesi'nin önündeki yolu tuttu.

Orada yol üzerinde bulunan kahveyi incelemeye başladı. Dilenmesine karşılık veren bir adam göremeyince ilerledi. Hastane çayırını ayıran duvar bitince orada durdu.

Sokağın içine doğru üzüntüyle bakınarak bir şeyler mırıldandı. O kirli yüzde ümitsiz bir acı belirtisi görüldü. Bu o kadar belliydi ki kadının göz kapakları kızarmıştı.

Gözlerinde dalgınlıktan şaşılık hasıl oldu. Bazı bakışlar insanda merhamet hissi uyandırır. Bu bakış da onlardandı. Bu kadının alışkanlığı burada dilenmekti. Kışının altından çıkardığı kilimi yaydı. Oraya oturdu.

Bir dizini bükerek elinin dirseğini dizine, avucunu başına koyarak bir müddet düşünceye daldı. Düşünceleri geçmişine aitti. Bu kaydımıza itiraz etmeyin. İçimizden çoğu istikbali düşünür. Hâlbuki bu kadın istikbali düşünmemişti. Hâlâ düşünmüyor. Mazi! Ah! O mahvolan zaman! Yalnız düşüncede nakşedilmiş kalır.

Bakın kadının düşüncelerinin önüne çıkan geçmişin manzaralarını size tasvir edeyim.

Dilber, taze bir kız, geceleyin bir evin sofasında heveslerinin şiddetinde titriyor, aşırı heyecanından korkuyor, yürüyor. Bir kapı açıyor. Ta sabahki sevgisinden kaynaklanan büyük bir zevk içinde kalıyor.

Bu sabahı müteakip bir sene kadar bu hazdan mahrum kalıyor, yine bir muhabbetin kucağına atılıyor. Orada başka bir muhabbet buluyor. Bir gün hamile olduğunu anlıyor. Nur topu gibi bir oğlan doğuruyor. Bir müddet sonra aldatıldığı hissine kapılıyor. O saadet yuvasından kaçıyor. Bir meskene düşüyor. Bir hafta kadar saadetinin mahvolduğunu anlamı-

yor, suçlanıyor, yaralanıyor, terk olunuyor. Fuhuş âlemlerinde geziniyor. Hastalanıyor. Dileniyor. Bu manzaralar pek müthiş!

Kadın bu manzaralardan ürküyordu. Güya düştüğü girdap bunlardan oluşuyormuşçasına göz açıp kapayıncaya kadar geçen bir zamanda hepsi görülüyordu.

Kulağında sevinçli nağmeler, tehdit çığlıkları çınılıyordu. Lakin o nağmeler mahvolmuş, yalnız dehşetli çığlıklar kalmıştı. O çığlıklar onu mahvediyordu. Her an sesi şiddetlenerek “Seni mahvedecek benim! O nağmeler sana hayat veremez,” diyordu.

Bazen tehditle ayağa kalkarak: “Sen canisin. Kocanı mahvettin, evladını sefil ettin. Seni sefil ederek mahvedeceğim,” diye serzenişlerde bulunuyordu. Yine çığlık! Kadın kalabalıkların içinde olmasına rağmen insanların bakışlarına aldırmadan “Sen namusunu mahvettin. Namussuzsun. Sen vazifeni unuttun. Sorumlusun. Sen evini barkını söndürdün. Nankörsün. Sen sonunda sefaletle mahkûm kaldın. Çünkü hak ediyorsun. Sen sürüne sürüne öleceksin. Zira insanlara merhamet etmekten uzaksın,” diye söyleniyordu.

Kadın bu seslerden korkuyordu. Bu azabı çekmek, bu azarlar altında yaşamak ne için? İşte mazi bunun sebeplerini ona gösteriyordu. Namuslu insanlar için mazi mahvolmuştur. Onlar istikbalden ümitlidir. Lakin o kadın böyle değildi. Çünkü onun istikbali mahvolmuş, maziden bağışlanmasını umuyordu.

Firardan Sonra

Nadire, Nedim’in kendisine hazırladığı Kadıköy’deki eve gitti. Evinden çıkarken değerli eşyalarını yanına almayı unutmuş olduğunu yolda Nedim’e anlattı. Delikanlı bunları alacağını vaat ederek döndü.

Vapura bohçacı karı ile binerek bu aşk belasına ilk defa uğradığı köye çıktı. Kuşdili üzerine bakan bir eve girdi. Lakin akli kaçtığı evdeydi. O gece dehşetli rüyalar görerek sabahı etti. O anda pişmanlık hissi kalbini istila etmiştiyse de bu pişmanlıktan fayda olmadığını anladı. Kayıtsız tavırlarına mahkûm olarak o günü akşam etti. Gözü pencerede, Nedim'in dönmesini bekliyordu. Lakin delikanlı yine gelmedi. Ufak bir heyecan umursamazlığını mahvetti. Ortalık karardı. Hâlâ bir eser yok. Gece yarısı geldi çattı. Sabahlara kadar uyuyamadı. Nedim'in gecikmesini, bin türlü sebeple açıklamaya çalıştı.

Güneşin ilk ışıkları, bulutları yarararak göründü. Kalbinde hüznü bir ümitsizlik belirdi. Her dakika bir belanın başına gelmesini beklemeye başladı. Birden kapı çalındı. Bir ses "Nadire Hanım burada mı?" diye yankılandı. Heyecanından, hayretinden "Buradayım," diye bağırarak koştu. Yine o ses "Çabuk giyinin!" diye işitildi.

Çıldırılmış gibi yukarı çıkarak çarşafını örtündü. Çocuğunu elinden tutarak kapının önünde göründü.

Derhâl karşısındaki adamın görünüşünden ürkerek bir adım geriye çekildi. Bu adam pek korkunçtu. Hâlâ amacını anlamıyordu. Bir işaret üzerine takibe başladı. Köy içinde açık bir kapıdan içeri girdi. Bu kapıda iki asker durmuştu.

Memurun gösterdiği odada bir müddet tutuklu kaldıktan sonra beraber geldiği adamın işareti üzerine kalktı. Vapura bindi. Köprü başından kiraladığı arabaya bindi. Memur da arabacının yanına atlayarak Bab-ı Zaptiye'den¹ içeri girdi.

Nadire korku içindeydi. Korku içinde değil belki kendinden geçmişti. Ne olduğunu, ne olacağını bir türlü kestiremiyordu. O dairenin sofasındaki kafesli yere girince gözyaşları içinde kaldı.

¹ 1879 yılında kurulan ve iç güvenliği sağlamakla (kolluk kuvveti) görevli bakanlık

İstiraptan kimseyi görememişti. Hıçkırığa hıçkırığa ağlayışı arasında bir ses kendisine “Ne ağlıyorsun kızım!” demesini mi? Birdenbire irkildi. Karşısında kısa, mangal kapağı hotozlu,² kuruca, biraz kambur bir kadın gördü. Kadının yüzü o kadar hoş görünüyordu ki Nadire derhâl bu manzaraya ısındı. Şaşırmış olduğundan birdenbire “Hiç!” dedi. Lakin kadın bu hiçten bir şey anlamadığını ima eder bir tavırla “Hiç ama kızım! İnsanı buraya boşu boşuna getirmezler. Elbette bir şey var,” diye açıklamada bulundu. Nadire bu sefer hatıralarını bir araya getirmeye gücü yeterek:

“Lakin, siz neden soruyorsunuz?”

“Ben buranın kolbaşısıyım.”

“Kolbaşı mı? Bu ne demek?”

“Buraya gelen kadınlara bakarım. Yani onların memuruyum da...”

Nadire iyice şaşırdı. Bu sefer geldiği yeri anladı. Korkunç bir ıstırapla büzüldü. Bir anda kocasının gözü önüne çıkacağını düşünüyordu. Bir aralık etrafına baktı. Kendi gibi genç birtakım kadınların daha bulunduğunu gördü. Lakin onlarda üzülmeye belirtisi yoktu.

Üç ay kadar bir zindanda özgürlüğünden mahrum olarak yaşadı. Bu üç ay ikamet Nadire’nin fikrinde, kalbinde o derece büyük değişiklikler meydana getirmişti ki âdeta bu değişimlerin etkisinden yüzünün şekli bile bozulup başkalaşmıştı.

Kocasının intihar ettiğini, Nedim’in duvardan atlarken ayağının kırıldığını, kendinin suçlanmış olduğunu anladı.

Evladını zorla aldılar. Velayetini büyükannesinin eline verdiler. Bir gün o hapisten çıktı. Üstü başı perişan bir hâlde oldu-

² Eskiden kadınların başlarına giydikleri bir nevi süslü başlık

ğu hâlde dışarı çıkar çıkmaz havayı içine çekti. Lakin nereye gidecek? Bu gece nerede yatacaktı? Bunu bilmiyordu.

Bu sefer zihnini nasıl geçineceği ve nerede yaşayacağı fikirleri kapladı. Güya tanıdık birilerini arar gibi dört tarafına bakınır, aklında bir tanığın evini arardı. Lakin kimin evine gitsin? Herkes bu hâlden haberdardı. Gazeteler boy boy haberlerini yaparak kendisini âlemin gözünde mahcup etmişti.

Birden gözlerinin önünde bildik bir yüze tesadüf etti. Bu yüz kendisine tebessüm ediyordu. Yavaş yavaş yaklaştıkça “Ah! Kızım! Ah! Başınıza gelenleri biliyorum. Yandım. Kavruldum. Yataklara düştüm,” diye ağlayarak üzüntülerini bildirdi.

Nadire bunun bohçacı kadın olduğunu anlayınca sevindi. Derhâl “Ah!” diye ağlamaya başladı. Kadın, kızın bu düşkünlüğünü görünce “Nereye gidiyorsun?” dedi. Nadire bu suale akan gözyaşlarının şiddetinden meydana gelen titrek bir sesle “Bilmem,” dedi. “İstersen bize buyur.”

Bu davete icabet Nadire için mecburiydi. Kadın bir arabacıya “Dur!” dedi. Taşkasap’a diye söylediği söz üzerine araba süratle yürümeye başladı.

Araba Aksaray’ı geçti. Taşkasap’ı da geçti. Nihayet sol taraftaki sokağa bükülerek dört yol ağzında durdu. Arabadan indiler. Türbenin karşısındaki büyük, kırmızı boyalı eve girdiler.

Bu ev tarihte büyük hatıralar bırakmış bir evdir. Eski inşaatlardan, sokağa nazır tarafı çıkıntılı ve kırmızı boyalı olup iki kapısı vardır. Bu kapıların biri tahta, diğeri sac olup akşamüstü tahta kapıdan girilir, sabahleyin sac kapıdan çıkılır. Tahta kapıdan girilince ufak bir avlu ve sağda ufak bir merdiven görünür. Burada âdet üzere o merdivenden çıkmadan ayakkabılar çıkarılır. Sonra sol tarafa çıkan bir merdivene

daha rast gelinir. Oradan da çıkılınca ortada bir sofa görünür. Bu sofaya beş altı tane kadar kapı bakmaktadır.

Nadire daha yukarı çıkmadan aşağıda bir Arap karısına tesadüf etti. Bunu evin halayığ³ zannederek selam verdi. Lakin Arap selamını almadı.

Yukarı çıktı. Sofanın merdivene bakan kuytusunda iki kadın oturuyordu. Biri şişmanca, diğeri zayıf ve kambur olup başları örtülüydü. Bunlar kızı görünce derhâl ayağa kalkarak “Buyurun kızım!” diye yer gösterdiler.

Lakin sofada oturmak uygun bir iş olamadığından yandaki odaya çekildiler.

Kambur karı Nadire’yi bir kere gözleriyle inceledikten sonra bohçacı kadına hitaben “Kalfa! Hanım kızım pek güzel maşallah. Fakat...” der demez bizim Kalfa Hanım söze atılarak “Tablo gibidir. Onun derdi için delikanlılar yandı. Yandı da zavallıyı bu hâle getirdiler,” dedi.

Nadire bu övgülerden hoşlanıyordu. Bu sohbet esnasında dışarıda bir erkek sesi işitildi. Şişmanı derhâl fırladı. Bir müddet sonra içeri gelerek “İsterseniz hamama gidelim,” dedi.

Nadire pek kirliydi. Hatta gerdanı kat kat kir içindeydi.

Sefalet

Nadire kendisine gösterilen odada yattı. Tam uykuya daldığı esnadaydı ki bir medet sesi işitildi. Buna bir de keman, kanun gibi zevk ve hazzı gıcıklayan bir ahenk katılmasın mı?

Aman bu medet ne kadar yanıktı? Kızın yüreği hopladı. Şu ıstıraplı zamanında o derece etkilemişti ki ağladı. Yatağından kalktı. Yavaşça kapıyı açtı. Sofaya çıktı. Lakin kam-

3 Esir edilmiş veya satın alınmış kadın

bur hanım karşısındaydı. Bu tesadüften fazlasıyla memnun olarak dedi ki “Kuzum Hanım! Bu şarkıyı kim çağırıyor?” Kambur bozardı, kızardı ama renk vermemek isteyerek:

“Oğlum!”

“Ay sizin oğlunuz var mı?”

“Üç dört tane...”

Nadire ah etti. Evlat sahibi olmanın ne kadar bahtiyarlık olduğunu anladı. Kadının şu hâline âdeta gıpta ederek kendi evladını düşündü. Lakin hüznünlü bir his kalbini yaktı. İçinden, üç tane evladı arasında şu kadının ne kadar bahtiyar olduğunu düşündü.

Lakin o medet devam ediyordu. Birdenbire kesildi.

“Pür-ateşim açtırma benim ağzımı zinhar

Zalim beni söyletme derûnumda neler var” diye bir şarkıya başlandı. Kız, Kambur ile beraber yavaş yavaş yürüyerek şarkı okunan odanın kapısına kadar geldi. İçerisi tıpkı bir şenlik yeri gibiydi. Bu aralık kulağına bir kadın sesi çarp-tı. Bu ses “Ah! Bayılırim,” diyordu. Nadire bu seslere şaştı. Kambur’a dönerek:

“Bu kadın kim?”

“Kim olacak, kızım!”

“Lakin ne kadar serbest duruyor. Hem içeride pek çok kişi var.”

“Onlar oğullarımla karıları.”

“Bunlar her akşam böyle midir?”

“Her akşam! İstersen seni de içeri sokayım.”

“Yok! Ben utanırım.”

“Baş örtünü alır bir köşede oturursun.”

Nadire'nin hatırına bu aralık bir şey geldi. Hapisteyken bir genç kızdan işittiği sözler bu âlemle uyuşuyordu. Zaten zeki olduğundan bir bakışta kadının başındaki örtünün farkına vardı. Kalbi şiddetli bir baskı içinde ezilerek mustarip kaldı. Lakin ne çare? Nereye gidecek? Sefalet, esaret bağı boynuna geçirmiş; onu iffetini bozan bir yük altında eziyordu. Bu hâlden korktu. Lakin ne yapacak? Kimsesizlik, aşağılanma, hakir görülme onu buralara atmıştı. Yavaş yavaş çekildi. Odasının kapısını açtı. Girdi.

Bir köşeye çekilerek ağlamaya başladı. Beyni tutuşmuş, elleri cayır cayır yanıyordu. Gözünden dökülen keder gözyaşları, yanaklarının hararetiyle derhâl buharlaşıyor; fakat ardında dokunaklı bir yol bırakarak yüzünü yakıyordu. Biraz sonra yine umursamazlığını aldı. Islak kirpiklerini mendiliyle silerken kapı açıldı. İçeri bir erkek girdi. Nadire donmuştu. Bu adama pek de erkek demeyelim. Daha bıyığı yoktu. Genç, dilber, yakışıklı, sarışın, mavi gözlü, üstü başı temiz, orta boylu bir delikanlıydı. Yüzü gayet güleç olup hareketi dahi nazikti. Yavaş yavaş yaklaşarak “Nadire Hanım! Bendenizden hazzetmediniz mi?” dedi.

Kız iyice şaşırdı. Ömründe böyle bir hâl görmemişti. Elini, delikanlının eli tuttu. Lakin bir soğukluk bütün tüylerini ürpertti. Oturduğu yerde kımıldanmaya mecali kalmamıştı. Delikanlı bu şaşkın sessizliğin farkına vararak “Sizi sevenlere siz böyle mi davranırsınız? Ben de Nedim Bey gibi bir âşığıyım.”

Bu isim, Nadire'yi dehşete düşürdü. Yüzü büyük bir nefretle dolarken manidar şekilde “Hayır! Hayır!” diyebildi.

Lakin delikanlı durmaksızın sokuluyordu. Bu “hayır” sözü pek belirsiz düşmüştü. Nadire çekilmek istedi, başaramadı.

“Çekinmenize bir şey diyemem. Fakat...”

Kız, bu fakatı açıklamaya kalkıştı. Mümkün değil bir mana bulamadı. Kalbi, göğsünü yaracak derecede çarpıyordu. Çocuğun yüzündeki hırs ve şehvet alametlerinden derhâl etkilendi. Şimdi maziye de düşünmüyordu. Şimdi! Ah! O uğursuz an! Yine hislerini harekete geçirmeye başladı. Yine bir erkek kendisine yalvarıyor; nefesiyle, vücudunun kokusu ile, yüzü ile, parlak nazarı, vücudunu titreten titrek eliyle ona aşkını bildiriyordu.

Dört Sene Sonra

Bir akşam Nadire'nin düştüğü o zina cvi coşkulu gürültüler, şevk ve sevinç feryatlarıyla bir cennet hâlini almıştı.

Yukarı kattaki odaların en sonundakinde üç erkek, üç kadın mey âlemini bitiriyorlardı.

Erkeklerin ikisi saçlı sakallıydıysa da diğeri sarışın bir tazeydi. Altından bir ip gibi dudağı üzerinde biten bıyıkları, güzel yüzüne başka bir letafet vermişti.

Bu delikanlının yanında oturan kadın, bizim Nadire olup yüzü düzgün, alılık denilen sahte boyalarla boyanmış, saç dostunun saçları gibi boya ile sararmış, kulakları elmas küpe ile donanmış, göğsündeki madalyon bir tasvirle çerçevelenmiş olduğu hâlde duruyordu. Lakin yüzü fuhuş âlemlerine özgü sevinçli bir tebessümle alevlenmiştiyse de o içki âlemlerinin sonunda oluşan keder çizgileri yüzünde belirgin olmuştu.

Diğer iki kadın ise o âlemlerin müdavimlerinden oldukları ilk bakışta görülebilecek derecede sırtarak, ihtiyar olsalar da güzellikleri kaybolmuş birer soytarıydı. Kendileri böyle meclislerin müdavimi olduklarından seslerinden, oyunlarından, tatlı sözlerinden hazzedilirdi.

Altı kadeh birden çarpıştı. Birden ağızlara döküldü. Şarkı zamanı gelmişti.

Siyah saçlısı “Sen ey ruh-ı revan ruhsar-ı gülgûn” şarkısını aldı. Ya o “Gülistanım gülüm bağım baharım” mısrasına gelindi mi delikanlı avazı çıktığı kadar bağıırıyordu. Zavallı Nadire! Daima tebessüm içindeydi. Zevk ve neşe feryatları o zina evinin duvarlarına çarptıkça bir inleme meydana geliyordu. Lakin her ağızdan çıkan ses, gürültüye karışarak yalnız onu dinleyenlerin kulağında yankılanıyordu.

Bu aralık böyle âlemlerde sıklıkla görülen bir vaka dışarıda hazırlanıyordu. Bir aralık kapı açıldı. İçeri total bir şahıs girdi. Gözü derhâl Nadire’nin gözüne ilişti. Bu bakış pek dehşetliydi. Kız şaşırdı. Haykırmak istedi. Haykıramadı. Mecliste derhâl bir durgunluk görölmeye başlandı.

Bir sıçrayışta elindeki kamayı delikanlıya indirdi. Ardından bir darbeye Nadire’nin çehresini al kana boyadı.

Bir feryat odayı hıncahınç doldurmuştu. Total, bakışlarını hâlâ ruhsuz yatan kızın üzerine dikmiş, delirmiş gibi görünüyordu.

Nadire kendine geldiği vakit yataktaydı. Yüz sarılmış, merhemlenmiş; kendinden geçmişti. Doğrulur doğrulmaz şiddetli bir acı yüzünü kapladı. O zaman gerçekleşen hâli hatırlattı. Nedim’in elindeki kama gözünün önünden gitmiyordu. Vücudu, feci bir fikir üzerine titredi. Dört yanına baktığı vakit kendi karyolası gibi beş on tane daha karyola gördü. Hastanede olduğuna kanaat getirerek insanların merhamesinin hâlâ kendisini takip ettiğini anladı. Kalben teşekkür ediyordu. Lakin Nadire’den bir şey eksilmişti. Bu eksiklik kalbine ağır geldi. O da evvelki güzelliği ve neşesiydi. Zira hain kama burnunun ucunu götürerek sol yanağını yırtmıştı.

Eliyle yarayı okşadı. İki şiddetli his bir anda kalbine geldi. Biri geçmiş zamanı, biri de gelecek zamanını hatırlattı.

Namussuzluğunu göstermek üzere yüzüne açılan bu yara pek dehşetli bir işaretti. Artık eskiden gördüğü ilgiyi gör-

meyecek, kimse tebessümüne, letafetine hayran olmayacak. Acaba hâli ne olacaktı?

Tuhaf değişim!

Nadire geleceğini düşünüyordu. Lakin bu düşünme bir şeylere sebep olacak mı? İhtimal ki düşündüklerine hizmet etsin. Fakat neye yarar?

Vaktiyle pek çok okumuş olduğundan bu hâli hak ettiğini görüyor, ilahi terbiye bu anda yüzünde meydana çıkıyordu.

Aradan bir hafta geçti. Bohçacı kadın ziyaretine geldi. Nadire bu sefer ondan nefret ediyordu. Kadın ufak bir hâl hatır sormadan sonra elmaslarının borcuna bedel alıkondüğünü, kendisine iki lira kadar para getirdiğini söyleyerek çıktı gitti.

Bu terk edilmişlik de dehşet vericiydi. Dünyada kimsesiz kalmış, hem de uğradığı felaketin işareti yüzünde kalmış bir kadına kim yardım edecek?

İnsanlar musibete uğrayanlara acır. Ya sefil olanlara kim acıсын? Sefalet yetimdir. Kimsesi yoktur. Bu girdaba düşen kurtulamaz. Kurtulsa bile yaşayamaz. Yaşasa bile ona hayat denmez.

Bir gün yattığı koğuşa ihtiyar bir kadın girdi. Bu kadının yanında altı yaşında bir erkek çocuğu vardı. Nadire sarılı olmayan sağ gözüyle kadını tanıdı. İhtiyar, hizmetçinin işareti ile doğruca Nadire'nin yatağına geldi. Durdu.

Kadın hizmetçiye “Hangisi?” dedi. Hizmetçi eliyle işaret ederek “İşte!” dedi.

Nadire her şeyi bekliyordu da bu felaketi beklemiyordu. Kadının yüzü birdenbire sarardı. Usulca yatağının köşesine oturdu. Titrek bir sesle “Seni ölecek diye işittim. Yoksa gelmezdim. Senin benim evladına merhametin yoktu. Fakat ben sana evladını göstermeye geldim. İşte çocuğun. Lakin elini sürmeyeceksin. Bu hâlde bulacağımı ümit edeydim gelmezdim,” dedi.

Nadire ağlıyordu. Seksen sene namusunu koruyarak yaşamış o kadıncağız bu ağlamadan müteessir oldu. Lakin oğlunun hayali derhâl bu hâli değiştirdi. Bunun üzerine yine söze başlayarak:

“Ben seni affederim. Fakat bir şartla.”

Nadire ağlamasını keserek:

“O şart ne?”

“Oğlunu bir daha aramamak.”

Buna ne cevap verilir? Altı seneden beri evladını görmemiş bir anne ne hâle düşer? Lakin Nadire anne değildi. Anne, evladına namus bırakır. Nadire ne bırakacak? Arasa da ne fayda?

Nadire artık değişmişti. Kalbi pişmanlık hissiyle doluydu. Kayınvalidesinin söylediği bu söz ilk başta ağır gelmiştiyse de biraz düşünür düşünmez bunun sebeplerine vakıf oldu. Evladına namussuzluğunu bildirmemek, bari bu elinden gelmez mi? Bu sohbetin ardından:

“Peki. Fakat ben de bir şart ile.”

“O şart ne?”

“Ayda bir kere olsun onu uzaktan görmek.”

“Peki!”

Kocakarı artık dayanamadı. Hüngür hüngür ağlamaya başladı. Bu gözyaşı, Nadire’yi de oğlunu da ağlattı. Nadire’nin gözlerine bakılsaydı garip bir düşünce görülürdü. Evladının temiz, masum yüzünde gördüğü saflık alametlerinden etkilendi. Bayağı kızardı. Kendi yavrusunun önünde utanıyor, suçlanıyordu. Suçlanmak bir şey mi? Altı yaşında bir çocuğun namusuna dokunmuştu.

Kocakarı üzülerək kalktı. Nadire evladını ayrıldığı günden beri hem de başkasının minneti altında olarak bir kere daha öptü. Bu son buseydi.

Altı ay insanların merhameti sayesinde geçindikten sonra artık bu merhamete ihtiyacı olmadığı anlaşılarak hastane kapısından dışarı çıkarıldı.

Hapisten çıktığıyla hastaneden çıktığı arasında fark vardı.

Birincisinde kalbi şiddetli heveslerle doluydu. Lakin bu sefer o hevesler sönmüş, pişmanlık belirtileri görünmeye başlamış, yalnız özel bir hâl vardı ki ikisinde de bir olay olmuştu. Bu hâl, nereye gideceği fikrinden doğan bir şaşkınlıktı. Bir müddet yürüdü. Tanıdık bir yüze rast gelemedi.

Akşamın yaklaşması nedeniyle zihnine iyice perişanlık geldi. Sokakta yatmak? Bu mümkün değil! Yolu Kocamustafapaşa tarafı olduğundan bir müddet yürüdükten sonra ortalık gitgide tenhalaştı. Silivrikapı'ya gelmeden önce surun girintileri çıkıntıları gözüne ilişti. Derhâl oraya doğru yönelerek ufak bir duvarı atladi. İki bin seneden beri tabiatın zorluklarına göğüs germiş olan o kalenin kovuğuna sığındı.

Gece karanlığı, dehşetiyle beraber etrafı sessizliğe mecbur etmiş olduğundan baykuş seslerinden başka bir şey işitilmiyordu. Karanlığı elle tutmak mümkün olsa tutulurdu diye karanlık geceyi anlatan abartılı deyim buralar için oldukça uygundu.

Nadire gecenin dehşetinden korkmuyordu. Gördüğü felaketler, bunun yanında hiç değerindeydi.

Sabaha kadar uyuyamadı. Yaptığı, işlediği günahları, suçları hatırlayarak ağladı. Bu sefer yalnız kalmıştı. İnsan cinsinin merhametinden, şefkatinden, refakatinden mahrum olarak hayvanlar gibi inlerde, mağaralarda, تنها yerlerde yaşamaya mahkûm olduğunu düşünerek geçmiş rezilliklerine pişman oluyordu.

Korkulu gözlere ferah veren güneş ışığı, Nadire'nin kuytusuna da girdi. Gözü bu ışığı görür görmez vücuduna bir kuvvet geldi. Derhâl yerinden kalkarak önündeki seddi atladı. Beyni fikirlerin hücumu altında olduğu hâlde yürümeye başladı. Serseri bir şekilde akşama kadar gezdi. Yine yerine geldi. Bu hâl on gün kadar sürdü. Yanında beş parası kalmamıştı. Açlık, sefalet can düşmanı gibi görünüyordu. Nadire ölmek istediye de bir şeyden ümitli olarak yaşamak arzundaydı. İki gün kadar açlık belasına tahammül edebildi. Üçüncü günü kuvvetten düşmüş, gözü zayıflıktan çukurlaşmış, eli dermansızlıktan dolayı titremeye başlamış hâlde bir kapının halkasını vurdu.

Tereddüt ve telaşla bir daha çaldı. “Kim o?” diye bir ses çıktı. Bu sese nasıl cevap versin. Orada donmuş kalmıştı. Çenesi kilitlenmiş bir hâlde oraya yığılıverdi. Yüzüne serpilen suyun soğukluğundan gözünü açtı. İçtiği bir yudum su üzerine kalktı, eline sıkıştırılan beş on parayı alarak karamsarca döndü. Yola düştü.

Bu on beş gün içinde o kadar değişmişti ki hatta kendi bile bu hâlden ürkmüştü.

Artık dilenmeye de alıştı. Bir gün Samatya civarında gezinirken tramvay bekleyen bir ihtiyar kadına elini uzattı. İhtiyarın başı öte tarafta olduğundan duyduğu sesi tanımışçasına başını çevirdi. İki göz birbirine tesadüf etti. Nadire korkarak geri geri çekildi. İhtiyar, ağlayarak adımını sıklaştırdı. O gün akşama kadar sokak içlerinde deli gibi dolaşıyor, ne yapacağını kestiremiyordu.

Kendisini sürükleyen bir hissin emriyle Yenibahçe'ye doğru yol aldı. Lakin gittiği yeri bilmiyordu. Birden gözü bir zaman sahibesi olduğu eve ilişti. Göğsünü paralayacak zannolunan bir ah dudaklarını yakarak çıktı. İki sene kadar o mutlu yuvada kendisine gösterilen hürmet ve saygıyı hatırladı.

Hakikat gözleri önünde canlandı. Yine gözleri yaş dolu olduğu hâlde oradan ayrıldı. Artık kendine sığınacak bir yer arıyordu. Çayırdan geçerken Kıptilerin⁵ kulübelerine özenerek baktı. Böyle bir kulübede olsun yatmak canına minnetti.

Derhâl aklına gelen bir soruyu halletmek için biraz daha yukarı çıktı. Sura bitişik birtakım kulübeler daha göründü.

Oradaki adamlardan boş kalan bir kulübeyi sordu. On kuruş kira ile tuttu.

Komşuları da kendi gibi dilenciydi. Gece oldu mu oralar susar. Sakin bir hâl o yerlerde nöbetçi kalır.

Nadire'ye rast geldiğimiz o gün birdenbire bir tesadüf meydana geldi. O kulübeye taşınmasının onuncu senesiydi. Akşamüstü kilimini aldı. Şehzadebaşı'na doğru çıkmayı arzu etti. Sarıgülzel'den Fatih'e çıkacak yokuşu tırmanıyordu. Kulağına bir bağırma sesi geldi. Her gün duyduğu seslere alışkın olduğundan kulağına gelen seslere aldırılmazdı. Fakat bu ses bütün tüylerini ayağa kaldırdı. Derhâl sesin geldiği tarafa yüzünü çevirdi.

Müthiş manzara!

Topal, patlak gözlü bir dilenci!

Nadire bu dilenciye tanıdı. Fakat ne yapacağını şaşırdı. İntikam hissi ile dolu olan gözlerinden bir kıvılcım parladı.

Dilenci hâlâ bağıırıyordu.

Nadire buna bir daha dikkatlice baktı. Bir zanna kapılarak başını sallayarak o tarafa doğru yöneldi. Dilenci kadın büyük

4 Zamanla veciz bir söz hâline gelmiş bir divan şiiri beyitidir. Söyleyeni belli olmayan (laedri) bir beyit olsa da bazı kaynaklarda 16. yüzyıl şairi Hayâlî'ye ait olduğu da iddia edilir. (y.h.n)

5 Çingene

bir korkuyla herifi takip ediyordu. Herifse takip edildiğinden habersizdi.

Nadire, yapacağı işi kestirmiş olduğundan tam bir sessizlikle dilencinin hareketlerini gözetliyordu.

Herif dört yanına bakmak şöyle dursun hem bağılıyor hem de seke seke yürüyordu.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mermerkule

Güneş batı ufuklarından son ışıklarını etrafa yansıtıyordu. Yaz akşamlarına mahsus, eşi benzeri olmayan renklerin ahengi Çamlıca ve civar dağların tepelerinden hızlıca kaybolmaya başlayarak eteklerine doğru gittikçe koyulaşan bir tezat bırakıyordu.

Marmara'nın ortaları ışıkların yansımasından parlak ve fakat bir anda renklerini kaybeden, hoş, kıyıları kirli yeşil renkte hafif dalgaların görüldüğü bir manzara oluyordu.

Dünyayı aydınlatan güneş, büyüklüğü ve yüceliğine mahsus bir kudretle batmaya yani başka bir âlem için doğmaya başladığında gözlerin nuru da onunla beraber söner. Hayır sönmez. Sürüp gitmesine engel olan gecenin karanlığı önünde gittikçe kısalır. Bir zaman olur ki bir adım ötesini görmez.

Ufuklara serilen karanlık, uyku ve istirahat vaktinin geldiğini bildirir. Göz, bu keşif perdesinin etkisinde hüznü olarak kapanır. Vücut, gündüzün güç tüketen zahmetlerini yok etmek için rehavete kapılır.

Artık gecenin sessizliği, en işlek caddelerimize de konar. Bir bağırış, bir patırtı duvardan duvara çarparak sokak boyunca yankılar bırakır. Lakin bu karanlık, her gözü kapamaz. Her vücuda rehavet vermez.

Cihana hükmeden geçim kavgası, yaratılışın başından beri etki alanını genişlettiğinden başlangıçta sönük görünen bu kavga, sonraları iyice alevlenmeye başlamıştır.

İnsanların geçim kavgası; akıl, fikir ve his gibi vasıtalarla ettiği mücadeledir. Bu vasıtaların en koyusu hangi tarafta çok ise o taraf galip gelir. Buna “hayat kavgası” da deniyor. Bu terkip pek müthüştür. Politikacıların tertip ettiği savaşlar bunun yanında pek ehemmiyetsiz kalır. Zira savaşta bulunanlar da bu hayat cengi içindedir.

İnsanın böyle zamanlarda gözünün önüne perde olan karanlık, baykuşun gözlerinin aydınlığına hizmet eder. En karanlık, en harap bir köşede yuvası olan, çalı çırpı arasında uyuyan haşerata gözlerimiz tesadüf eder. Üzerine giderek onu kendisine yem eder.

Bir kuş bu kadar keskin bakışlara sahip olur da insan bu tabiattan geri kalır mı? Marifet ve irfan ona geceleri gündüz kılar. Akıllı, fikri, hissi onun için yakılmış üç kandildir. Karanlıkta yürürse de aklıyla, fikriyle, hissiyle her şeyi görür.

Gecenin karanlık elbisesi, ufuklarda görünür görünmez ortalıkta meydana gelen velvele ve bu velveleyi takip eden birtakım hareketler gündüzün görünen hayvanlara yuvalarına dönmelerini hatırlatır. Gariptir ki bu esnada bir taraftan giriş diğer taraftan çıkış emareleri görülür. Bu da bir kanun hükmüdür. Bir yandan açlıklar yatıştırılır. Bir yandan da iştah arzuları çıkar. Demek ki biri doyarken diğeri acıkir. Bu da doğanın bir kanunudur.

Yolcu, ışıkların kalıntılarından istifade ederek biraz yürür, kalır. Evdekiler gündüzün haberlerini, olaylarını hatırlayarak gözünü kapar. Geceye mahsus olan o kara sessizlik gitgide kuvvetini artırır. Şehrin üzeri gizli bir örtü ile kapanır.

İşte bu esnada bazı gözler uyumaz.

Sabahın erişmesine değin hayat mücadelesine girişir. Hayat mücadelesinin en mühim faslı bu zamanda okunur.

Eylülün ilk zamanlarına tesadüf eden gecelerin birinde kapı kapı dolaşarak kazandığı ekmek torbası sırtında, topal ayağına dayanak olarak aldığı değnek elinde olduğu hâlde avaz avaz bağırarak, insanların merhamet etmesi için söylediği dualarla sokakları velveleye boğarak giden bir dilenci Yedikule suruna kadar geldi.

Herifin dağınık hareketleri ilerlemesine mâni olduğundan gecikmişti. Cebinden çıkardığı bir feneri yakmak için kibriti çaktı. O anda onu dikkatle inceleyen bir göz bu yüzü izledi.

Bu adamın yüzü zayıf, soluk, kaşları hem gür hem kavisli, burnu irice ve basık, dudaklarının üzerine yapışan bıyıkları uçlarına doğru dağınık bir sakal ile son bulan, gözünün biri sağlamsa da diğeri patlak denecek derecede fırlamış ve kendisine bakanları hüzne boğacak derecede olup diğer gözü etrafına hırsla bakacak kadar ateş doluydu. Başına giydiği keçe külahın arasından fırlayıp kaçan, fırça kılı gibi iri saçları şakaklarını, kulaklarını örtmüş olduğundan yüzünde yanğından başka bir açıklık görünmüyordu. Buraya da dikkatlice bakılsa birtakım ince, kalın kıllarla örtüldüğü görülür. Lakin görünüşü o kadar korkunç ve kirli bir zıtlık oluşturuyordu ki... Göğsü, elbisesi vücuduna tam oturmamış için açık kalmış ve gerdanının bittiği ve göğsü ile bittiği yerde ceviz sığacak kadar bir çukur oluşmuştu.

Feneri yakınca sol tarafa doğru yürümeye başladı. Doğruca hendeğe indi. Sağ taraftaki uçurumu kendisine siper ederek topallayarak yürüyordu. Fenerin o çukurda etrafına saçtığı donuk ve hafif ateş, herifin gölgesini mislinden beş altı derece daha büyüterek duvarlara yansıtıyordu. Bazen duvar boyunca korkunç bir hayal büyüye büyüye görünür, sonra derhâl küçülür. Bazen bir ayak sesi gitgide büyüyerek çukurdan dışarı kadar çıkar. Uzaktan hafif bir ışık, etrafında koyu bir karanlık olduğu hâlde yürüyor gibi zannedilir. Bazen gözden kaybolur. Çok geçmeden yine görünür.

Herif üçüncü burcun önüne geldiği vakit güya yönünü seçmek için durdu. Elindeki feneri yukarı kaldırarak baktı. Derhâl duvarın üzerinden el kadar bir aydınlık görüldü. Bu aralık kendi kendisine mırıldanarak “Bu üçüncü...” dedi.

Feneri söndürdü. Etrafa kulak verdi. Şehrin sokaklarından yansıyan köpek havlamalarıyla hemen bitmek üzere olan gürültü kulaklarını çınlatıyordu. Bulunduğu boş meydanda tüm dayanma gücüyle duruyordu. Sağlam ayağı güçlü bir şekilde bastığı toprağı çökertircesine sabit kalmış ve vücudunun tüm kuvvetini, ağırlığını onun üzerine yüklemişti. Bir baykuş sesiyle dengesi bozuldu. Aynı yöne sendeleyerek yürüdü.

Bir aralık gözüne, siyaha yakın, parlak, hareketli bir zemin görüldü. Bunun ardından kulağına dalga sesleri geldi. Deniz kenarına ulaştığını anladı. Kadıköy Feneri’nin bir demet şeklinde etrafına saçtığı ışık, deniz üzerinde bir yol meydana çıkarıyordu.

Birkaç balıkçının yaktığı fener, yalnız bir nokta hâlinde görünüyordu.

Dilenci bir müddet ayakta durarak o sipere daldı. Yine derhâl kibritini çaktı. Fenerini yaktı. Mermerkule diye ünlü olan burcun dibine sokuldu. Eliyle feneri öteye beriye götürerek istediği noktayı buldu. O zaman ışığı söndürdü. Eliyle toprağı eşti. Yarım arşın boyunda bir taş çıkararak elini oradaki çukura uzattı. Dünyevi işlerin tümünü kolaylaştıran para şakırtısını işitti.

Bu sesin ardından dilencinin yüzünde zifır izleri ve iftiharını ortaya çıkaran bir tebessüm görüldü. Yine o anda, o yüzde bir değişiklik ortaya çıktı. Eli çukurun içinde olduğu hâlde sabit kalmıştı.

Tüyleri diken diken olmuş, eli ayağı titremişti. İnsan yaratılışı gereği her türlü şeyi hatırlamaya kabiliyetli olduğundan dilenci de birtakım noktalardan müteessir olmuştu. Elini çukurdan çekti. Taşı yerine koydu. Eştiği toprakları eliyle

yayarak düzledi. Belinden çıkardığı bir çiviye üstüne bıraktı. Çividen duvara kadar olan mesafeyi karış ile ölçtü. Tam sekiz karıştı.

Herif düzeldi. Hareket etmek için bir ayak atar atmaz kuvvetli bir pençe gırtlığından yakaladı. O kadar sıktı ki dilencinin sağlam gözü de dışarıya fırladı.

İtham

Nedim, Nadire'den ayrıldıktan sonra akşamı geçirmek için Kumkapı'da bir meyhaneye girdi. Gecenin ikisine kadar içti. Göreceği hezimetin tehlikesini tahmin ettiğinden ve bir de ömründe ilk defa teşebbüs edeceği bir iş olduğundan derin derin düşünüyordu.

Vaktin gecikmesi, yaptığı kötü planlara yardım edeceğinden geceleyin sokaklarda dolaştı. Evin önüne geldiğinde bekçi sopasıyla beşi vurmuştu.

Nedim, bu eve gizlice bir iki defa girmiş olduğundan tarifi ettiğimiz şekilde girdi. Dehşetli gözlerinin gördüğü facia kendisini korkuttuğundan ümitsiz bir şekilde geri çekilerek duvardan atladı. Lakin korkusu, başına büyük bir bela oldu. Atladığı vakit sol dizkapağı üzerine düştüğünden acı acı bir defa bağırırdıktan sonra kendinden geçti.

Havanın sabaha karşı oluşturduğu soğukluk, Nedim'i o baygınlıktan kurtardı. Kalkmak istediye de başaramayınca bacağının kırıldığını düşündü. Sızısı fevkalade şiddetli olduğundan elinde olmayarak inliyordu.

Ortalık açıldı. Nedim'de hâlâ hareket etmeye güç yok.

Bir yolcu bunun iniltisini işiterek yaklaştı. Derhâl geri dönerek hastaneye gitti. Hastaneden gelen adamlar delikanlıyı yavaş yavaş kaldırarak götürdüler. İlk yardım müdahalesi yapıldı.

Lakin akşama doğru bir zabıt heyeti hastaneden içeri girerek getirdikleri arabaya Nedim'i bindirdiler. Hapishane-i Umumî Hastanesi'ne¹ naklettiler.

Nedim orada ilk soruşturmaya alındı. Hiçbir şeyi inkâr edemedi. Altı ay sonra cinayet mahkemesi önünde hırsızlıkla suçlanarak üç sene hapse mahkûm oldu.

Nedim, cinayet hükmünü giydiği anda geçmişî düşündü. Gafletinden dolayı uğradığı şu ithama teessüfler ediyordu. Hapishaneye dönüşünde topallayarak odasına çekildi. Kendi gibi hırsızlıkla, cinayetle suçlanan adamlar bulunuyordu. O gecedен bunların manzaralarından korktu. Lakin yavaş yavaş ısınmaya başladı. Her suçlu geçmişteki vukuatlarını anlatarak övünmekte olduğundan bir müddet sonra Nedim de bu tabiata alıştı. Kendisi iyi eğitim almış adam olduğu için boşboğazlık yapmadığı hâlde, insanın yaratılışı gereği sahip olduğu gurur, o eğitimi ayaklar altına alıp tüm sırlarını ortaya çıkarır.

Hapisteyken yalnız Nadire'yi düşünüyordu. Zavallı kızın istikbaline sürdüğü lekeyi hâlâ görmüyordu. Hayali gözünün önüne geldikçe gözleri şehvetle parlayarak titreyişinden dişleri birbirine çarpardı.

Bazen kendisini gelip ziyaret edeceğini ümit ederdi. Lakin üç sene olduğu hâlde kimse gelmedi. Yalnız halası ilk başlarda kızıyla beraber gelerek, o da bir defa olmak üzere, hatırını sordu. Kadıncağız büyüttüğü ümidin böyle birdenbire mahvolduğunu görünce kederlendi. Kederi büyüdü. Hatta onu mahvetti.

Nedim oradan da ümidini kesti. Fikri tümüyle değişti. Kendisini kimsenin sormamasını sorun olarak değil; hatta bir intikam vasıtası olarak kabul etti.

Bazen kızı masum yüzüyle gözü önüne gelir. Kısa bir süre hüznle düşünür. Lakin arkadaşlarından birinin bağırtısıyla

¹ 1871 yılı başında İstanbul Sultanahmed Meydanı'nda açılan hapishaneye bağlı hastane

derhâl düşünçesine nihayet vererek onlarca “fıyaka” denilen entrikaları saymaya başladıklarını dinler.

Bir gün hapisten çıkışına yakın, memurun verdiği izin üzerine o esarethaneden dışarı fırladı. Doğruca vapura bineyerek Kadıköy’e gitti. Halasının evini bularak kapıyı çaldıysa da kapı açılmadı. Altı ay kadar serseri şekilde sokaklarda gezdi. Kahve, han köşeleri sığınacak yeri oldu.

Kalbi, o derece fesatlaşmıştı ki dünyada her türlü suça ve kötülüğe umursamaz gözlerle bakıyordu.

Cinayet Tasavvuru

Nedim bir süre sonra sefil hayatını düzene soktu. Halasının vefatını tanıdıklarından birinden öğrenerek kızını sordu. Kızının, amcasının oğluyla beraber Selanik’e gittiğini anladı. Bu hâlden memnun kalarak aklındaki diğer meseleyi de hallettirmek istiyordu.

Ya Nadire’yi düşünmüyor muydu? İşte onun izini tamamen kaybetti. Hapishaneden çıktıktan sonra nereye gittiği meçhuldü. Bu bilinmezliği halletmek Nedim için bir zorunluluk olarak görülüyordu. Çünkü hâlâ onu seviyor, hâlâ onun için kalbinde bir hissin büyüdüğünü duyuyordu. Geceleri yatağına yattığında o ilk gece ile bu geceyi ayıran yedi sekiz senelik mesafeyi birdenbire katederek güya yanında bulunuyormuşçasına beyhude hayallere dalıyordu.

Amcasının oğluna yazdığı dokunaklı mektubun cevabı geldi. Postaneden alınmak üzere kendisine yirmi lira gönderilmişti.

Nedim derhâl parayı alarak üstünü başını düzdü. Hatta çeşitli ihtiyaçlarını da almak için çarşıda geziniyordu. Birden gözü bohçacı kadına ilişti.

Bu tesadüf Nedim’i dünyalar kadar sevindiriyordu. Derhâl yanına yaklaşarak kadının elini öptü.

Kadın, bu saygılı hareketten gururlanarak Nedim'i tanıdıktan sonra onu iltifatlarla boğdu. Hatta ilk olarak "Vah! Yavrum vah! Bir kız uğruna yandın. Gençlikte dert sahibi oldun. Bak onun umurunda mı? O zevkinde, her akşam cümbüşünde," diye birden şikâyet etmeye başladı.

Nedim, bu sözlerden memnun oldu. Lakin memnuniyetini bildirmemek isteyerek "Varsın zevkinde olsun. Elbette her kadına bir erkek lazımdır," dedi. Kadın, meramını anlatamamış olmak üzere derhâl Nedim'in sözünü keserek "Oğlum! Dediğimi anlamadın. Senin Nadire'n değışti. O şimdi acemdedir."²

Acem sözü Nedim'i bir yıldırım gibi çarptı. Nedim bir anlık öfkeyle her türlü şeyi mahvetmeye kadir bir meşrep sahibi olduğundan o an aklından bir anda geçen bir kararı düşündü; ama yüzünde etkilendiğini gösteren zerre kadar bir alamet göstermedi. Hatta söz, olmak üzere "Bu da iyi! Zaten ben de onu nikâh edecek değildim ya! Şimdi oraya gider ferah ferah görüşürüm. Bu sefer de bacağım kırılmaz a!" dedi. Kadının elini tekrar öperek uzaklaştı.

Nedim sendeliyordu. Ne yapacağını şaşırmış, ahmaklar gibi yürüyordu. Nadire! Fahişe olmuş! Bu fikir kalbinde büyük intikam arzusunu uyandırdı.

Nedim, onun için hayatını mahvetmiş, vücudunun en büyük dayanağını kırmış, üç sene hapiste sıkıntı çekmiş, halasını kederi uğruna öldürmüş, servetini onun yolunda harcamışken o kendisini beklemesin, onu terk ederek acem gibi bir zinahanede şehvetli kucaklara atılsın! Bu hâl müthişti.

Bir erkeğe varaydı Nedim'de bu kadar tesir görünmeyecekti. Görünse bile kızı mazur görecekti.

Kendisi vaktiyle böyle âlemlerin başını çektiği için Na-

² Acemdedir ifadesi burada "Kötü yola düşmüştür," anlamında kullanılmış. (y.h.n)

dire'nin oralarda uğrayacağı değişimi derhâl gözünün önüne getirdi. Kendisi üzerine başka birisini sevmekte olduğunu düşündükçe hiddetinden, gazabından dişlerini gıcırdatarak o anda aklından geçen korkunç düşüncelere kuvvet verdi. Vakit akşam olduğundan doğruca Beyazıt'a gelerek bir araba kiraladı.

Nedim yapacağı cinayetten korkmuyordu. Zira hapishanede gördüğü muameleyi biliyordu. Hapis! Hayatını düşünenler için büyük bir esaretse de emeli, ümidi kesilmiş bir adam için bir nevi geçim yeri olduğunu düşündü.

Araba malum evin önünde durdu. İşte bu sırada Nedim titremeye, hatta çırpınmaya başladı.

Nadire'nin hayali gözünün önüne geldi. Derhâl sınırları evvelki şiddetini kaybederek soğukkanlılıkla doğruldu. Lakin aklı derhâl kendini yenileme vazifesini görerek Nedim'i eski şiddetine uğramaya mecbur etti.

Nedim, meclis odası dedikleri istirahat odasına girdiği vakit titriyordu.

Karşısına gelen Kambur'a hafif bir tebessüm göstermekten ibaret bir iltifat gösterdikten sonra kendisinin tanınmadığını hissetti.

Kadın biraz oturduktan sonra:

“Oğlum! Galiba buraya birinci defa olmak üzere geliyorsunuz.”

“Hayır valide! Çok geldim.”

“Lakin ben sizi tanıyamadım.”

“Çok geldim; fakat bundan öyle büyük âlemler yaparak geldiğimi anlamayın. Bazen arkadaşlarla gelerek eğlenirdim. Hatta iki sene evvel bir kere daha geldimdi.”

Kambur derhâl sahte sözlere başlayarak:

“Demek bizden hoşlanmadınızdı.”

“Esağfirullah! Memuriyetim mâni oldu. Edirne’ye git-
tim. O vakit Nadire Hanım’ı çıkarırdım.”

Bu isim Kambur’u düşündürdü. Nihayet alaycı bir tavırla sorarak “Nasıl Nadire oğlum! Burada öyle kız yoktur,” dedi. Nedim şaşırdı. İşin doğrusunu bilmeden söylediği bu söz üzerine mahcup olarak “Canım!” der demez Kambur atılarak:

“Ha! Anladım oğlum! Şu bizim Gülcemal’in eski ismi. Ben o ismini unutmuştum. Her neyse yine onu isterseniz...”

“Evet! Evet!”

“Peki oğlum ama bu akşam onun dostunun gecesidir. Hem de gelmiştir. Karşiki odadadırlar. Görüyorsun a. Bu olmaz.”

Nedim, Kambur’un bu sözü üzerine durdu. Düşize namında bir kadınla vakit geçireceğini anlatarak sekiz tane me-
cidiyeyi karhanecinin titrek ellerine bıraktı.

Gece, zaten yakın olduğundan aldığı hanım ile biraz zaman geçirdi. Yüzü memnuniyet ve sevinçle dolu olduğu hâlde üçe kadar eğlendi. Birkaç defa dışarı çıkarak telaşlı telaşlı içeri girdi.

Bir müddet daha eğlendi. Kalbi o derece heyecan içindeydi ki bu hâli sesine de tesir ederek Nedim’i konuşmaktan alıko-
yuyordu. Nihayet bir azimle kalktı. Abdesthaneye gitmek bahanesiyle sofaya çıkarak karşısındaki odanın kapısını açtı.

Kanun Maddesi

Nedim, derhâl tutuklandı. O kargaşada ne kadar müşteri varsa cümlesi kaçtı.

Dclikanlının o anda vefatı, Nadire’nin yaralanması ertesi

günü gazetelerle halk ağzına yayılarak oranın müdavimlerine bir korku saldı.

Polis asayişini bu uğursuz hane üzerine bir kat daha artırarak etrafını bir müddet abluka altında tuttu.

Suçlu, hapishaneye varıncaya kadar icra ettiği suçun etkisi altında zayıf düşmüştü.

İlk sorgusunda bir türlü ağzını açmadı. Lakin şahitlerin olması kendisinin suçluluğuna delil olduğundan bu hâli serbest kalmasına fırsat vermedi.

Üç ay kadar bir süre içinde cinnet içinde gezdi. Gecele-ri uykudan mahrum olduğu hâlde gündüzleri bir yerde karar edemeyerek daima gezinir, midesi zorunlu bir perhizin etkisi altında olarak daima boş bulunur.

Uyku zamanı biraz dalar. Derhâl kendini asan o adamı yüzünü, dehşeti, heybeti ile görerek bir sıçramanın ardından uyanır, uyusa bile sabahlara kadar Nadire ile uğraşır. Kâh boğulur ki çeşitli sesler çıkararak koğuştakileri rahatsız eder kâh inleye inleye uyanarak hissettiği dehşet ve ürpermeden yorganının altına büzülürdü.

Hırsı yüzünden işlediği şu cinayet, onu hayatından bezdirmiş, cezası daima korkunç bir şekle bürünerek gözünün önünde canlanmıştı.

Avukat, müvekkilinin beraatini talep ederek mahkemenin yüce vicdanına sığındı.

Müzakere heyeti odasına çekildi. Mahkûm iki omuzu hizasında oturan zaptiyelerin emriyle oturdu. İstemsiz bir şekilde başını önüne eğerek tefekküre daldı. Sekiz sene içinde uğradığı vicdani değişimi hatırladı. Fikrinde bazı şeyleri karşılaştırarak geçmiş zamanına hasretle baktı.

Nedim de geçmişten ümitliydi. Bu fikirde bulunanlara

acınırdı. Mazi geri gelmez zamandır. İstikbal ise daha geçmemiştir. Mazi mahvolur, tükenir. Lakin istikbalin ucu bucağı yoktur.

Nedim'in şu anda gösterdiği hâller o kadar hüznüydü ki tasvire sığmaz. Birdenbire gözü karşısındaki kapıya yöneldi. Kapı açıldı. Delikanlı beynine hücum eden kanın şiddetiyle az kaldı devriliyordu.

Mahkeme heyeti çıktı. Mahkemece hasıl olan kanaat üzerine suçluluğuna ait kanun maddesi okundu.

Nedim bu sefer evvelki gibi değildi. O zaman ihtimal ki kabahatsizdi. Kendi vicdanında beraatına emin olduğu için fevkalade müteessir olmadı. Lakin bu defa kesin kararı dinleyerek üzüntüsünü yatıştırdı.

Hapishaneye dönüşünde eskisi gibi düşünceli, dalgın değildi. Hapishanesinin ikinci senesi Sinop'a sürgün edildi. Delikanlının vefatı, Nadire'nin kurtuluşunu haber aldığı o mahkeme gününden beri zihni hâlâ Nadire'nin gelecekteki hâllerini düşünmekle meşguldü.

Sinop'ta inzivaya çekilmiş gibi devamlı bir ibadet içinde bulundu.

Bir gün bir fikir Nedim'in içini yaktı.

O ana kadar hissetmediği bir acıyı o anda hissetti. Acaba kızı ne hâldeydi? Acaba o da ilerleyen zamanlarda aldanarak bu hâllere düşecek mi? Yoksa namus ve iffetiyle yaşayarak ailesini muhafaza edecek mi?

Kendisi on beş sene için pranga mahkûmu olduğu için evladını bir daha göremeyecekti.

O gün fikri bu düşüncelerle meşgul oldu. Sonraları yalnızca bunların üzerine düşünmeye başladı.

Nedim, o cefahanede yaşlandı. Tazeliği, güzelliği mahvoldu. Yüzünde çektiği sıkıntılara işaret eden iri çizgiler oluştu.

Gözlerinin ferî sönerek gözbebekleri içine çekildi. Boynunun iki tarafından yükselen birer tane sinir yaşlandığından ziyade vücudunun zayıfladığını gösterdi.

Kollarında, bacaklarında romatizmalar görülerek vücudu da azap içinde kaldı.

On sene müddet orada yaşadı. Lakin bir türlü fikrini değiştiremedi. Yine Nadire'yi düşünüyordu. Bu sefer ondan hatta hayalinden bile korkmaya başladı.

Acaba bu korku neden? Onu o da bilmiyordu. On sene biter bitmez padişahın lütfu ile serbest kalması üzerine yine hürriyet meydanına atıldı. Sinop'tan İstanbul'a tehlikeli bir yolculukla geldi.

Fakat kendisi o derece değişmişti ki kimse tanıyamıyordu. Beş parası olmadığından birkaç akşam sokaklarda, cami avlularında, şadırvanlarda yattı.

Sefalet onu da mahkûm etmişti.

Koca bir şehir Nedim'den bir dilim ekmeği esirgiyordu.

Üç dört gün aç kaldı. Köpeklerle bile gıpta ederek sokaklarda zelil bir şekilde dolaştı. Sefalet kendisini o derece şaşırtmıştı ki istese yaşayacak bir yer bulabilecekken bu yollara başvurmadı. Hem de başvuramazdı. İkisini de kaderleri esir etmiş olduğundan insan topluluğunun en aşağı kesimi olan dilencililiğe yeltendi.

Nedim eskisi gibi değil, korkaktı. Korkusu can için değil bildiği bir arzu içindi.

Hapishanedeyken gözünde oluşan bir iltihap, sol gözünü fena hâlde zedelemiş, İstanbul'a dönmesi üzerine iyice azarak âdeta şifasından ümidini kesmişti.

Bir gün bir hamalın verdiği ilacı sürdü. Sabaha kadar yatığı yerde kıvrana kıvrana, bağıra bağıra o gözünü kaybetti. Ansızın oluveren şu felaket Nedim'i pek ziyade üzdü. Lakin

ne çare?

Bakın sefalet, kişiye öğrendiklerini de unutturuyor. Evvelleri şiirler yazacak kadar yeteneği olan bu sefil, şimdi harfleri hecelelemeye hemen hemen yabancı gözlerle bakacak derecede cehalet içinde bulunuyordu. Uzun süre çektiği o acılar sinirlerine, aklına, fikrine dokunmuş; uğradığı manevi eziyet biçareyi iyice şaşırtmış olduğundan insanların hizmetine değil belki onların her vakit muhtaç olduğu merhametlerine müracaat etti.

Bir sabah, arkasında torbası, elinde değneği olduğu hâlde görüldü. Kazandığı paraları idareye başladı.

İktisat ve tasarruf denilen iki önemli kelimeyi esas meslek kabul ederek buna kanaat, rıza, tahammül gibi üç özel bağı da ilave etti. İstanbul'un en usta dilencilerinden oldu.

NETİCE

İntikam

Dilenci, gırtlığına sarılan bu elin kuvvetini, dayanıklılığını hissetti. Hâlbuki hasmının kim olduğunu, ne istediğini bilmiyordu. Lakin el şiddetini azaltacağına bilakis artırıyor-
du. Bir aralık gevşedi. Herif geniş geniş bir nefes aldı. Fakat savunmaya imkân yok. Fikren bir kurtuluş yolu aradı. Bacağı sakat olduğundan, yanında silah bulunmadığından kendisi için teslimden başka çare yoktu.

Nihayet bir erkek sesi “Cenabıhak seni bana gösterdi,” diye yankılandı. Dilenci bu sestten ürktü. Fakat tanıyamadı. Fevkalade bir çaba üzerine “Sen kimsin?” diyebildi. “Aldattığınız, kıskandığınız, paraladığınız, yirmi yıldan beri perişan hâlde bıraktığınız Nadire!”

Bu söz dilencinin tüylerini dimdik etti. Herif, vücudunu istila eden titremeden az kaldı düşecekti. Yirmi sene! O mahvolmuş mazi! Bugün kendini boğacak derecede bir kuvvetle gırtlığına sarılmış duruyor. Oradan ayrılmıyordu. Geçmişin hatıralarının şimdiki zamana olan münasebeti fikrinde belirmişti. Derin bir düşünceye dalmak istedi. Lakin boğazını koparan el bu düşünceye mâni oluyordu. Birdenbire sorarak:

“Maksadın ne?”

“Maksadım mı? Beni vururken senin maksadın neydi?”

Bu söz dilencinin sinirlerinde kalan şiddeti mahvetti. Bu olayı unutmuş, daha iyisi unutmak fikriyle yaşamışken böyle bir şekilde de ortaya çıkması tüm hatıralarını altüst etti bıraktı.

Dilenci yaşamak istiyordu. Bu dakika hayatın kıymetini anladı. Hırs uğruna öldürdüğü delikanlı derhâl aklına geldi. Acaba onun ne kabahati vardı?

Bu aralık el bir şiddetle harekete geçmeye başladı. Dilenci yavaş yavaş sol tarafına doğru eğildi. Nihayet toprak üzerine yattı. Yalnız ayaklarıyla tepiniyordu. El, şiddetini artırdı. Tepinme artarak yalnız bir hırıltı işitiliyordu. Nihayet kendinden geçti. Boğazına geçirilen bir ilmek bu hareketin son kısmını tamamladı.

Nadire doğrulduğu vakit seviniyordu. Lakin derhâl diz üstüne geldi.

Güneşin ışığı bir gün içinde iki ceset üzerinde tesirini gösterdi.

İSTİRAP GECELERİ

Peşinden Gelen Hayal

Gecenin karanlığı güneşin doğduğu ufukları istilaya başlar başlamaz sessizlik ve rehavet denilen bekçi insanların üzerinde yükselir.

Biraz zaman sonra birbirine bakan evlerin tümünü kırmızı, al, altın sarısı ışıklara boğan gün batımı, gittikçe sönerek kendisini izleyen gözlerden kaybolunca feryatlarla ve telaşla kanatlarını çırpıp gece kuşları dönmeye başlar.

Gözlerin görüş alanını gittikçe kısaltarak idrak kuvvetini kirpikleri önünde toplar. Akıl penceresi, kendisine nüfuz eden artan karanlığın etkisiyle yavaş yavaş hayallere dalarak gündüzün yorgunluklarını hafifletmeye çalışır. Zihin, hayal gücüyle o kirli karanlığı yarar, istediği yere kadar gider.

Her mesken, sakinlerinin hayat belirtilerini gösteren sarı bir ışıkla aydınlanarak karanlığın gücüne karşı bilinmez bir acizlik içinde kalır. Perdelerde birdenbire büyüyen gölgelerden hayat belirtileri görülür, sokaklarda baki kalan ayak seslerinin hüznü yankıları işitilir.

Beden, istirahat etmek için yatağına gömülür. Birkaç saniye sonra gözkapakları iner. Yalnız nefes almak hayatta olduklarını gösterir. Ölümün provası olan uyku âdeta bastırır.

Acaba ebedî uyku da vücudun istirahatinin hizmetçisi mi? İhtimal ki insan ruhu ancak o zaman rahata erer.

Rahatlık ve gevşeklik huzurlu kalplere mahsustur. Her kalp uyku ile rahata eremez. Her göz geceleri kapanmaz. Her fikir uğraşına ara vermez. Endişe, ıstırap, heyecan, düşünce, hayal denilen, aklı heyecanlandıran şeyler bazen ve belki çoğunlukla heyecanlı kalpleri uyanık durmaya sevk eder. Bunlar da histir. Fakat etkileri hayatı mahveder.

Fikirlerin akıldan çıkması, gelmesi kadar hızlıdır. Bir anda zihinleri dolaşır. Gelecekte olacakları keşfe başlar. Hüzün ve gam. Elem ve ıstırap, fikre musallat olan bir körlüktür. Bunların saldırısı, fikri karanlık bir heyecanın içine atarak şiddetli hayallerin doğmasına neden olur.

Belki cazibeden de daha seridir. Zira onun tesiri manevi âlemleri bir anda etkiler. Fikirlerin yansımasının vicdan denilen levha üzerinde gösterdiği çeşitli şekiller dahi büyüktür. Kendisini kuvvetle hissettiren fikir dalgalarını vicdan denilen o büyük yerde bir araya toplar. Çeşitli hislerin yaratılışından meydana gelen kıvılcım, göz denilen hüzün aynasından dışarı fırlar. Bir anda yüzlerde derin ve lakin hisleri ve vicdanları tamamen belli olan izler ortaya çıkar.

İşte bu düşünceler ıstıraplı bir gencin hatırına geliyordu.

... köyündeki yalıda denize bakan bir odada titrek bir ışık yanıyordu. Sahildeki evin rıhtım üzerine bakan kapısından içeri girilince ufak bir avlu ve avlunun sağında bir merdiven olup bu merdivenle çıkıldıkça küçük bir sofaya açılan üç kapı görülür. Solumuzdaki kapıyı açarsak bir karyola, yanı başımızda bir yazıhane, yazıhaneye bitişik bir koltuk ile yer yer minderler görülür.

Merakla bakan gözler, bir minderin üzerine yaslanmış bir delikanlıya tesadüf eder:

Daha gençliğinin baharı delikanlının yüzüne tazelik salıvermiş, saçları kıvrıkcık ve çok olduğundan başında birbirinden karışık düğümler oluşmuş. Esmerce, keskin bakışlı, yüz hatları orantılı, alnı derin tefekkürlere delil olan çizgilerle buruşmuş, kaşlarını elinde olmadan çatmıştı.

Önünde birtakım kâğıt yığınları, sağında kitap kümeleri durmakta ve ciddi bir düşüncenin etkisiyle gözleri dalgın dalgın etrafa bakmaktaydı.

Karmakarışık fikirlerin o genç adamın yüzünde oluşturduğu hüzün ve keder alametleri, delikanlının kendine has

düşüncelere sahip olduğunu göstermekte, tavrındaki ağırbaşlılık ve sağlamlık pek de fikirsiz olmadığını anlatmaktaydı.

Kirpiklerinden bir kıvılcım gibi fırlayarak çıkan ışıklar fikirlerinin ve düşüncelerinin şiddetini bildirirdi. Birkaç kâğıt parçası üzerine yarım yarım yazmış olduğu düşünceler dahi bir şey kaleme almak hususunda gösterdiği yazı yazmaktaki beceriksizliğine örnekti.

Yüzünde görülen bir gülümsemenin ardından derhâl kalemi eline aldı. Bir kâğıdın üzerine “İstirap...” diye bir kelimeyi yazdığı hâlde durdu.

Bu kelime onun için pek yabancı değildi. Fakat açıklamadı. Göğsünü şişirerek çıkarttığı bir yakınma sesi üzerine gözünün yanları buruştu. Şiddetli kırgınlığını gösteren hüznü hâli derhâl dudaklarını yakan ateşli bir nefesle son buldu. İstirabı tarif edemediyse de bilfiil mustarip olduğunu anlattı.

Acaba her his tarif olunabilir mi? Bu mümkün değildir. Bazen bir kelimenin açıklanmasına bir ömür yetmez. Bilhassa insanlığın dili henüz tamamlanmamıştır. Her kalp aynı şekilde çarpar. Lakin her his aynı şekilde etki edemez. Her yüz birbirine benzer. Fakat hepsinin etkisi başkadır. Her akıl şeklen birbirinin aynıdır. Fakat icat ürünü olan fikirler birbirinin aynı mıdır?

İstirap hissedilir. Tarif edilebilir mi? Edilse de tamamlanmamıştır. Her aklın hüznü, ıstırapı bir değildir. İstirap da histir.

Delikanlı bir daha davrandı. Kalemi pek iyi olmadığı için o kelimenin sonuna bir şey ilave edemedi. Kendi kendine “Ben mustaribim! Fakat ıstırapı tarif edemiyorum,” diye mırıldandı.

Bu dertleşmenin ardından düşünmeye daldı. Bin türlü acıklı düşünce derhâl beynine hücum etti. İnsan hislerine

mağlup olursa o zaman aciz olur. Derin bir keder çizgisi alını buruşturdu. Vicdani muhakemeye başlamıştı.

Düşünce esnasında göz görmez, his görür. Gözler her eşya üzerine döner. Fakat anlayamaz. Zira beyin meşguldür.

Bünyeye ilgili hastalıklar tedavide bazı güçlükler görüyor. Bedenin her hastalığının mikrobi var deniliyor. Tıp ilmi, bünyeyi tedavi edemez. Vazifesi de bu değildir. Maksat hastalığı doğuran sebepleri ortadan kaldırmaktır.

Hikmet, manevi hastalıkları tedaviyle görevlidir. Her manevi hastalığın üzüntü veya his denilen yayılma aracı vardır. Hikmetin maksadı da manevi hastalıkları doğuracak belirtileri defeylemektir.

Gariptir, insan vücudu maddi ve manevi olarak bir dünyaymış. Onun da başı, devirleri, merkezi, sonu varmış.

Vücudun hayat tabakaları bir kere her yönüyle araştırılacak olsa hayatın devirlerinin dehşeti onun sırlarını öğrenmeye kalkışan kimseleri korkutur. Varlıklar âleminin tarihi hiçbir âlemin tarihine benzemez. Manevi tarihin her sayfası bir girdaptır. Başka gözler onun özünde gezinir. Yalnız kalp gözü ve vicdan o girdabın gizli derinliklerine kadar iner. İncelemesini yerine getirir. Fakat söyletmez, hissettirir. Her nefis o girdabın hayatı bozan etkilerini ortaya çıkarmaktan beridir.

Delikanlının gözüne görülen dalgınlık geçti. Elini terle dolup nemlenen alnına götürerek bir anda çektiği ıstırapı anladı. Nihayet “Ah! İstirap! Ben seni hissediyorum, yazamıyorum,” dedi. İki damla gözyaşı yanağı üzerinden yuvarlandı. Gözleri meçhul bir karanlık içinde kaybolarak gözkapakları kızardı. Burun delikleri tüm şiddetiyle açılarak boğazından nefesini kesen bir belirti dışarı çıktı. Kaslarının zorlaması ile derhâl boyun damarları kabararak hıçkırıklı bir gözyaşı yağmurunu takip etti.

Delikanlı ağlıyordu.

Ağlamak, hislerin yoğunlaşmasından doğan bir cereyandır. Hayat ise ağlamakla geçiyor. Gülmek de hemen hemen bu kelime ile eştir, zıt değildir. Zira kökleri, kaynakları birdir.

Hayatın her devrinin mazisi, şimdisi, istikbali vardır. İnsan maziye teessüf eder, şimdide teselli bulur, istikbali düşünürmüş. Delikanlı maziye düşünüyor, şimdiye teessüf ediyor, istikbali dehşetle görüyordu.

Acaba kederli kalpler ne için mazi ile uğraşır? Ondaki olaylar geçmiş; şimdiyi, istikbali hazırlamış değil mi?

Elbette değil. Zira mazi geçmiyor, vicdan sayfalarına nakşoluyor. Her manevi nazar o ilahi kitaba nazar eder etmez mazinin süslü sayfalarını görür, hüzünlenir. Ya şimdide teselli bulmak, istikbali düşünmek neden icap ediyor?

Maziye teessüf etmemek boş bir sözdür. Her kalp hayatın devirleri içinde yuvarlandıkça aslındaki saflığı kaybeder. Kalplerin saflığı insanlığa özgü değildir. Hırs, arzu, heves, doğar doğmaz o hayatın temeline yapışır kalır. Fakat içinde aynı kalmaz. Yaş ile büyür. Olgunluk devri gençlik zamanıdır. Meğer hisler aslında vicdanla meşgul olunca hissediliyormuş. Delikanlı hislerinin coşkunuğu arasında ağlarken hayatın tabiatında var olan acıyı hissederek ağlıyordu.

Gece, kuruntusunu pek ziyade büyüttü. Sinirleri zaten yakalandığı ıstırap ile yerinden oynamış olduğundan fikirlerinin zayıflığı içinde kaldı. Etraf sessizlik içinde kalmış, yalnız yalının sahiline çarpan dalgaların sesi işitiliyordu.

Bir ayak patırtısı kapının yanına kadar geldi. Delikanlı bu patırtıyı fikren hissediyordu. Kapı açıldı. Fakat içeri kimse girmede.

Gencin tüyleri ürperdi. Yüzü sapsarı kesilerek bir titreme ile bulunduğu yerde bozuldu. Mümkün değil bir tarafa bakamıyordu. Bir şaşkın bakış, sönmüş gözlerinden fırlayarak önündeki dağınık sayfalara kadar yönelebildi.

Aklı, kendisini uyaran hareketlere başlamıştı. Bir vaka! Bir cinayet! Bir acı düşünce.

İşte vicdanının nazarında yine mazinin hatıratını canlandırıyor. Delikanlı bu 'düşünceden mustarip oluyor, onu zihninden çıkarmak istiyor. Fakat mazi geçmez. Nakşedildiği vicdan sayfaları üzerinden de silinmez.

Öfke, ıstırap o olayların hikâyesini değiştirmiyor. Bilakis ıstırap çekildikçe, derinleştikçe hayallerini büyütüyor.

Genç, düşüncelerine korkarak devam etti. İşte delikanlıyı geçmişteki hislerinden ayırmaya çalışan o girdaptır. Haya-
linde o girdabın civarında geziniyor. İçine bakmaya cesaret edemiyor.

Bir tasavvur! Acaba pek müthiş mi?

Hiçbir eğitim ıstırapı mahvedemez. Lakin ıstırap eğitimi mahveder. Fikrinin her an daldığı olaylar türlü türlü facialarla dolu olduğu hâlde görünüyor. Fikrinde oluşan bir değişim, bin değişen manzara meydana getirerek biçarenin hislerini aciz bırakıyor.

Fikir! Pek ziyade korkaktır. Hislere mağlup olur olmaz endişesini büyütür. Kendine mahsus hayaller bulur. Onlardan da korkar; fakat terk edemez.

Genç korkuyordu. Hatta odadan dışarı çıkmayı veya yanına birini çağırma arzu etti. Bu iki arzusunu da gerçekleştiremedi. Zihninde yeniden yeniye oluşan değişimler dehşetli bir görünüşe bürünmüş olduğu hâlde sırlarını ortaya çıkarıyordu.

Hafif bir rüzgârın camlara temasından meydana gelen bir çatırtıyı müteakip başını tüm korkusuyla oraya çevirdi. Gözleri derhâl hayalî bir yüze tesadüf etti.

Gözü yuvasından fırlarcasına o hayale karşı sabit kaldı. Şiddetli bir hüznün ile kalp çarpıntısı kesilir gibi nefesi tutuldu. Lakin derhâl o hayal mahvoldu. Delikanlıda, görünmesinin ardından kalıcı hüznün kaldı.

Saçları dimdik kesilmiş, gözü nursuz kalmış, kenarı siyahlanarak yanak kemikleri çıkmış, elleri kendiliğinden birbirine girerek kilitlenmişti. Her bakışı tereddütlü ve meraklı bir şekildeydi. Şimdi hissi görmeye başlamıştı. Gözünü kapadı. Fakat ardından gelen o hayal derhâl aklına gelerek oradan da göründü.

Tereddütlü bir zayıflıkla ardına yaslandı.

Beyni aralıksız binlerce feryat içinde kaldığı hâlde göğsünde bir ateş yanıyordu. Vücudunun harareti had safhada artarak korkunç ateşler içine daldı.

Yüzü, güya donmuş hislerinin yansıdığı bir aynaymışçasına birtakım korku alametleriyle bir saniyede değişerek “ıstıraplar” kelimesini tam manada karşıladı.

Akıl! O hatırlanan olaylar! Hiçbir şeyden korkmaz. Birbiri ardına gelen yenilikler hatıralara bağlı kalır. Aklın sunduğu manzaralar, renk, değişim, tavır olarak o derece doğaldır ki bunu ancak yaratıcı kudretin ezeli kalemi bilebilir. O manzaralar canlıdır. Olmaz. Akıl mahvolur. Fakat etrafını kuşatan hüznün çıktığı yere yayılarak ıstırap hazinelerine birleşir. Maddiyat mahvolmadığı gibi maneviyat dahi parçalara ayrılarak ilk başta birleştiği yere geri döner.

Mademki Yaratıcı ezeli ve ebedîdir, eserleri de ebedîdir.

Bir ses yankılanması, havada dalgalanma meydana getirdiği zaman o dalgalanma sonsuza kadar baki kalır. Fakat tesiri azalmış. Hayır, azalmaz. Olayın merkezinden uzaklaşması nedeniyle insanların hislerine temas edemez hâle gelir.

Bir sözün akılda saklı kalan etkilerini insana zaman unutturabilir mi? Hayır. Her şey zamanla geçmez. Belki geçmişin hatıraları zamanın içine karışarak zihnin dertleri ve uğraşlarının merkezinden uzaklaşır da yeni tesirlerin yanında görünemez. Hele fikir o tesiri bir kere hatırlamaya başlasın. Eski üzüntülerinden daha şiddetli olarak hisseder.

Delikanlı bu hâle uğramıştı.

Aklı, pencereden gördüğü o hayalî yüzü düşünmeye başladı.

His, üzüntüye kapılır. Üzüntü, hislerin doğmasına sebep tir. Zaman, geçici bir örtüdür. Geçmişteki olaylar onun altında gizlenir. Ara vermeksizin gelişip büyür.

Genç, gözlerini kapadı. Kapaklarının üzeri morarmış gibi siyah bir renk bağlayarak kendinin şiddetli kırgınlıklara tutulduğunu anlattı. Dudakları titriyor, vücudu yanıyordu.

Kalp gözü aklının sunduğu sabit şekillere doğru yöneldi. Sarı benizli, perişan saçlı, hazin bakışlı, yüzü çektiği ıstırap- tan solmuş, gözü akıttığı gözyaşlarından çürümüş, kaşları uçlarına doğru düşmüş, dudakları zayıftan bembeyaz ol- muş, yüzünün büyüklüğü sivri sivri çıkmış bir hayal orada duruyordu.

O bakışlar, hislerinin anlamlarını tümüyle içine almış; o yüz, dünyevi ıstırapların tamamını resmetmiş; o göz, heves belalarının hepsini görmüş; o dudaklar, kalbinin sözlerine tercüman olmuş; o yanaklar, bir zaman ateşli öpücüklerle kı- zarmış velhasıl şu hâle girmişti.

Genç bu izlerin hakiki manalarını bildiğinden endişesi artmıştı. Yüzünü derin derin incelemeye başladı; fakat ince- lemesi sırasında hakikati gizleyen bir karanlık görmesine en- gel olur; bir ıstırap bulutu o emellerin doğacağı yeri kapatır; bir keder örtüsü gözlerine inerek perde olur. Derhâl hüznün gözyaşlarına doğru dönerek yavaş yavaş, hazin hazin akma- ya başlar. O yüzde gencin mazisi yazılıydı. O hayal onun için “yaklaşan geleceğin mazisi” idi. Hayal!

“Bin cihan olsun feda her bir hayal-i vuslata” mısrasıyla dost olanlar bu hayali anlayamazlar. Bu hayal müthiş tir. Bu, heyecanlandıran hislerin meydana gelmesinden oluşan bir hayaldir. Dikkatle bakan gözler onda sebepler bulmaya çalışırlar.

Delikanlı izlemeye devam ediyordu. O hayalî yüz yavaş yavaş söndü lakin bir başkası doğdu. Bu yüz, sanatsever bir ressamın baharın güzelliklerinde oluşan eserleri kız şeklinde temsil etmek için yaptığı tasvirler gibi parlak renkli, kendisine âşık eden, vicdanları karıştıran şeylerdi.

Bu mutlu eden hayal gencin çehresini derin bir hüznüne değiştirdi. O hayalin gözü güler, yüzü gül gibi taze, dudakları gonca gibi koklanmaya değer, fakat yine hüznünlü.

Gülmek, ağlamakla eşmiş. İşte delikanlı güldü. Bu tebesüme sonsuza kadar ağlansa yine o andaki dokunaklı hislerinin zalimliği mahvedilemez. Bu abartma değildir. Manevi ıstırapların kuvveti büyüktür.

Değişim çoğunlukla hislerde ortaya çıkar. Fikir, hissettiğini canlandırmaya heveslidir. Bu arzu onun için bir nevi tesellidir.

Âşıklara yakışır bir manzara tüm mükemmelliğiyle göründü. Fikrini maziye çevirerek hayatın gerekliliklerinin en önemlilerinden olan yaşayış tarzını düşündü.

Gözleri yavaş yavaş açılarak karşısında duran şeffaf vücudu algıladı. Hüznünlü tebesümleriyle o hayalî gözü karşıladı. Fakat güneş ışıklarından meydana gelen havaya çizilmiş bazı şekiller gibi o hayal yavaş yavaş söndü. Gittikçe görünmez olarak o ıstırap çeken bakışları derin, hüznünlü hayallere sevk etti. Bir anda heyecanlanan akli galeyana gelerek gafil hislerini ona anlattı.

Delikanlı korkak bir şekilde başını salladı. Dayanılmaz bir yük bütün vücudunu aciz bırakmış, bir titreme kalbini şiddetli çarpıntılara sevk etmiş olduğundan yarım saatten beri uğradığı sabrını tüketen sıkıntıyı anlayamadı. Zihni bir şey anlamayacak hâlde olduğu gibi kulakları dahi şiddetli şiddetli çınlamakta, oda duvarları garip bir manzarayla üzerine gelmekteydi.

Şu şaşkın hâli çok sürmedi. Genç, düşüncelerini toplayarak geçirdiği şu gaflet hissinden haberdar oldu. Lakin yarım saat boyunca süren o ıstırap sinirlerinde, hislerinde âdeta boğazlanıyormuş gibi izler bırakmıştı.

Bir çocuk sesi onu korkularından tamamen kurtardı. O zaman ailesini düşünerek mustarip oldu.

Bu düşünce dahi çok sürmedi. Çektiği ıstıraptan fevkalade yorulmuş olduğundan bir gayretle karyolası üzerine düştü.

Kirpiklerini ıslatan yaş kurumadan uykuya daldı. Kendisine azap veren hislerinden kurtuldu. Gece, rehavet örtüsünü örterek o ıstıraplı kalbini bir zaman heyecan veren çarpıntılardan kurtardı.

Güneş, ıstırap dolu yatağına ışıklarını yayar yaymaz gecenin gözleri açıldı. Perdelerin engellemesiyle hafif mavi renge dönen sabah ışıkları odada kirli, donuk gölgeler meydana getirmişti. Hele karyolanın o ıstırap çeken yüze yansıyan siyahlığı dahi üzüntüden kızarmış gözlere, sararmış benze gizli bir dehşet salarak ibret dolu bakışlara kan ağlatacak bir gariplik manzarası meydana getirmişti.

Delikanlı doğruldu. Vücudunun genelinde oluşan yorgunluğun kemiklerinde meydana getirdiği sızı ve perişan fikirlerinde ortaya çıkan durgunluk beş altı saatlik bir olayı hatırlatmamamasından belli oluyordu.

Yavaş yavaş karyoladan indi. Dizinde derman yoktu. Vücudu kendisini mahveden üzüntülerle titreyerek geceleyin oturduğu minderin üstüne oturdu. Güneşin yaydığı ışıklara karşı sönük, etkisiz kalan gazın son alevlerine baktı. Bu alevlerin onun için bir hüküm kaynağı oldu.

Sabahın tazeliği, biçareyi birkaç kere öksürttü. Düşüncelerini değiştirmesine neden olan o hayali o zaman hatırladı. Derhâl manevi bir dalga sinirlerine nüfuz ederek dişlerini

birbirine çarptı. Zavallı ağlayıp sızlanarak “Heves, emel beni yıktı. Lakin yaşamak bunları sürdürüyor. Ölüm, onlardan mahrum kılıyor. Hayat da ölüm de azap hususunda bence eşittir,” diyerek garip bir şekilde bakındı. Zihninde geceden beri oluşan sıkıntıyı hallederek yerinden kalktı.

Sofanın sağındaki kapıyı çekinerek açtı. Bu oda bahçeye baktığı hâlde genişlik bakımından ötekine eşit ve fakat manzaraca başkadır.

Pencerelerine yasemin dalları sarılmış, bazı ufak parmaklıklardan içeri kadar girerek sakinine iki üç beyaz yasemin vermişti.

Odanın solunda döşenmiş bir yatak olup içinde bir kadın yatmaktaydı. Delikanlı hasretle bakan gözlerini o hasta kadına çevirdi.

Üzüntüsünün şiddetinden damarlarındaki kan derhâl başına fırlayarak gözlerinde meydana gelen ince ince iplerle bakışlarını bulandırdı. Yalnız burnunun yanlarından gözlerinin ucuna doğru sarımtırak, uçuk bir güzergâh oluşarak dudakları ateşli bir acıyla kavruldu.

Kadın, duvara yaslanmış uyuyordu. Geceleyin bedeninin çektiği ıstırap acılarından terlemiş, saçları soluk, kederli alnına yapışmış, gözleri kirpiksiz kapakları altına gömülerek dudakları altına kaçan sarı bir renkle son bulmuş, kulakları biraz öne eğildiği hâlde zayıflık ve kuvvetsizlikten çenesi hemen bir dayanak olmaktan başka bir şeye yaramayan gerdanından ayrılmış ve yavaş yavaş aldığı nefes arada sırada burun deliklerini şişirmekte, göğsünü oynatmakta olduğundan dışarıdan bakınca yaşadığı anlaşılmaktaydı.

Hüzün veren bir his, o yüzün meşşatasıdır.¹ Ansızın beliren bir cazibe vaktiyle güzel olan kaşların ucunda süzülerek şimdilik tereddütlü bir hâlde yüzünde durmakta ise de her

¹ Eskiden gelinleri giydirip süsleyen, gelin başı yapan, düğün evleri için süsler hazırlayan kadın, bezekçi, mâşita

kalp bu cazibeye kapılmaz. Belki görünce ağlar. Belki delikanlının gözü bu hasta güzelliği bizden daha fazla takdir edebilir.

Genç yavaş yavaş sokuldu. Gözlerinden yaş dökülmüyorsa da ağlamak zaten o hüznü anlatmakta yetersiz kalır. İki nefes bir noktada birleşince kadının gözleri birdenbire açılarak garip bir nazarla baktı. Sevinçli bir tebessüm, o soluk dudaklarını açılmaya mecbur ederek nezaketle “Siz misiniz?” dedirtti. Delikanlı da tebessüm ederek fakat daima hüznle “Evet, benim. Sizi görmek istedim de...” diye söylendi. Kadın biraz doğruldu. Güvensiz ve biraz da sitemkâr bir şekilde:

“Siz mi? Pekâlâ! Teşekkür ederim. Beni şu son zamanlarda iltifatınızla sevindiriyorsunuz.”

Bir öksürük sohbeti böldü. Kadın biraz evvelki sözünü terk ederek yüzünde morarmaya yatkın olan nefes darlığı ile mustarip oldu.

Genç, bu hâli görünce korktu. Hatta sarardı. Kalpten konuşmaya başlanınca fikir de inceleşir, göz de hâllerdeki inceliklerin tümünü görür. Fakat kadın “Korkmayınız. Ben her zaman böyle mustarip olurum,” dedi. Bu nükte üzerine gencin gözleri doldu. Kadına sıkıca sarılarak “Ah! Gülistan! Ben seni çok severim,” diye ağlamaya başladı.

Şu sarılma müddeti on aylık bir hayatın özetini her iki zihinde canlandırdı.

İlk kavuşmanın zevki bu odada tadılmış, ilk ateşli nefes bu odanın duvarlarına çarpmış, ilk ayrılık bu odada gerçekleşmişti.

İlk gece! Bunu hiçbir kalp unutamaz. Delikanlı da unutamamıştı.

Mehtap o yasemin dalları arasından latif bir şekilde sızarak iki gencin gülen yüzünü neşelere boğmuştu. Gecenin tazeliği iki âşığı üşüterek birbirine sarmış, ilk şevk iki hevesli

âşığı heyecanlandırmış, izdivaç hissi iki gönlü birbirine bağlamıştı.

Lakin gizli bir ıstırap adamın kalbini eziyor, derin bir azap yavaş yavaş ortaya çıkıyor, takip eden bir nefret o andaki gönül arzularını hafifletiyor, ağlayan bir gözün hüzünlü göz yaşları delikanlının vicdanına düşerek yara denilen bir ıstırap kanalı açıyordu.

İlk gece? Bunu her kalp unutamaz. Hatta Gülistan da unutmamıştı.

Yasemin dalları arasından yayılarak güzergâhındaki neşe yayan kokuları toplayarak gelen ateşli bir rüzgâr içinde yanan yanaklara temas ediyor, bir istikbal arzusu kalbini sevinçe dolduruyor. Bir kavuşma hissi istikbal denizindeki sonsuz dalgaları durduruyor, gözünün önündeki heves daire-sini genişletiyordu.

Fakat gizli bir ıstırap adamın kalbini endişelere veriyor, derin bir azap vaktiyle sinirinden mahvolmuş gönlüne acı veriyor, bir nefret kendini eskisi gibi sarmayan kollardan kurtarıyor, hırslı bir gözün manevi bakışları ta zihnine kadar geçerek orada bir cennet meydana getiriyordu.

İki kalp birbiri için çarpıyor. Hem de karşılıklı bir hisle. İşte hayatın ıstırabı buradan başladı. İlk kavuşma gecesi, bir ıstırap gecesiydi. İki genç birbirinin geçmişteki heveslerinden habersiz oldukları hâlde o gece sabaha kadar oturdular. İki göz birbirinin endişesini bulmaya çalıştı. İki ağız, kalplerinden şiddetle çıkıp dudaklarında mahvolan vicdani hüzneleri birbirinden sordu. His söylenmez, hissedilmez.

Gencin gözünden akan yaş Gülistan'ın yüzündeki göz yaşlarıyla birleşti.

Garip bir koku ikisinin de burnunda tüterek bir müddet öyle kaldılar. Bu ağlayış geçmişteki üzüntülerin vicdan kitabına nakşolan satırlarını bozdu, okunmaz hâle getirdi.

Arzuları Anlatmak

Gülistan, hayatın evlilik denilen dönemine girdiği zaman henüz on sekiz yaşındaydı. Bu on sekiz senenin üç senelik geçmişi bir başka hayatla geçmiş, yani aşk denilen lüzumsuz hevese harcanmıştı.

Lakin aşk gibi yalancı bir hissin ne olduğunu bilmiyordu. Yalnız eğlencelerde, mesirelerde, pencere önlerinde kendisine karşı tebessüm, işaret eden bir delikanlı ile bir ilişkide bulunuyordu.

Kendisi gözü yaşlı, kalbi yumuşak bir annenin bir tanesi olduğu gibi yaratılışı bakımından annesinin kadınlık hislerini miras almadığından kederli bir göz onu saatlerce düşündürür, merhametli bir nazar kalbinde derin derin yaralar açar, garip bir etki derhâl hislerini coştururdu.

On beş yaşındayken zaten tüm güzelliğiyle olgunlaşmıştı. Naz, işve, tavır, cazibe denilen kadınlara ait melekeler bunda doğal olarak gelişmiş, bir muhabbetle goncalanmaya başlamıştı. Bir yaz günü anası yanında olduğu hâlde kaldığı yerin civarında bulunan Büyük Çamlıca'ya giderek tabiatın oralara bahşettiği ender görülen güzelliklerden payını alıyordu.

Bir zaman bir ağaç dibi istirahat yeri oldu. O vakit daha hoş, arzulu, içten bir isteğe bağlı olmadığından ilk gördüğü muhabbet dolu yüze meyletti.

On dokuz yaşlarında bir genç bakışlarıyla onu selamladı. Bu genç, beyaz tenli, uzunca, aşk ve muhabbete layık, tavrı hüznü, gözleri hoş, dudakları tebessüm dolu olduğundan Gülistan bu manzaradan hazzetti. Kendisine kadar etki eden bir manevi cazibe ile derhâl kalbinin saflığı bozularak tatlı bir hayale daldı. Ruhunu okşayan bir ıstırap yanaklarını kızarttı. İlk heyecanı orada hissetti.

Hevesteki cazibe iki vücudu daima yakınlaşmaya zorluyordu. Fakat her iki kalbin denkliği daha tamamen oluşma-

miş olduğundan gülüşmek ve oynamak için henüz uygun değildi.

Kız, validesiyle kalktı. Cilveli bir şekilde yürüyerek, nazlı bir şekilde gülerek, sevdalı bakışlarla delikanlıyı süzerek gizli vedasını yerine getirdi.

Köşke geldiği zaman titriyordu. Anası, kızının bu hâlini anlayamadı.

Geceleyin çoğunlukla kırlarda böceklerin ötmesinden, geceleyin bazı hayvanların seslerinden meydana gelen daimî bir gürültü bağıın içini şamata içinde bırakmış, hâkim tepenin eteklerine doğru inen koyu gölge bilinmez bir korku doğurmakta bulunmuş olduğundan bu doğanın bu garipliği kıza hoş göründü.

Kiraz dallarının gölgeleri havanın sakinliğinden çimenler üzerine serilmiş, kütüklerin bir tarafa doğru eğilen gölgesi yolları kapamış, kamelyaların hoş karanlığı büyüyerek bir tazelik meydana getirmiş olduğundan Gülistan bunların cümlesini hoş gördü.

Arada sırada hayalinin önüne delikanlı geldikçe uykusu iyice kaçarak gezinirdi. O gece güç bir şekilde uyudu. Bu da ıstıraptır.

Ertesi sabah önceki ıstırapın hafıflediğini duydu. Fakat akşam, tabiatın hüznünü etrafa yayarak hisli gönülleri uyanmaya davet edince yatağı içinde ıstırapla birkaç defa döndü.

Daha ıstırapla yaşamaya henüz alışmaya başlayan bir kalp çabuk yorulur. Gülistan da sinirlerine bulaşan yorgunluğa daha fazla tahammül edemezdi. Birkaç gün sonra eski alışkanlıklarına dönerek sevdâ hislerini kaybetmeye başladı.

Kuzguncuk Tepesi, Bağlarbaşı ve civarının seçilmiş bir noktasıdır. Tabiatın eşsiz güzellikleri oraya manzara denilen eşsiz süslerini bağışlamıştır. Bir tarafı Çamlıca'nın yeşil dağlarına, bir tarafı Boğaz'ın hazin sularına baktığından izleyen

gözler her ne tarafa yönelirse Allah tarafından bahşedilen bir nimet görerek ferah bulur.

Güneş orada iki güzellik gösterir. Biri her yeri gören tepeli altın ışıklara, diğeri denizin eşsiz sularını gümüş aynalara boğmasıdır. Gözler bir anda her iki tarafa da bakarak tabiatın güzelliklerinin etkisi altında kalır.

Gülistan da çoğunlukla burasını sever. Hatta bir akşam validesiyle beraber giderek beyaz yeldirmelerle kırmızı örtü üzerine oturmuşlardı.

Burası تنها bir yerdir.

Akşamüstü arabalar yavaş yavaş geçer, ziyaretçiler etrafına bakınarak gezinir. Fakat herkes kızın da aralarında bulunduğu kadınlara ve kızlara bir kere de olsa bakar.

Gülistan oturduğu yerde bir heyecan belirtisi gösterdi. Hatta birdenbire kendini zapt edemeyerek “Anne!” diye yavaşça haykırdı. Kadın derhâl bu sese “Ne var?” diye karşılık verdiyse de Gülistan aklını başına getirmiş olduğundan alışıldık sessizliğine döndü. Valide bu hâlden yine bir anlam çıkaramadı.

Kız, delikanlıyı görmüştü. Heyecanını belli etmesi onun kalbinde bir de ümit meydana getirmişti.

Bu sefer delikanlının tavrında bir ağırbaşlılık göründü. Bu tavır dikkatini çektiği kadar karşısında yeni açan bir çiçek gibi kalbini heyecanlandırmaya gücü yettiğinden Gülistan’ın dizinin bağı çözüldü. Sinirlerini zayıflatan ufak bir titreme dudaklarını beyazlattı. Garip bir değişim, hislerinde görülür oldu.

Bu gecenin ıstırapı biraz uzun sürdü. Yatakta mini mini kalbini dinledi. Sol tarafına yatmış olduğundan ilk defa olmak üzere hayat belirtisi olan kalp çarpıntısını işitti. Endişe, korku ve mahcubiyetini kaldırarak düşünceleri arasından göründü.

Bakın! Arzularının gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini düşünüyor. Yazık! İstikbal heveslerde değil, ciddi işlerde düşünülür. Hevesin ne mazisi ne istikbali vardır. Heves, insana şimdiyi düşündürür.

Gece yarısı olduğu hâlde Gülistan uyumamış. Zavallı! Hayat meseleleri içinde yuvarlanıyor. İşte ilk hüznün damlası göründü.

Rüyası, yaptıklarının temsiliydi. İşte endişe aklını işgale başladı. Arada sırada uyanmak, bilmeyerek sıkılmak, dalgın dalgın bakmak ıstırabın başlangıcıdır.

Sabahleyin kalktığı zaman saf gözleri biraz kızarmıştı.

On beş yaşında bir kalbin heveslerinin verdiği üzüntülere karşı dayanması ne kadar olacak? Üstelik pek nazik! O gün akşama kadar bağda dolaştı. Kâh sevgilinin hayalini gözü önüne getirir kâh sevdalı düşüncelerine kuvvet verir.

Her titreyen yaprak kalbine hüznü bir neşe veriyor. Gözünü yanıltan her yeşillik âşıkane hislerini mahvederek hüznü bakışlarını kendine çekiyor.

İşte manevi hastalıkların ve heves sıkıntılarının en müt-hişlerinden olan aşk mikrobi biçarenin saf ve latif gönlüne girerek zayıf sinirlerine zarar vermeye başladı. Beklemenin verdiği hüznün gül yanaklarında bir kırmızılık meydana getirdi. Hayatın istikbal denilen dipsiz çukuru kapandı. Fikri doğal düzeninden ayrılarak dalgınlık denilen kirli tozlara bulandı.

Hareketlerinde bir sabırsızlık görünmeye, sözlerinde şiddet görünmeye, yalnızlığında garip bir hüznün ile sohbetlerde bulunmaya, geceleri yatağında düşünmeye, her türlü feryadı en ince şekilde dinlemeye velhasıl vücudun daima istediği doğal düzeninden ayrılmaya başlayarak hislerinin tabiatı değişirdi.

Saf düşünceleri bulandı. Birtakım yabancı fikirlerle dola-rak şimdiki kaygılarından onu azat eyledi.

Bu endişeli hâl bir hafta sürdü. Bir gece köşkün civarında bir ahenk oldu. Her nağme köşkün camına kadar aks ederek Gülistan'ı rahatsız etti. Validesini zorla ikna ederek geceleyin bağa çıktı. Köşkün yanına kadar yürüdüler.

O köşkün bağa bakan pencereleri içeride yanan sayılı lambaların aleviyle gayet aydınlık olduğu gibi içeride oturanlar bile fark edilecek ve seçilecek derecede görünmekteydi.

Gülistan pencereleri dikkatli bakışlarla izledi. Hiçbir tanıdık göremedi. Yalnız musikimizin bilinen büyük eserlerinden olan hüznü nağmeleri dinleyerek heyecanlanırken pencere önünde gittikçe beliren bir yüze bakışlarını dikti.

Bu yüz, o delikanlının sevda saçan simasıydı. Gülistan o zaman hisleri arasındaki şiddetli cazibeleri anladı. Titreyen dudaklarıyla validesine “Haydi gidelim,” diyerek hayalleriyle meşgul olarak döndü. Bu dönüş onun için mecburiydi.

Biraz sonra hisleriyle odasında baş başa kaldı. Odasından sevda şarkılarının söylendiği o yere bakarak fikrini, emellerini, hislerini, iradesini tüm kuvvetiyle pencerelere ayırarak durdu.

Sonra mesafe gözlerini yordu. Kâh pencere önünde bir karanlık cisim görünür kâh bir hareket eden bir gölge derhâl geçer kâh bir sevinçli bir haykırış bağda hüznü bir yankı bırakarak ortalığı inletir.

Birkaç saat sonra odaya bir karanlık hâkim oldu. Lakin Gülistan'ın hissi ve vicdanı hâlâ odada bir başkası olduğuna inanıyordu. Sevdalı bakışları o mesafeyi saniyede bin kere katederek oraya kadar gider, hislerini alarak döner.

Gülistan bir zaman da böylece hatıralarla meşgul oldu. Uyku o kara gözlere girmede. Fakat vicdanını sarhoş eden hislerin yerini aldı.

Genç kız bakışlarını diktiği taraftan ufkun bağrını yararak ortalığı ferahlatan zayıf ışıkları gördüğü anda başından geçen olayların şiddetini anladı.

Uzun yollardan gelen sabahı karşılayan kuş cıvıltılarını, güneşin ruhu okşayan sihirli esintilerini, doğanın tazeliği ve uyanışını ilk defa olmak üzere gördü. Ondan sonra yatağa girdi.

İki saat sonra bir titremeyle uyandı. Benzinin sarılığı validesinde merak uyandırdı. Bu sarılık ona ömrünün sonuna kadar sürecek olan bir kelimeyi söylättirdi.

Annesi yalvaran gözelerle bakarak “Kızım! Akşam bir ıstırabın mı vardı?” dedi. Bu kelimeyi kan yutarmışçasına düşünerek bir daha reddetmedi. Gülistan bu sözlere “Evet! Biraz ıstırabım var. Başım ağrıdı,” diye cevap vererek zavallı kadını iyice meraklandırdı.

Istırap kelimesi tüm rahatlığını mahvetti. İki haftadır hâlini tarif eden bir söz bulamadığı hâlde bu kelimenin tam tamına uymasından şaşırđı.

Yandaki köşkün kendi bağlarına bitişmesi onun için biraz kederlenmesine sebep oldu. Ta duvar dibine kadar gitmek hâl ve mevki olarak tehlikeliydi. Lakin gezmek, aramak istiyordu. İçinden gelen bir kuvvet onu köşte oturtamadı. Dolaşma bahanesiyle fırladı.

Hem köşke yakın ve hem de oldukça gizlenmiş olan kamelyanın altında oturdu. Rahat edemedi. Çilek tarlasına girdi, eğlenemedi. Ufak patikalardan yürüdü. Orayı biraz geç geçmez yoruldu. Velhasıl bir köşke girerek bir bağa çıkarak akşam etti.

Cuma günü validesiyle Bağlarbaşı’ndaki tiyatroya gitti. Oturdıkları locanın karşısındaki erkek locasında üç gencin oturduğunu gördü. Kalbinden “Ne oldu da içlerinden biri o olaydı,” dediği anda aranan gözleri ön koltuklardaki bir gence ilişip kaldı.

Oyun bitinceye kadar onunla meşgul oldu. Oyun bittiği anda büyük bir arzuyla kalktı. Validesi bu heyecandan şüphelendi.

Tiyatro kapısından çıkarken meraklı bir şekilde etrafına bakındı. Soluna doğru dikkatle baktığı anda genci kendiyile meşgul gördü.

Gencin gözlerinden fırlayarak ta kalbine kadar nüfuz eden o şehvani bakışlar bütün rahatlığını mahvetti. Hayaline garip bir neşe, fikirlerine latif bir tazelik geldi. Derhâl güzel dudakları yarı tebessümlü bir şekilde açıldı, Gencin yalvaran gözlerine karşılık verdi.

Araba, iki sevdalıyı birbirinden ayırdığı zaman Gülistan'da yine bir ıstırap meydana geldi.

Validesi hiçbir şekilde ağzını açmadığı hâlde gözünün önünde gördüğü şu sevişmeye kayıtsız gözlerle bakıyor, kızının şu hâline çocukluk diye hükmediyordu. Hatta kendi kendine “Gençliktir. Bunlar çok sürmez. Benim kızım namus ve saygısını hiçbir vakit ayağı altına almaz. Zaten alacak zaman bırakmam ki...” diyordu.

Kadının şu düşünceleri aldığı ahlak eğitimi hakkında kısa da olsa bir fikir verebilir. Fakat anlaşılmayan yön varsa o da validenin buna nasıl izin verdiğidir. Eğer Gülistan validesinin bu meseleye anlayışla yaklaşacağını bilse hiçbir şekilde ıstırap dolu olmazdı.

Pek acayıptır. Gülistan çektiği şu ıstıraplar içinde bir nevi cesaret kazandı. Onda garip bir düşünce başlamıştı. Diyordu ki “Hislerim tümüyle bu gence aittir. Ben onu dört beş defa görüşümde bu kadar hazzettim. Acaba sonsuz bir bağ ile bağlanacak olursam ne kadar mesut olurum? Bu hâlde istikbalimi ona feda etmeliyim. Sevmeliyim. Kendimi de sevdirtmeliyim. Hisler, karşılıklı olmazsa nasıl yaşanılır? Öyleyse ben bu hâli ilerletirim.”

Zavallı kız şu düşünceleri içinde meşgulken bağın kapıları açıldı. Araba girdi.

Derhâl odasına çıktı. Çekmecesinden çıkardığı gayet zarif

“vav” üstünde Fransızca “Sincere amitie” yani “Samimi dostum” yazılı ve çiçekli bir kart üzerine:

“Beyefendi

Beni seviyorsunuz zannediyorum. Eğer bu zanda iseniz cariye-nizi memnun edersiniz. Ben de sizi seviyorum. Cesaretimi affedin. Hüznün ve tesirin bir anda olduğuna inananlardanım. Bundan dolayı hislerimizin karşılıklı olduğuna eminim. Latif bir cevabınıza bin teşekkür ederim,” sözlerini yazdı.

Ufak bir zarfa geçirdi. Koynuna koydu. Lakin fena hâlde endişeye düştü. Bilmediği bir korku sebebiyle titriyordu.

Akşam hüzünlü perdesini ufuklara serdiği anda bağı fırladı. Bu fırlaması vicdanındaki hüznlerden ileri geliyordu. Bu mektubu nasıl göndermeli? Sokakta atmak olamaz!

Yanlardaki bağdan pek ziyade ümitli oluyordu. Eğer delikanlıyı orada göreceksin olsa anlatacağı şeyler pek çoktu.

Arap dadısı, hanımının köşkten çıktığından beri hiçbir söz söylemediğine dikkat etti.

Kendine has tavrıyla sorarak “Küçük Hanım, bana dargın mısın?” dedi. Gülistan o zaman daldığı gafletten uyanarak “Hayır, dadıcığım! Neden dargın olayım. Düşünüyorum da onun için...” diye cevap verdi.

Düşünmek? Bu yaşta bir kız için ne demektir? Hem ne düşünebilir? Zaten kadınlarımızın düşüncesi evin duvarından dışarıya çıkacak kadar derin değildir ki onların düşünmelerine bu ad verilebilsin.

O gece de hayat endişesiyle geçti. Sabah olunca bağı tazeliğinden istifade etmek için çıktı. İki köşkü birbirinden ayıran duvarın tarafına doğru gitti. Derhâl hayretli bakışları önüne sevimli bir adam çıktı. Gülistan bitkin kaldı. Bu yüz, tebessüm ettiği gibi latif bir sesle “Allah aşkına! Biraz yaklaşın,” diyordu.

Kız, iradesini kaybederek yürüdü. İkisinin de yüzleri değişti. Delikanlı aşırı heyecandan sarardı. Kız, sinirlerinin etkisiyle fena hâlde kızardı.

Gülistan biraz kendini topladığı zaman “Aman. Görürler. Şu mektubu size yazdım. Siz çekilin, ben duvarın üstüne bırakırım,” dedi.

Delikanlı derhâl çekildi. Gülistan çekinerek mektubu bıraktı. Hızlı hızlı yürüyerek kamelyanın altına sığındı. Kalbinin sırlarının ilk defa açığa çıkmasından dolayı ne yapacağını şaşırmişti. Kamelyanın bir tarafı zaten duvarı tamamen gördüğünden dikkatini oraya vererek olabilececek her türlü hâli gözetiyordu. Kızarmış, terlemiş, titremeler içinde kalmış, âdeta dalmışken kulağına “Kızım!” diye akseden sözünden o derece korktuğu validesi bile “Ne oldun?” diye sormaya mecbur oldu. Yüzü derhâl sarararak ve istemsiz bir şekilde ayağa kalkarak ellerini ovuşturdu. Derhâl düşüncelerini topladı. Cevap olarak “Dalmışım. Birdenbire sözünüzü işitince korktum,” dedi.

Güneş, artan hararetiyle başucuna yaklaşmıştı. Ana kız yerlerinden kalktı. Doğruca köşke gittiler.

Gülistan rahatsızlığından bahsederek odasına çekildi. Penceresi önüne oturdu. Ufacık dürbününü çıkardı. Bitişindeki öteki köşkü izlemeye başladı. Arada sırada validesinin kendisindeki bu hâli anlayıp anlamadığını düşünüyor, anlaması hâlinde ne türlü bir tehlike olabileceğini tahmin ediyordu.

Evvelki cesareti daha da arttı. Hatta kendi kendine “Validem beni sever. Ben ona yalvarırım. Gönlünü ederim. ‘Beni mutlaka o beye verin,’ diye ısrar ederim. ‘Vermezseniz hayatıma son veririm,’ derim. O da korkar. Zaten bir tanesiyim. Beni ona verir,” şeklinde söylenmeye de başladı.

Şu gözlemleri arasında duvarın arkasından kırmızı bir fesen yavaş yavaş yükselerek setin üstüne doğru bir şey attığı-

nı gördü. Bir makine gibi yerinden fırladı. Fakat şimdi bağa çıkmaktaki sakıncaları düşünerek oturdu. Başka birsiyle onu aldirtmak da güç! Derhâl düşünceleri ıstırap içinde kaldı. Gönlü hüzünlendi.

Mektubun görünmesinden de korkuyordu. Telaşından bütün tırnaklarını ısırđı. Nihayet sabredemedi. Sofaya çıktı. Validesinin odasına girerek “Anneciğim! Haydi çıkalım. Bugün pek sıkılıyorum,” dedi.

Kadın bu sözler üzerine “Kızım! Pek güneş,” dedi. Fakat Gülistan “Şemsiyemizi açarız,” dedi. Validesi de “Ben gidemem,” deyince “Bari ben dadımla çıkayım,” diyerek o derece bir hızla dönünce validesinin “Olmaz,” sözü ağzında kaldı. Kadın da önem vermedi. Zaten ilgisiz.

Gülistan’ın bağa çıkışı âdeta bir fırlayıştı. Doğruca sete kadar gitti. Yere atılmış bir zarf gördü. Zarfı eline aldığı zaman eline sert bir şey dokundu. Meğer delikanlı zarf uçmasın diye içine bir çakıl taşı koymuş.

Bir ıstırap daha! Bunu nerede okumalı? Yine köşke mi girmeli? Ya okurken biri görürse... Ne kadar tahammülsüz hâl! Evvelce kaybolmasından korkuyordu. Şimdi de görülmesinden korkuyor.

Bu yasak ilişkinin vicdani duygular üzerinde meydana getirdiğı ilk etki acaba ne derece etkili olur?

Ya Gülistan’ın? Bilseniz siz de üzölürsünüz. Zihnine şu aralık bir düşünce geldi. O düşünce bu mektubun içeriğı hakkındaydı. Acaba ret mi? Hayır. Bu olamaz. Acaba ne gibi bir maksadı içeriyor?

Ne cesaretle “Seni seviyorum,” diye yazmıştı? Bir erkeğe karşı bu kadar zayıflık gösterilir mi?

Bir saat çektiğı ıstırap zavallıyı o derece aciz bıraktığından nazik bedeni yoruldu. Hem istirahat etmek ve hem de işin hakikatini anlamak için yine köşke girdi. Validesinin ısı-

rarı üzerine yanında bekleyip yarım saat kadar daha sıkıntılar içinde kaldı.

Odasına geldiği zaman kapısını sürmeledi. Elleri, vücudu tir tir titreyerek mektubu çıkardı.

İçindeki bir hevesin dürtmesiyle dudaklarına götürdü. Hislerinin tamamını boğazına kadar çekmiş gibi bir nefes ke-sintisine uğradı. Hatta kollarındaki kuvvet dahi mahvoldu. Gözleri bir neşe içinde kaybolarak minderin üstüne düşüyordu. Bilmediği bir şey üzerine seviniyordu.

Hatta kendi kendine “Bir saat kadar açmayacağım. Bu endişe, bu ıstırap ne tatlı! Hislerin coşmasından pek haz alıyorum. Bu mektup yanımda oldukça sevineceğim,” dedi.

Gözleri iki saat önce gördüğü yüzü bir daha aradı. Ta kalbinin köşesinde buldu. Ah! Ne kadar seviyor?

Şu andaki etkisi henüz yenidir. Gülistan bunlardan bir şey anlamıyor. Anlamıyor ama heyecanlanıyor.

Artık sabrı mahvoldu. Zarfı yırttı. İçindeki taşı cebine koydu.

İçinden yarım tabaka uzunluğunda bir kâğıt çıkardı. Zarfın üzerine baktı. “Can dostuma” yazılmıştı.

Bu müjdeden o derece memnun oldu ki bir mutluluk hissiyle gönlü kabardı. Özel bir alaka o şüpheli kalbi dolaştı. Elleriyle derhâl kâğıdı açarak telaşla okumaya başladı. Mektup kurşun kalemle yazılmıştı:

Güzelim

İltifat dolu mektubunuz en manevi neşelerim kadar en aciz sevinçlerime sebep oldu. Mektubunuzun gönülleri aldatan şekli, hele üstündeki o “samimi dostum” kaydı en derin hüznlerimi kendinden geçirdi. Birkaç haftadır ne türlü

hayallerle vaktimin geçtiğini bilseniz hâlîme hem acır hem de aşk ve muhabbet hususunda ne derece tehlikeli bir işe atıldığımı inanırdınız. Beni sevdiğinizi yazıyorsunuz. Allah aşkına! Ümitsiz bir kalbi birtakım emeller ile heyecanlandırmayın. Zira zaten harabım. En ufak bir ümit beni mutlu bir ölüme uğrattır. Biraz sitemkâr olun. Sizin görmezlikten ve bilmezlikten gelmeniz beni daha da mutlu eder.

Beni bilseniz ne kadar garip meşrebim. Gönlüm aşk acısından hazzediyor.

Ne güzel buyurulmuş: tesir, birdenbire gelen teessürde oluyor. Ben de hüznülenmedim mi ya?

İtiraf ederim. Gönlümün en latif hisleriyle sizi sevmeye başladım. Bu başlayış o derece yücedir ki etkisi sonsuza kadar devam edecektir.

Bu gece yine buradayım. Bu köşk amcamın köşkü olduğundan sonbahara kadar oturacağım. Bu ikamet, hayatımın en aziz, en latif bir zamanını oluşturacaktır. Lütuf ve ihsanınız baki oldukça hayatım sizindir. Gece mehtapta görüşelim.

Benim ruhum, hayatım, efendim.

Gülistan mektubu bitirdiği zaman bir şey anlayamamıştı. Zihninin o derece hayallerle meşgul ettiği gözleri bu satırları süzdüğü hâlde düşünceleri birkaç senelik istikbalini hazırlıyordu. Bundan dolayı bir kere daha okumak icap etti. “Gönlümün en latif hisleriyle sizi sevmeye başladım,” sözü kadınlara özel bir gurur ile Gülistan’ı güldürdü. Hislerinin bağları birdenbire çözülerek kendini delikanlının hayalinin kucığında buldu.

Mektubu birkaç kere öptü. Sevinçle kalkarak çekmecesine gizledi. Artık mutlu olduğuna hükmediyordu. İlk zamanlar sevinçle akşama kadar ötede beride gezdi. Kâh bağa kâh köşke bakarak neşeler içinde kaldı.

Mehtap gümüş rengi ışıklarını etrafa saçarak bağın manzarasını hafif ışık dalgaları içinde bıraktığı zaman oraları garip bir hüznün istila etti. Cırcır böceklerinin devamlı ötüşü, ateş böceklerinin hafif hafif parlayışı, kurbağaların vakvaklaması gecenin sessizliğini ihlal ediyordu. Her şey bir kat daha gölgelenerek yolları karanlık içinde bıraktı. Akılları karıştıran bir ıssızlık dağlardan vadilere doğru inerek yaz gecelerine özel olan eşsiz hüznüleri meydana çıkardı.

Gülistan da gezinti bahanesiyle köşkten fırladı. Gözleri daima karşıdaki köşkte olduğundan arada sırada kibrit parıltılarını görür, pencerenin inip kalkmasından meydana gelen sesleri işitir.

Yanındaki halayığı ve dadısı ile konuşur; fakat akli sevdâ düşünceleri ile heyecanlanmış olduğundan çoğunlukla sessiz kalır. Gezinir, dolaşır. Kâh eğilir kâh hüznüle etrafına bakınarak çevresindeki hareketleri anlamaya çalışır.

Bağın alt eteklerine gitmeye cesaret edemez. Hâlbuki içinden gelen bir cesaret bunu da ona yaptıracak gibi görünür. Garip bir hâldeydi.

Eğer yalnız başına olsa bütün bağı dolaşmaya cesaret buluyor, lakin yanında başkaları varken gezmekten, hatta o köşke yaklaşmaktan çekiniyordu.

Gece yarısına yakın bir zamanda ıstırap içinde yatağına girdi. Lakin bu sefer ıstırabı bir ümit ile beraber görünüyordu.

Ertesi sabah yine öğleye kadar oralarda gezindi. Delikanlı ile görüştü. Fakat bu görüşme o derece gizliydi ki arada gözler, eller hislerine tercüman oluyordu.

Artık tecrübeler arttı. Geceleri ışık vasıtasıyla haberleşme usulünü keşfettiler.

Validesi bir müddet hastalandı. Bu hâl Gülistan için hayli fırsatlar elde etmeye meydan verdi.

Hatta en son defa olmak üzere delikanlıdan bir mektup aldı ki o mektupta bir gece fırsat bulurlarsa gece yarısına doğru görüşölme imkânı temenni ediliyordu.

Doğrusu bu temenni Gülistan'ı korkuttu. Korkuttu ama bu husus kızın arzu ve isteğini daha da kabarttı. Hele şöyle bir muhabbetin bahşedeceği sevince son veremeyeceğini düşündükçe kararını daha da güçlendirdi.

Aradan on beş gün geçtiği hâlde bunda başarılı olamıyordu. Bunun için o derece üzülmüyordu ki âdeta zayıflıyordu. Aşk bir kere tüm iradesini zapt etmiş olduğundan istikbal korkusu asla aklına gelmiyordu.

Zaten yaratılışı pasif olduğu gibi şimdiki terbiyesinin şu yönü dahi biraz noksan olduğundan her kararını gerçekleştirme düşüncesi âdeta aklında yer edinmişti.

Ağustosun en sıcak gecelerinden bir gece görüşmek için uygun görüldü.

Gülistan saat altıya geldiği hâlde uyumamıştı. Öteki köşkten verilecek işareti bekliyordu. Bu esnada birbiri ardınca üç kibrit çakıldı. Gülistan titredi. Karşı koyulmayacak bir güç onu derhâl yerinden kaldırdı. Olabilecek şeyleri hesaba katacak yürüttü. Bağa çıkacak gizli kapıdan indi.

O derece titriyordu ki hemen düşecek, o derece korkuyordu ki bayılacak zannedilir. Fakat özel bir güç derhâl ona kuvvetini geri veriyordu.

Kapıdan çıktığı zaman beynine hücum eden kan yavaş yavaş inmeye başladı. Titreme ve heyecan başladı. Elleri buz gibi donarak göğsü ateşler içinde kaldı.

Gözünü her günkü oturduğu kamelya tarafına çevirmiştiyse de gecenin karanlığı her türlü şeyi iyiden iyiye fark etmeye engel oluyordu. Her ağacı o zannederek yürüyor, birdenbire tesadüf ederse fazlasıyla korkacağını anlıyordu.

Görölmek? İşte pek müthiş bir hâl!

Amma müthiş ha! Gülistan görölürse kiminle görölecek? Sevgilisi ile değil mi? Bunun ne zararı var?

Bir insanın alacağı ahlak eğitiminin olgunlaşması bu noktalar için arzu olunur.

Bir zaman yalnız başına sofaya çıkamayan şu genç hanımdaki cesaret görölüyor a. Her adımı onu manevi bir sefalete doğru sevk ediyor. Yazık ki şartlar gereğı pek dikkatsiz davrandığı hâlde haberdar değildir.

Doğrusu o da bu hâli doğru bulmuyor. Lakin gidiyor. Gitmemek o andaki neşesini mahvedecek. Cahillik bir andaki zevk ve hazzı koca bir geleceğe feda ettiriyor.

Bağın birinci seti yakınına geldiğı anda geri dönmek fikrine kapıldı. Zira hakikaten korkuyordu. Hatta vicdanıyla düşününce “Ben kime gidiyorum? Ben kiminle görüşeceğim?” diyordu. Fakat nefsinin hazları bu iki suale derhâl cevap verdi. Dedi ki “Sen sevdiğine gidiyorsun. Sen sevdiğinle görüşeceksin.”

Heves, aldatan yüzüyle ona tebessümler ediyor, aşk suretine girmiş olan gaflet bir kavuşma sahnesi hazırlıyor, arzu zorla onu sürükleyip götürüyordu.

Gülistan hakikaten düşünceliydi. Düşünceleri karmakarışık olduğu için şaşıırıyordu. Yanakları ateşler içinde kaldığı hâlde tüm vücudu üşüyordu.

Yavaş yavaş yürüyor, gözleriyle karanlığı yarmak istiyordu. Bir kibrit alevi bekleyeni ona gösterdi. Bedeni ateşler içinde kaldı. Büyük bir arzu ile can atarak ilerledi. Kulağına hafif bir ayak patırtısı geldi. Bu sesi tüm dikkatiyle takip eyledi. Bir anda yürüyen bir gölgeye çarptı.

İki kol onu o derece bir şiddetle sıktı ki Gülistan kurtulamadı. Hevesli bir nefes yüzüne çarptı. Titrek bir vücudun

sallanmaları onu da titretti. Heyecanlı hislerinin canlı bir temsiline sarılmış zannetti.

Boğuk boğuk bir sesler işitiyordu. Anlayamıyordu, o derece şaşırmıştı ki ne olduğunu bilmiyordu. Sarıldığı zaman burnuna kadar nüfuz eden, gönlünü aldatan bir kokuyla meşgul oluyordu. Gözlerine sürünen saçlar, yanaklarına temas eden küçük küçük kıllar onu da tahrik ediyordu. Delikanlının kalp çarpıntısı sol memesi altında şiddetle vuran kalbini etkisi altına aldı. Elleri yavaş yavaş kalkarak bir vücudu kuşattı. Hasretle göğsünde bulunan cismi kokladı. O zaman hislerine şiddetli bir zayıflık geldi. Hatta “Ah! Ben sizi bu kadar seveceğimi bilmezdim,” diye bir de söz söyledi.

Delikanlı bir şey söyleyemiyordu. Yarım saat kadar bu hâl üzeri kaldılar.

Gülistan bilmediği bir korkudan ötürü kendini sıyırdı. Delikanlıya “Yarın akşam!” diyerek yavaş yavaş döndü.

İki âşık geldikleri yere çekinerek girerek yatağa düştüler.

Zavallı kız! Bambaşka bir hâlde görünüyordu.

Bu hâl; fikirlerine, hareketlerine o derece bir dayanma gücü verdi ki tarif kabul etmez. Mesela şöyle bir hâlden ne türlü bir fenalık meydana gelebileceğini dahi düşünmüyordu. Hatta düşünceleri vesaitini hazırlamaya çalışıyordu.

Tertemiz iffetine zarar veren bu sevişme hakkında burada hüküm vermek beyhudedir. Yalnız Gülistan’ın vicdanını özetlersek ahlak eğitiminin eksikliğinden dolayı ne türlü facialara meydan vereceğini tahmin ile bulabiliriz.

Gülistan odasına geldiği zaman hâlâ titrer hâldeydi. Gönlünde, kalbinde, aklında velhasıl mevcut hislerinde bir değişim meydana gelmiş olduğunu anlıyordu.

Bu değişim onda iffetine zarar veren en vahim değişimleri meydana getirdi. O gece o sarılmadan duyduğu gizli haz

sindirlerini mahvetti. Vicdanı, üzüntüleri arasında âdeta felç olmuş bir hâldeydi Delikanlıdan kendine bulaşan hevesli titremeler ahlakını da dehşetli titreyişler içinde parçaladı.

Düşüncesi, bu hislerin sürüp gitmesi hâlinde hissedilecek zevki, esasını anlayacak şekilde inceledi.

Delikanlıyla karşılıklı olan hislerinden bahsetmeyi o derece istiyordu ki aldanmış olsa bile şu ortaya çıkan bu hâlden memnun görünüyordu. İçinden geçen garip düşüncelerden olmak üzere şunu da söyleyelim ki “Bencillik insan tabiatının bir özelliğidir. Bencil olmayan hayatın lezzetini anlayamaz,” diyordu. Fakat ırzını ve namusunu da muhafaza etmek istiyordu.

Uykusu birtakım çırpınmaların ardından gelen sıçramalarla geçti. Sabah olduğu zaman akşamki hâlin verdiği yorgunluğu âdeta hissediyordu. Bilmediği bir korkudan dolayı kalktı. Aynanın karşısına geçti. Her tarafına bakındı. Bu bakınıştan bir nevi gurur hissi dahi görünüyordu. Gözlerinde tuhaf bir neşe ortaya çıktı. Kalbi yarım bir şekilde teselli olmuş görünüyordu. Lakin gizli bir ıstırapla da çarpıyordu.

Gülistan bu ıstırabın sebebini aramaya çalıştığı hâlde bulamıyordu. İçinde birbirine uymayan iki ayrı his vardı. Bunun biri sevmek hususunda gösterdiği şiddeti takdir ediyor, diğeri tehdit ediyordu.

Bunun üzerine kendisinde hislerini zapt etme yetisi mahvolmuştu. O gecedен sonra ahlakında o derece bir laubalilik meydana geldi ki bu hâli yüzüne dahi aksederek eskiden beri her zaman görülen etkilerini gösterdi.

Gündüzü ne ile geçireceğini düşündü. Manon Lescaut² tercümesini okumaya başladı. Genç şövalyenin sevgilisini takip etmekte gösterdiği kararlılığı fevkalade bir surette takdir etti. Hele o Amerika âlemini, kızın ölüm şeklini, çölün o iki

sevdalı âşığa ebedî istirahatgâh olmasını hüznü bir şekilde düşünerek insanların hislerine eşsiz bir yücelik bahşeden aşk ve hevesi de tüm kutsallığıyla kabul etti. Hislerin en mükemmelinin ancak bir şeye aşırı tutkuyla bağlanıldığı zaman olabileceğini habersiz bir şekilde onaylayarak kalbindeki heveslerinin tam anlamıyla büyümesine onay verdi.

Arada sırada validesini yokluyordu. Biçare kadın günden güne yattığı döşeği benimsiyor, hâlinde sıhhatinde bir düzelme görülemediğinden endişe yavaş yavaş artıyordu. Gülistan anasının hastalığına kayıtsız kalamıyorduydu da içinde bulunduğ u tehlikeye dahi bir türlü akıl erdiremiyordu.

Ölmek! Ne garip söz!

Validesinin ilacını kaşıkla ağzına verirken kadın birdenbire “Kızım! Pek dalgın görünüyorsun!” dedi. Gülistan bu sözü hiçbir şekilde beklemediğinden ilk anda şaşırdı. Fakat birdenbire aklını başına alarak “Valideciğim! Elbette dalgın olacağım. Seni hasta görürsem hüznülenmez miyim?” diye cevap verdi.

Şu soru ve cevap annesini biraz teselli etti. Lakin Gülistan pek endişeliydi. Çünkü validesi bunun ardından “Bu sene bağ bana yaramadı. Acaba insek mi?” diye konuya açıklık getirdi.

Bu soruya cevap vermek biraz zor göründü. İşi derinleştirmek bu kararı iyice güçlendirmek olacağından Gülistan “Siz bilirsiniz ama bağ başka, şehir başka!” diyebildi.

Kadın arada sırada dalar, Gülistan da istikbale ait zevkleri hülyaya başlad ı.

Gece, karanlığını göstermeye başladığı anda kavuşma zamanının yaklaştığını hisseden kızda bir gönül neşesi içindeki hayalleri coşku ve heyecanla kendinden geçer, herkes yatağında rahatlıkla uyumaya başladığı zaman Gülistan’da heyecan belirtileri görünürdü.

Gece yarısı her şeyi bir karar altına aldığından delikanlının verdiği işaretin ardından her iki taraftan hareket edilirdi.

O akşamki kucaklaşma bir saat kadar uzadı. Kamelya iki titreyen vücuda özel bir sığınak oldu. Vicdanlarının temizliği üzerine sözler söylendi durdu. İstikbalin emniyeti, şimdinin lezzeti üzerine konuşuldu. Vaat ve yeminler edildi. İkisi de evlerine geri döndü.

Bu hâl ta eylül ortalarına kadar düzenli bir şekilde devam etti.

Gülistan o derece değişmişti ki kadınsı konuşmalarına bile zarar gelmişti. Validesinin hastalığı daha da şiddetlen- diği gibi kalbinin ateşi de bir taraftan kendisini yaktığından âdeta sararmıştı. Gündüzleri bütün zamanını onunla geçirir, geceleri bir iki saat hayatının aşkıyla zaman geçirir.

Bir akşam validesi pek baygın göründü.

Fakat Gülistan ondan daha baygındı. İki geceden beri bu- luşmayı arzu ettiği hâlde bu arzusu bir türlü gerçekleşmedi. Saat altıda odasına çekildiği zaman karşı evden gönderilen işareti gördü. Büyük bir istekle yerinden fırladı. Bağa çıktı.

Artık doğrudan doğruya kamelyaya gitti. Biraz sonra ka- melyaya birisi girdi. Gülistan derhâl gelenin kolları arasına atıldı.

Bu kucaklaşma kendisini pek ziyade üzdü. Hem o derece üzdü ki sınırları dahi bir anda gevşedi. Yüzüne tüm sıcaklı- ğıyla temas eden nefesler onda garip bir his meydana getirdi. Hevesi şiddetli bir galeyan içinde dolaşarak hem mest oldu hem de kendinden geçti.

Düştüğü durum fena hâlde ıstırapların meydana gelmesi- ne sebep oluyordu. Lakin sevinci soluduğu havayı buz gibi katılaştırmış olduğundan bir müddet sonra yüzündeki mü- kemmellik izleri mahvoldu. Gülistan yarım saat kadar bitap kaldı.

Yattığı yerden doğrulduğu zaman kalbinde bir ıstırap, vücudunda bir acı hissetti. Düşkün bir hâlde son bir gayretle yürüdü. Hatta gözlerinde damla damla yaşlar birikti. Göğsü sıkıştı. Ağlamak istediği hâlde beceremedi. Aklındaki mutlak belirsizliklere hükmediyordu.

Biraz evvel büyük bir arzu ile can atarak gittiği o yerden dağılmış bir şekilde dönüyor, ne olduğunu bilmediği bir tehdit, bir utanç içinde odasına geliyordu.

Gelir gelmez yatağa düştü. Uyuyamadı. Bir çeşit felce uğramışçasına baygınlık geçirdi. Dalgınlığı arasında birisi “Küçük Hanım!” diye kapıyı vurdu.

Bunun ardından müthiş bir feryat evi istila etti. Gülistan korkunç bir ıstırap geçirdiğine hükmederek karyoladan atladığı anda bayıldı.

Istırap Geceleri

Gülistan anasının vefatından, o müthiş gecedan dokuz ay sonra sevdiği delikanlı ile evlendi.

İki sevdalı yalının bahçe üzerine bakan odasında dokuz aylık ayrılığın acısını çıkarmak üzere muhabbete başladı. Yasemin dalları, mehtabın ışıkları arasında ve karşılıklı bir muhabbet içinde birbirine kavuşmayı arzu ettiler.

Gülistan kendisini biraz mustarip bir şekilde takdim etti.

Delikanlı galeyan hissiyatı ile beraber kalbine huzur ve sükûn veren sevgilisini kucakladı. Biraz sonra şiddetli bir kızgınlıkla kalkarak minder üstünde put gibi donakaldı. Kız da şaşırdı. Bu kızgınlık ne içindi?

Korkunç bir sessizlik, o kavuşan âşıkları dehşetler içinde bıraktı. Şevket’in yüzü ürperme belirtileriyle, Gülistan’ın yüzü korkunç bir ıstırap ile sapsarı kesilmişti.

Bu sessizlik iki âşığı öldürecek derecede etkileyiciydi.

İkisi de müthiş bir hileye kurban olduklarını anladı. Gülistan boğuk boğuk bir şeyler mırıldandı. Nefsine ait her türlü coşkunkluk ve değişiklikler hislerini öldürerek mahvetti. Dudakları kireç gibi bembeyaz kesildi. Gözleri kapaklarından dışarıya fırlayarak vücudunu titremeler kapladı.

Aldanmak? İşte hayat orada son buluyor. Şevket, beynini yakan ateşten korkuyordu. Alnı bir ateş küresinden fırlamış gibi görünen terlerle dolu olduğu hâlde iri iri gözleriyle Gülistan'ın hâline bakıyordu.

Zavallı kız! Heykel gibi donmuştu.

Şevket hissettiği bir mecburiyet üzerine “Ben fena hâlde aldandım!” dedi. Gülistan da titreye titreye “Ben de ölümden beter bir ıstırap içinde aldandığımı hissettim,” diye cevap verdi.

İki ıstıraplı âşığın gözleri birbirine hayret içinde baktı. Bu bakışların kavuşması saklanılan belirsizliği yarım bir şekilde izah etti.

Kız, yataktan yavaş yavaş indi. Kapıyı sürmeledi. Ellerini kavuşturarak gencin karşısında durdu. Tavrında sanki hak ettiği bir şeyi talep ediyormuş gibi bir ağırbaşlılık görülüyordu.

Delikanlı derin tavırlara dikkatle baktı. Hâliyle ne demek istediğini sordu. Gülistan söze başladı. “Siz, validemin vefat ettiği gece beni kamelyaya çağırdınız mı? Eylül’ün on sekizinci gecesini siz köşkten gelerek benimle kamelyada buluştunuz mu?” dedi. Şevket hayretle başını sallayarak “Hayır!” diye cevap verdi. Gülistan dondu. Birkaç defa söylemek istediği hâlde söyleyemedi. Bayılacak derecede benzinin rengi attı. Divane gibi “Hayır mı? Hayır mı? Eyvah!” diye minderin üstüne atıldı. Şevket, Eylül’ün on sekizinci akşamını düşünüyordu. O gece müthiş bir dalaverenin döndüğü düşüncesine kapıldı. Fakat birtakım fikirler o anda aklına geldi.

Kendi kendine “Bu Gülistan’ın bir hilesidir. Zaten ben onun cesaretini beğenmemiştim. Fakat seviyordum. Kendi aşkımı kendi nefsimle kıyaslayarak onda da mevcuttur farz ettim. Şimdi ne yapmalı?” diyordu.

“Ne yapmalı?” sorusu onda bir tereddüt doğurdu. Daha tereddüdünü defetmeden Gülistan’ın yüzündeki dehşeti gördü. Kız, bulunduğu minderden kalkarak “Evet. ‘Şimdi beni ne yapmalı?’ diye düşünüyorsunuz. Buradan çıkar olan biteni anlatırsınız. Lakin siz asil bir insansınız. Bu gibi fevkalade hâllerde namus ve haysiyetini sevgilisi uğruna feda etmiş bir kadına acırsınız,” dedi.

Benliğindeki değişimlerin en büyüğü Gülistan’da görünüyordu. O geceyi düşünüyordu.

Tüm cesaretiyle bağın kapısını açarak, tehlikeli ve bilmediği bir adamın kucağına arzuyla atılarak fani hayatını ilelebet mahvedecek bir leke ile yok etmeye yakındı. Fakat burada Gülistan başka şeylere üzülmüyordu. Bu şeyler hep ahlaki eksikliklere aitti.

İlk önce kendisinin mektup yazışı, onun davetine icabet edişi, deli gibi hareketi, birer birer gözlerinin önünden geçiyor; yalnız hatırladığı bir anı onu tümüyle üzülmüyordu.

Bu anı, kızın daha Şevket’i görmeden önce sahip olduğu iffetli hâli gösteriyordu.

O zaman kalbindeki mutluluğu bir kere daha hatırlayınca ahlak derecelerinin hangisinde bulunduğunu anladı. Elem veren bir his bütün vücudunu dolaştı.

Şevket, fikirlerinin devamlı başına üşüşmesinden âdeta şaşırılmıştı. Yaratılışı gereği gayet hüznünlüyse de vicdanı pek endişeli; fakat her şeyi etraflıca düşünmeye meyilliydi.

Gülistan hâlâ şüphelerinden kurtulamıyordu. Gönül rahatlığıyla delikanlının yüzüne bakarak “Bey! Allah aşkına! Tereddüdün beni mahvediyor. Sen o gece gelmedin mi? La-

kin bu sessizliğin benim aldandığımı gösteriyor. Merhamet et. Doğrusunu söyle. Ah! Benim divaneliğim, çılgınlığım neydi? Neden aldandım?” dedi.

Şevket bu olaydaki bilinmez durumu anlayamadı. O da o geceyi düşünmeye başladı. Mümkün değil hatırlayamıyordu. Nihayet “Sizi affetmek bence pek zordur. Lakin şimdilik sırları ifşa etmeyi münasip göremem,” diye cevap verdi. Gülistan baştan ayağa buz kesildi. Kendi kendine “Beni affetmek mi?” diye mırıldandı.

Ne olduğunu bilemeyen deliler gibi bakınmaya, Şevket’in gözlerinde gördüğü mağlubiyet hissinden doğan üzüntüyü anlamaya çalışıyor, kalbinin acı veren ıstırapları arasında ölmeyi düşünüyordu.

Hayatta mutluluk aramak ne kadar manasızdır. Bir ıstırap ama hayatı yok eden!

Hele Gülistan namusunu nasıl temize çıkaracağını düşündükçe kahrından ölüyordu.

Kendini öldürmek neye yarar? Onun zaten dünyada bir isteği kalmışsa o da Şevket’in iltifatlarıydı. Hâlbuki Şevket de kendisini namussuz olarak kabul ediyor. Artık sevmiyor, nefretle bakıyor. Bu gibi sıkıntıları neyle gidermeli? Şu hayattan nasıl kurtulmalı?

Delikanlının yüzüne baktıkça korkuyor. Fakat korkusu arasında bir ümit bekliyordu.

Şevket sapsarı olduğu hâlde ıslak kirpiklerini kaldırarak “Gülistan! Beni ne için aldattın? Benim aşkıma hevesinin oyuncağı mı etmek istiyorsun? Yoksa aşkımdan emin olduğun için şöyle bir ahlaksızlığı kabul ederim mi zannediyorsun?” dedi.

Zavallı çocuk ağlıyordu.

Ya Gülistan! Ağlamak bir şey mi? Gözünün önünde gördüğü girdap onu sadece mahvetmiyor, ıstıraplarını şiddetlen-

diriyordu. İnsanın mutluluğunun ne derece süreksiz hayallerden ibaret olduğunu anlayarak adamın zalimce söylediği ince sözleri halletmek istiyordu. Yüzü cinnet belirtileriyle dolu olduğu hâlde “Bey! Benim ne olduğumu, ne olacağımı yakinen göreceksin. Sizden bir şey rica edeceğim. Ben hayatımla size yük olmak istemem. Ben sizi aldatmadım. Allah’a yemin olsun o geceye kadar ben kimse ile görüşmemiştim ve o gecedен sonra da görüşmedim. Ah! Bu şüphe! Bu tereddüt! Bu ıstırap! Şimdi bir can çekişenin, hatta bir kurbanın son sözlerini dinleyin,” dedi.

Şevket dikkatle gözlerini açtı. Gülistan konuşmaya başladı:

“Size hayatımla yük olmayacağımı anlatmıştım. Bu sözüm bilfiil gerçekleşecektir. Lakin merhamet edin. Lütfedin. Namussuzluğumu âleme ilan etmeyin. Bu merhameti geçmiş ömrümüz üzerine istiyorum. Beni şimdi reddedebilirsiniz. Fakat namussuz bir kadına acıyınız.”

Gülistan ağlıyordu. İstırapla devam ederek “Ya Rab! Kendi kendimi namussuz diye yâd ettiğimden dolayı beni affet! Bey! Görmüyor musun? Bu hâlim de sizi aldatıyor mu? Siz beni artık sevmeyin; fakat terk de etmeyin. Ben yavaş yavaş mahvolurum. Beni bu odada bırakın. Son nefesime kadar burada oturayım. Sizi asla aldatmadım. Belki aldatıldım. O gece, o müthiş gece! Ne kadar karanlıktı. Kamelyaya gelen birdenbire sarıldı...” dedi.

Şevket donmuştu. Yaşadığı şu faciaya bir türlü akıl erdiremiyordu. Gülistan’a bir nefret nazarıyla bakıyor; lakin bir merhamet hissi derhâl onu eski aşkına döndürmeye çalışıyordu.

Zihninde dönen fikir girdabı biçareyi fena hâlde karşı koyamaz hâle getirdiği gibi gelecekteki hayatını dahi tehdit ettiğinden Gülistan’ın ne demek istediğini de anlayamıyordu. Ara vermeksizin düşünüyordu. Fakat düşüncesi sabit bir

mesele üzerine olmayıp hayatta yaşadığı tüm acılar hakkındaydı.

Gülistan adamın cevabını bekledi. Korkunç bir sessizlikten sonra istediği şeyi elde edemedi. Bulunduğu yerden birdenbire kalktı. Şevket'in ayaklarına kapanarak "Birkaç gün bana izin ver. Beni kendi hâlime bırak. Bu oda bana her türlü ıstırapları çektirmeye layıktır. Sen de bu şekilde intikam almış olursun," dedi.

İntikam sözü Şevket'i daldığı endişe uykusundan uyardı. Hatta "İntikam mı? Asla! Ben sizden ne türlü intikam alabilirim ki," diyebilirdi.

Gülistan şöyle hoş bir cevaba karşılık "Öldürerek," dedi.

Delikanlı irkildi. Alay edercesine gülerek "Evet! Öldürerek. Namusuma sürülen bu leke yetmiyor, bir de katil olayım. Öyle mi?" sözlerini söyledi.

Kızın gözleri bu cevaptan kızardı. Şiddetle yığılarak "Hayır. Hayır. Ben kendimi öldürürüm," dedi.

Şevket şu durumdan fena hâlde heyecanlandı. Odaya az önce mutlulukla girerken üç dört saat sonra elim ıstıraplar içinde çıkmak gururuna dokunuyordu. Hatta Gülistan'ın verdiği güvenceye de inanmaya başladı.

Sabah ışıkları gelinin ıstırap dolu odasını aydınlattığı an iki acılı âşık birbiri karşısında çıldırmış gibi duruyordu. İkisi de yorgundu.

Kız, o gün akşama kadar sapsarı, düşünceli bir şekilde gezindi. Konuştuğu kadınların tümü kızın bu hâline şaşı. Başına gelecekleri düşünerek tedbirli davranması herkesin dikkatini çekti. Vicdanındaki endişeleri kimseye anlatmadı.

Şevket yalıya gelinceye kadar düşündü. Halletmek istediği bazı meseleler vardı. Namussuzluğu kabul etmek nefesine

pek zor geldiği gibi tereddütle karar vermek de onu ıstırap içinde bırakıyordu.

Lakin Gülistan'ı ne yüzle kabul etsin? Onun namusu mahvolmuş. Ne türlü mahvolmuş? Hakikaten o gece başka birisiyle mi görüşmüş? Görüştüğü adamı biliyor muymuş? Yoksa bir hileye mi kurban gitmiş?

Şu son cümle kendini iyice şaşırttı. Eğer Gülistan hileye kurban gitmişse bu hâlde bütün sorumluluk Şevket'e doğru yöneliyordu.

Şu manevi sorumluluktan nasıl kurtulmalı? Bunu halletmek gerekiyordu.

Yalıya geldiği zaman merdivenlerden gülerek çıktı. Zaten evin sahibi kendi olduğundan merdivende hizmetçiye rast geldi. Sofada Gülistan'ı gördü. Derhâl sevincini kaybetti.

Yirmi dört saatlik ıstırabın korkunç alameti kızın yüzünde görünüyordu.

Sofada dondu kaldı.

Gülistan vicdanında çektiği eziyetleri yok etmeye çalışarak ve sönük gözlerle bakınarak "Buyurun!" diyebildi. Derhâl odaya kaçarak hüngür hüngür ağlamaya başladı. Şevket yavaş yavaş girdi. İki âşığın kalbi o derece çarpıyordu ki görenler o anda ikisinin de helak olacağına inanırdı.

Şevket, Gülistan'ın o içine kapanmış hâlinde gösterdiği mazlum duruşa dikkat ediyordu. O güzel kızın ensesi, kulaklarına doğru sararmış; yalnız boyun damarları şiddetle kabarmıştı. Vücudu şiddetli titremeler içinde mahvolmakta, yüzünü kapayan elleri gül gibi beyaz kesilmiş olduğu hâlde sinir bozukluğundan sallanmaktaydı.

Bir müddet durdu. Eski sertliğinin ve şiddetinin yavaş yavaş azaldığını gösteren bir tavırla "Gülistan! Acaba ikimiz de aldandık mı?" dedi.

Bu cümle kızın bütün rahatını bozarak onu cevap vermeye mecbur etti. Başını çevirdiği zaman Şevket onun hâlinden iyice korktu. Hisleri, teessüre dönerek kalbinde gizli bir pişmanlık oluştu. Her türlü tereddüdünü ortadan kaldıracak bir ağırbaşlılıkla hitap ederek “Hayır! Beyim! Ben aldandım. Siz aldanmadığınızı ispat ediyorsunuz. Lakin ben sizi aldattım,” diye cevap verdi.

Şevket mağlup olmuş bir şekilde odasına çekildi. Gülistan’ı hisleriyle terk etti.

Gülistan çıldırmış bir şekilde kalkarak minderin üstüne oturdu. Eski hayatını düşünmeye daldı. Düştüğü ıstırap ona bin türlü feci manzaraları gösteriyordu.

Zihni en son hâli hatırlamaktan bir türlü onsuz kalmıyordu. Validesini inleme ve acı içinde bıraktıktan sonra bağdaki odasından gördüğü işaretlerin ardına gittiğinde kendisine sarılan o zalim gölgenin kim olduğunu anlamak istiyordu. Birkaç dakika süren bu olayın neticesinde şimdi ölünceye kadar ıstırapıyla acı çekmesinin ne kadar bedbahtlık olduğunu düşünüyordu.

Hiçbir hatırası yoktu ki onu dehşet içinde görmesin. Manon Lescaut’yu okuduğunu da hatırladı. Vahşi çöller içinde vefat eden o zavallı kızın o kadar da sefil olmadığını düşündü. Fakat kararına küçümseyici bakışlarla gülerek “Ne kadar gafil davranıyorum. O namuslu hayatını kaybettiği zaman benim gibi değildi. Onu seven, onu takip eden var. Beni seven yok, takip eden var. Takip eden kurtarmıyor, öldürüyor,” dedi.

Mehtabın hazin ışıklarından müteessir oldu. Yavaş yavaş sofaya çıktı. Kocasının odasına doğru yürüdü. Kapısı zaten açık olduğundan Şevket’i hoş olmayan bir hâlde gördü. Derhâl döndü.

Şu yaşadığı olaylar nefesine fena hâlde dokundu. Kendi yatağına serildi.

Gülistan artık o yataktan bir daha çıkmadı. Şevket her gün gelir tereddütlü tavırlarla hatırını sorar. Odasına çekilir.

Vücudunun zayıflığı o dereceye geldi ki kayıtsız sevmek ihtimali kalmadı.

Şevket her gün bir şekilde üzüntülü hâlini değiştirmeye çalışarak kalbindeki merhamet hislerini topladı. Türlü gönül almalarla o zavallıyı teselliye başladı. O teselli ettikçe kızın gözlerinin rengi değişerek ağlar, gençliğinin en güzel yıllarının mahvolup gittiğini gördükçe hastalanırdı.

Bir gece Şevket gözyaşları içinde olduğu hâlde Gülistan'a sarılmak istedi. Fakat Gülistan birdenbire irkilerek "Ne yapıyorsunuz?" dedi.

Şevket donmuş bir hâlde kaldı. Yine söze başlayarak "Siz beni affettiniz. Fakat ben kendimi affetmedim. Ben size layık değilim. Ömrümde çektiğim bunca ıstıraba vakitsiz bir sevinçle son vermek istemem. Beni mahveden şu belayı hafifletmeyin. Ben artık ilahi merhamete sığındım," dedi.

Şevket bu sözler üzerine o kadar ağladı, o kadar mustarip oldu ki Gülistan'ı bile mustarip fikirlerinden döndürdü.

Şevket hâlâ sevmekte olduğu o vücudu kolları arasına aldı. Hâlindeki zayıflık nedeniyle kemikleri âdeta meydana çıkmış zannedilecek derecedeydi.

Delikanlı bu hisleri arasında mahvoldu. Kadının vücudunun harareti kendini de yaktı.

Bu hâlden sonra manevi ıstıraplar yavaş yavaş yok olmaya yüz tuttu. İki kalp birbirine ısındı. Gülistan affedildiğini, Şevket bir yanlışlığın hayatını yıkmaya çalıştığını anladı.

Ondan sonra bir hayal onun zihninde yer edindi. Her düşüncesinde iki vücut görür, biri mazlum diğeri hak neyi gerektiriyorsa onu yapan bir hayaldi.

Şevket sabahleyin odasından çıkıp da Gülistan'a "Seni çok severim!" dediği vakit pişmanlık içindeydi.

Oradaki konuşmalar sona erdiği zaman Gülistan Şevket'e gayet baygın bir hâlde "Benim de sizi ne kadar sevdiğimi

bilseniz! Lakin ben öleceğim,” dedi.

Kendini Şevket’in kolları arasına atarak bir müddet durdu. Genç, şiddetli düşünceler arasında olduğu hâlde o kıymetli vücudu sıkıyordu.

Bir anda Gülistan’ın kafası Şevket’in omzuna düştü. Delikanlı müthiş bir manzara karşısında kaldı. Biraz zaman şaşkın şaşkın bakınarak ruhsuz bir ceset hâlinde arkası üstü düştü, bayıldı.

Gülistan hayatının sonuna ermiş, Şevket’in de düşünceleri son bulmuştu.

SON

HAYATIN ZORLUKLARI

Hayatın Zorlukları

... köyünün ... mevkiinde kırlık bir alan vardır ki köyde şu son senelerde görülen yerleşimler bu taşlık arazide birkaç evin kurulmasına vesile olmuş. Hele bir tarafında bulunan geniş ve hoş manzaralı bir ova ve diğer tarafında semti Anadolu'dan ayıran deniz, oranın manzarasını hemen hemen eşsiz manzaralardan biri hâline getirecek derecede güzelliklerle donatmıştır.

Gündüz güneşin parlak ışıkları bir tarafında parlayan bir ayna gibi deniz; diğer tarafında gölgelerle tazelik bulan ovalar dağlar, bağlar, bahçeler aşikâr ederek izleyen gözlere tabiatın su ve toprak denilen iki sonsuz nimetini gösterir. Hafif rüzgârlarla sarıp sarmalanan şu şehrin denizinde de ovasında da dalgalar görünür. Muhtaç ve ümitsiz kalpler tabiatın söyleşmeleriyle anlaşır.

Akşamı civar dağların tepeleri arkasına yavaş yavaş gizlenen güneş, doğadaki manzaralara eşi benzeri olmayan görüntüler bahşeder. Güneşin batışı önce manzarayla fevkalade bir uyum içindeyken daha sonra yavaş yavaş etkilerini gösterir. Batıdaki ateşli manzaralar toprağın zümrüt rengi zemininde hafif parlamalar, denizin mavi yüzeyinde zayıf yansımalar meydana getirerek birbirine çarpan bu iki yerden bir renk zıtlığı görünür. Ziyaretçilerin gözleri doğanın bu güzelliklerinin cazibesine kapılarak birdenbire ortaya çıkan geceyi bekler.

Buranın gecesi insanların hislerini heyecanlandırarak uyandırır. Dağların, ovaların ruhları dinlendiren sessizliği denizin hüznünlü dalgalarından oluşan seslerle uyum içinde duyulur. Göz, kâh gecenin karanlık perdesine kâh ayın parlayan bir yüzüne dönerek açılır, kapanır.

Tabiatın güzelliklerinin hissedildiği, bu güzelliklerin bir nevi tecelli ettiği şu manzara, her kalbin tefekkür için sığıncağı bir yer olabilecek özelliğe sahip olduğu gibi hislerdeki incelikleri iyiden iyiye anlamak, daha doğrusu nefsi sorgulamak, vicdan muhakemesi ile meşgul olmak isteyenler için de sığınılacak bir yer olmak meziyetine sahiptir.

İnsan o uçsuz bucaksız ovada dediğimiz saatte yürüyecek olsa hisleri ve vicdanında hayret edilecek güzel sözler hisseder.

Köyün gündüz görünen telaşı artık zevale yüz dönmüşse de ebedî bir surette gökyüzüne yükselen havanın dalgalanması gittikçe hafifleşen yansımalarla tüm dikkatleri üzerine  eker, yakınlarda bulunan evleri zayıf ışıklarla aydınlatarak karanlığa bulanana gözleri arada sırada kendine doğru  eker.

K h ayaklar bir çimenliğe gömülür k h bir kum yığınınabatar.  rk t c  karanlık ötede beride biten dev ağaçları sabit duran bir bekçi gibi gösterir. Geç saate kadar kalmış bir yolcunun yorgunluğunu atmak için bağırması garip fakat hüzünlü nağmeler ile birleşerek etrafa yayılır. Zaman zaman işitilen bağırış çağırışlar dinleyen kulakların içinde korkunç  ınlamalar meydana getirir. Ta denizin ortalarında hemen sönecek zannedilen bir alev titrek hareketleriyle ona bakan gözlere karışarak hayat mücadelesinin ıstırabını anlatır. Bunların tümü ruhta bir etki, düşünceler arasında hızlı bir geçiş başlatarak gecenin vahşi hayatını doğal bir şekilde tasvir eder.

Bizim şu i lenmelerimiz yanımızda yürüyen bir gölgenin ruh h llerine hissen temasımızdan meydana gelmiştir.

Gayet tedbirli hareketlerle dağınık bir eve giden yaya kaldırımını üzerinde yürüyor. Bazen duruyor. Kim bilir ne türlü bir fikrin etkisiyle acizliğe düştüğünden etrafına bakınıyor. Lakin derhâl yine yolunda devam ediyor. Eve yaklaştı. Cebinden çıkardığı anahtarla kapıyı açtı.

İçeriye girince merdiven başına kadar tutuna tutuna gitti. Eliyle gündüz koyduğu kibriti aradı. Çaktığı zaman birdenbire yayılan sarımtırak ışık yüzünü kısmen aydınlattı. Derhâl dalgalanan bir gölge evin duvarlarında büyüdü. Yine küçüldü. Lambanın zayıf alevi gittikçe kuvvetlendi. Ev sahibi önünde göründü.

Çiçek hastalığı, bu yüzü harap etmişti. Yüzün esas güzelliği olan kaşlar eski hâline benziyorduydu da çoğu kesintiye uğramış, en hüznü, en manidar bakışlarla süzüle süzüle bakan gözleri kirpiksiz kalmış, hele gözbebeklerinden dışarı fırlayarak sönük, mavi bir renk almış, ufak burnu şu hastalığın şiddetli tahribine uğrayarak âdeta düzensiz bir et yığını şeklini almış, dudakları iğrenç bir şekilde büzülerek erkeklerle mahsus bıyıklara yalnız ötesinde berisinde biraz uzayacak yeri bırakmış velhasıl yüzünün tamamı çirkin bir manzara oluşturarak bir garip bir uyum örneği olmuştur. Fakat asıl dikkate değer yönü gülümseme ve öfkelenmesinde alacağı şekil, kazanacağı manzaradır.

Eğer bakışlarımızı bu adamın ruh hâlindeki hayat kavgasına yöneltecek olursak şiddetli hüznünler içinde olduğuna hükmederiz. Zira manevi mücadelelerin maddi bir yansıması olan yüz böyle zamanlarda o derece manidar izler gösterir ki henüz tecrübeli olmayan bir insan dahi bu gibi olağanüstü hâllerden bir anlam çıkarabilir.

Lambayı eline aldığı hâlde ne yapacağını bilmeyerek bir müddet durdu. Işığın merdivenin üst taraflarında meydana getirdiği hafif gölgeler evin tenhâlığına başka bir hüznün vermekteydi. Yüzünde görülen öfke belirtileri, hüznü tebesüm o derece hüznlendirip o derece gönülleri yakıyordu ki insan baktıkça kederlenir. Belki bakışlarının yöneldiği güzellik abidesi o kederleri birdenbire ortadan kaldırarak kalbinde bir çekim oluşturur.

Biraz uzun boyluysa da biçimli denilecek derecede vücut ölçüleriyle orantılı olan ufak elleri, ayakları ve kollarının

düzgün duruşu dikkat çekmektedir. Yalnız saçları şakaklarına doğru inememiş olduğundan başında gözle görünür bir şekil bozukluğu vardı.

Vakarlı bir şekilde merdiveni çıktı. Ufacık sofanın solundaki kapıyı açtı.

Bu oda oldukça büyüktür. Güzel bir halı ile döşenmiş olup duvarları altın çubuklu kâğıtlarla kaplanmış, dört tane büyük tablo ile süslenmiş, pencereleri kumaş perdelerle örtülerek kıymetli kanepeler, koltuklar ile döşenmiş, sol tarafı küçük fakat zarif bir kütüphane ile süslemiş, sağ tarafında kitap, kâğıt yığınları yükselen çalışma masasıyla işgal edilmiştir.

İçeri girince elindeki lambayı kütüphanenin üzerine koydu. Karşısındaki kanepeye oturdu.

Kalbinin ıstıraplarına tercüman olan bir kırgınlık belirtisiyle bozuk çehresi daha da bozulmuştu. Arada sırada tavırlarında görülen endişe alametleri o yüzde garip değişimler meydana getirmekte, o çıplak gözlerde dehşetli bakışlar görülmekte, kâh dudakları iyice büzülerek kâh yüzü birdenbire buruşarak fani hayatın ne kadar kederli geçtiğine işaret etmekteydi.

Alnından düşen ter, birikecek bir yer bulamadığından birdenbire yanakları üzerine düşüyor, burun deliklerini yakarak çıkan nefesi, dudakları arasından çıkan ateşli âhlara karışarak bir ıstırap manzarası gösteriyor, avuçlarının artan harareti vücudunun şiddetli bir endişe içinde yandığını bildiriyordu.

Hayatı incelemek isteyenler onun dışarıdan görünüşüne bakmazlar, onlar her türlü hislerin yayıldığı yer olan bilincin sunduğu kanaat ve yargıları incelemekten hazzederler.

Müthiş, durmayan bir şüphe bu adamın ruhundaki ıstırapları doğuruyor. İki madde üzerine akıl yürütüyor. Bu iki madenin biri sırf kendine ait, diğeri hayat arkadaşı ile ilgili.

Kendine ait olan maddeyi o derece tarafsız bir şekilde akıl süzgecinden geçiriyor ki âdeta nefsi önünde küçüldüğünü hissediyor. Bakın ne diyor...

“Ben küçüklüğümü daima çalışıp çabalayarak geçirdim. Babam soyluydu. Vefatında bana tamamlanmamış bir terbiye, yetersiz bir servet bıraktı. Annem on altı yaşımıdayken öldü. O da beni en zor dönemimde terk etti. Neyse ki hayatım güvence altına alınmıştı. Fakat henüz hayat mücadelesinin başında olduğumdan iyi ve kötü işleri fark edemiyordum.”

“Yalnız bir taraftan üzgündüm. O da yüzümün şöyle bir hastalık sebebiyle çirkin bir görüntüsünün olmasıdır. İşte benim birinci kusurum.”

“Bu kusuru mahvetmek imkânsız olduğu gibi gönlümün emellerini zapt etmek de zordu.”

“Ben nefsimle savaşmalıydım. Savaşamadım. İşte benim birinci kusurum. Lakin insan nefsine galip gelebilir mi? Hayat düzenli bir şekilde ilerlemiyor ki gelecekte olacakları keşfetmek kolay olsun.”

“Henüz gençtim. Bu çağda arzu, heves, hırs, sevgi, tutku denilen manevi sıkıntıların hücumu, heyecanı zapt edilemez. Yüzümün çirkinliğine bakmaz. Manzaramda arzumu gerçekleştirecek, hevesimi okşayacak, hırsımı ateşli sözleri, güler yüzü, sevdalı bakışı ile idare edecek, isteklerimi içtenliğiyle artıracak, tutkumu hâl ve hareketleriyle kararsız kılacak genç ve hoş bir güzellik isterdim. Hiç düşünmezdim ki ben onun arzusunu, hevesini, hırsını, sevgisini, tutkusunu ne ile tamamlayacağım. Yüzümde sevincimi gösteren tebessüm, karşıdakini ağlatacak bir manzarayla son buluyor.”

“Arzu! Bu ne garip bir güzellik! Ne kadar da zorba! İçimdeki duygularda meydana getirdiği değişimin bir başkasının duygularında da olmasını istiyor. Can sıkacak şekilde ısrar ediyor. Mağlubiyetini hissetmemek taraftarlığında bulunuyor. Vücudumun tamamını tehdidi altında eziyor.”

“Heves! Ahlakı mahvediyor. Her yönden ilerleyebilir; hislerinde türlü ihtiraslar meydana getiriyor. Getiremeyince hırs hâlinde görünerek iradenin sorumluluğunu kontrolü altına alıyor. Sevgi ve tutku denilen iki manevi sıkıntıyı doğuruyor.”

“Hâlimi düşündükçe bir tuhaf bir neticeyle teselli bulmaya başladım. Buna en ahmak adam bile güler. Güya bana eş olacak kadını bilgim ve ahlakımla hoşnut edeceğim. Onun benden beklediği güzellik isteğinden başka her arzusuna uyacağım. İliş düşünmedim ki bir kadın benim çirkin yüzüme sahip olsa ve bana bunları söylese kabul eder miydim? Hem de neden edeyim? Hem yüzü güzel hem de yaratılışı güzel birini arardım.”

“Dört seneden beri benimle beraber yaşayan haremim şimdi nerede? Ben onu öpsem buruşuk dudaklarım yüzünü ekşitir. Âşıkane bir nazarla baksam o arzu onda gizli bir nefret doğurur. Kollarım arasına alırım. Yüzünü göğsüme dayandırırım. Bakışları korkak bir şekilde benimkiyle karşılaşır. Daha o güzel dudakları bir kere beni öpmedi. Seni severim, demedi. Bakışları bir dakika bile benimle alakadar olmadı. O benim hayatımın neşesi, ben onun vicdan azabıyım. Bunların tümünü hissettim.”

Düşünceleri şu netice ile sonlanınca arkasına dayandı. Kendi kendine “Bugün benden iyice yüz çevireli tam bir hafta oluyor. Beni terk etti. İstirabımı bilse mutlaka bana acır. Gönlümün onun hakkında hissettiği şiddetli sevgiyi anlasa merhamet eder. Merhamet mi eder? Kime? Ne için? Ben istemediğim bir şeye razı oluyor muyum?” diye söylendi.

Çocuk gibi ağlamaya başladı. Her gözyaşı damlası zaten ateş içinde kalan yüzünü daha da yakarak iniyordu.

Hayat arkadaşına ait düşüncelerinde susmaya mecbur oluyordu: “Henüz yeni yetme bir güzel fidan. Tehlikelerden uzak durmak nedir bilmez. Aklı anlamadığı, özünü bilmediği

bir heves dairesine giriyor. Karşısındaki manzarada kalpte, gözlerde nefret ve tikslenme hissi doğuracak bir yüze tesadüf ediyor. Bu yüz, onun her türlü gönlünü almak ve ona hürmet göstermek için tebessüm ediyor. Fakat bu tebessüm her yüzde görülen tebessümler gibi neşeli değil. Belki hüznü, tikslenme uyandıran iki göz ayrı ayrı yerlere bakıyor. Biri âşıkane bakışlarını doğrudan doğruya izah ettiği hâlde diğeri sabit bir şekilde sonu olmayan bir istikamete bakıyor. Onun sevdalı gözleri saf hayallerinin canlandığı yüzü görmedi. Nazik ağzı ilk defa hayatın acı yönlerini hissedip hüzünlencerek bir daha söyleyeceği tutkulu sözleri söyleyemedi. Vücudu seve-
mediği bir vücuda temas ettiğinden o anki hislerini kaybetti.

Kadınlık duyguları uğradığı felaketten dolayı yağmurlu havaya maruz kalan bir gonca gibi soldu, döküldü. Lakin ne mümkün? Onun da arzusu, hevesi, hırsı, sevgisi, tutkusu mahvolmadı. Bari bu tesadüf onda kötü bir değişim meydana getirseydi!

Gördüğü genç bir yüz arzusunu, duyduğu güzel bir ses hevesini, bir bakış hırsını, hoş bir tavır sevgisini, aşk dolu bir söz tutkusunu kendinden geçirir. Kim bilir dört sene içinde ne kadar acı içinde kıvranmıştır.

Lakin ben ona ne yapsaydım? Onu sevecek olanlardan daha çok sevmedim mi? Sevdim. Fakat hissettiremedim. İşte benim ikinci kusurum.

Ona daima ilgi ve alaka göstermekten geri durmadım. Her tavrından bana karşı gücendiğini ve darıldığını hissettim. Şimdi ben vicdanımın emrettiği hususlar üzerine hareket etmeliyim,” dedi.

Oturduğu yerden gücendiğini gösteren bir hareketle kalktı. Elleri, dudakları hayatını tüketen bir titremeyle titriyordu. Cebinden mendilini çıkararak alnında biriken terleri sildi. Erkeklere yakışan bir kararlılıkla yürüdü. Küçük sofadan yukarı çıkan merdiveni yavaş yavaş çıktı. Sağ taraftaki kapıyı

yavaşça vurdu. İçeriden bir ses çıkmayınca hem eliyle vurdu hem de “Hanım! Hanım! Aç!” diye bağırdı.

Odanın içinde karyoladan geldiğini düşündüğü bir gürültü işitti. Bir ayak sesi kapının önüne kadar geldi. Sürmenin çekilmesinden meydana gelen gürültünün ardından kapı açıldı.

Kapının önünde cam gibi duran erkek, bir hayat belirtisi gösterdi. Kapı açılır açılmaz içeriden dışarı yansıyan ışık soluk benzini bir kat daha belli etti. Tereddütlü hareketlerle girdi.

Karşısında duran kadın gecelik elbisesiyle duruyordu. Bir saatten beri daldığı uyku gündüz giydiği kıyafetini bozmuş, başında top top duran lepiska¹ saçlarını düzensiz bir şekilde çözmüş; kulaklarına, alnına dağınık saçlar hâlinde indirmiş, hele bir kısmı beyaz ve yuvarlak alnını istila ederek keskin, ince kaşlarını örtmüş, gözleri yarı uykulu bir şekilde süzülerek sevdalı bakışlarla dalmış, uykusu ağır bastığı için yanaklarında oluşan latif kırmızılık yavaş yavaş kaybolarak şehvani maksadına tercüman olan dudakları gonca gibi yarı açık bir hâl almış, top gibi yüzü ufak bir çukurluk açığa çıkararak göğsüne doğru kısa bir sütun ile ulaşmıştı.

Elleri pek küçük olup omuz başları yuvarlak, göğsü biraz öne meyilli, boyu da uzundur. Beyaz gömlek ve fistosunun² sadeliği arasından mükemmel bir şekilde görünen vücudunun bölümleri gül pembesine yakın bir renkte görünmekteydi. Vücudundan yayılan bir nevi can veren koku erkekte garip bir kucaklama hissi oluşturdu. O esnadaydı ki kadın yavaş yavaş geriye çekilerek “Buyurun! Sizi gelmeyecek zannettim de yattımdı,” dedi.

Erkek, alınmış gibi yüzü değişerek yan taraftaki minde-re oturdu. Kadın, ellerini göğsünde kavuşturmuş; karyolanın yanında bulunan sandalyeye oturmuştu.

1 Sarı parlak renkte, uzun yumuşak, ipek gibi (saç)

2 Çamaşır, elbise, örtü vb.nin etek, yaka, kol gibi kenar kısımlarına süs olarak yapılan, sarma tarzında, kavisli işleme çeşidi.

İkisi birbirinin arzusunu anlamak istiyordu. Erkeğin kalbinde hüküm süren hayat rekabeti zavallıyı yersiz düşüncelere uğratmıştıysa da zihnindeki kötü düşüncelere karşı mücadelesini hâlâ muhafaza etmekteydi. Kadın anlamadığı garip bir hisle hüznlenerek kocasının aklından geçen fikirlerini gösteren görünüşüne bakıp onu incelemekle meşguldü.

Bir müddet susarak geçti. Nihayet kadın söze başladı. “Üç günden beri eve gelmeyişinize şaşıyorum. Benim evde yalnız olduğumu bilmiyor musunuz? Burada, bu kır yerinde yapayalnız oturmak, geceleri erkeksiz kalmak bir kadın için ne kadar zararlıdır! Ben sizin hiçbir hareketinize karışmam. Fakat...”

Erkek ayağa kalktı. Üzüntülü bir tavırla söze başlayarak:

“Benim eve gelmeyişime sebep sizsiniz.”

Kadın hayretle gözlerini kırttı. O da ayağa kalkarak:

“Ben miyim?”

“Evet, sizsiniz.”

“Bu hâlde bana ne türlü davranmanız gerektiğini bilmiyor musunuz?”

“Biliyorum. İşte ben de onu yapmamak için gelmiyordum. Ben sizi severim.”

Kadının yüzü birdenbire sarardı. “Severim” sözü sert bir şekilde bilincine yansıyarak orada durmayan bir feryat hâlinde çınladı. Hatta gücendiğini göstermemeye çalışarak “Sever misiniz? Zannedersem karısını seven bir erkek onu günlerce bırakıp gitmez,” dedi.

Erkek şu sohbet üzerine acı bir şekilde gülümsedi:

“Bu sözünüz pek doğrudur. Fakat benimle kıyaslamak mümkün değildir. Çünkü ben sizi gördükçe üzüliyorum.”

“Acayip! Ben sizi ne türlü üzüyorum?”

“Tavırlarınızla. Zira siz beni sevmiyorsunuz.”

Kadın gerildi. Çenesi derhâl göğsü üzerine düşerek ufak bir titremeye ıstırabının başladığını hissetti. Zihni derhâl bir hatırayı tazeleyerek heyecanını artırdı. Sinirlerindeki zayıflık sözlerine etki ederek cevap olmak üzere “Siz kendi görüşünüze göre söylersiniz. Ben sizi sevmemiş olsam hiç olmazsa soğuk davranışlarda bulunurum. Hâlbuki hizmetçinizi görmekten başka bir şey yapmıyorum,” dedi. Bir adım ilerleyerek “Efendi! Siz benimle âdeta eğleniyorsunuz. Her gün bir şüphe, bir tereddüt ile bakıyorsunuz. Bazen küsüyorsunuz. Bazen tehdit ediyorsunuz. Gizli gizli dolaplar mı, sandıklar mı karıştırıyorsunuz. Eğer benden şüpheleniyorsanız ben bu şüpheyeye razı değilim. Eğer şüphelenmiyorsanız bu kadar kıskanmak da çekilmez,” dedi. Verilecek cevabı bekledi.

Erkek fena hâlde bozulmuştu. Lakin düşüncelerini iletmek için söze girerek “Bunların tümü doğrudur. Fakat ben de haksız değilim,” dedi. Kadın bu sefer tüm dikkatiyle gözünü açtı. Birdenbire atılarak “Haksız değil misiniz? Demek ki ben hakikaten o şüpheleri hak etmişim ha! Size yakışmayan böyle bir iftiradan dolayı teessüf ederim. Hareminiz olduğum hâlde kendi ağzınızla namusumuza saldırmanıza doğrusu ne kadar teessüf edilse yaraşır,” dedi.

Derin hırsını yenemeyerek “Bu ana kadar size karşı söz söylemesini bilmediğim hâlde bu gece söylediğim gibi buna da bir kat daha teessüf ederim,” diyerek kendini iskemlenin üzerine attı.

Erkek ağlıyordu. Kadın çevirdiği dalaverenin pek etkili olduğuna inanarak “Bu hâlde benimle işiniz olmadığını söyleyin. Ben şüphe altında yaşayamam. Zira şüphe bir kadın için hemen hemen namussuzluk demektir,” dedi.

Kocası bu hükümlerden hazzetmedi. Tüm heyecanıyla sözle başlayarak:

“Siz benim sözlerimi anlamıyorsunuz. Size layık olmadığımı anlatmak istediğim hâlde öfkeniz sohbetimizi bu kalıba soktu. Ben aramızdaki soğukluğu nefsimin iradesine karşı gelmek üzere halletmek istiyorum.”

Kadın tevekkülle:

“Buyurun. Bendeniz de dinlerim.”

“Bu hâlde ikimizin de boşanması tabiidir.”

“Fakat buna sebep ne?”

“Buna sebep size layık koca olamayışımıdır.”

“Lakin siz kendinize iftira ediyorsunuz.”

“Hayır, iftira etmiyorum. Daha önceki davranışlarınızı düşünerek söylüyorum. Zira ben kendimden korkuyorum.”

Kadın sustu. Bu hüküm onun için pek etkiliydi. Ayrılık sebebini iyiden iyiye anlamış olduğu hâlde bilmezlikten geliyordu. Bunun üzerine erkek kalktı. Eliyle selam vererek, gözleri yaş içinde olduğu hâlde “İşte ben gidiyorum. Yine sizi yalnız bırakıyorum. Fakat artık bir daha görüşme ihtimalimiz yoktur. İstirap beni mahvedecek ama ben yine tahammül edeceğim,” dedi. Hüzünle bir kere daha kadına baktıktan sonra merdivenlerden indi. Sokak kapısından fırladı.

Kadın odasında şaşırıp kaldı. Kalbinde iki ayrı his meydana gelmişti. Kendi kararı olan kocasından ayrılığı takdir ediyordu. Altı aydan beri birbiriyle iletişimi kestikleri hâlde yaşadıklarını düşünüyor, bu dünyanın hakikaten çekilir bir dünya olmadığını onaylıyordu.

Fakat hayallerinin imkânlarını devamlı bir şekilde zihninde canlandıran duyguları bundan böyle yaşayacağı hayatı düşünmeye sevk ediyordu. Kendini çıldırırçasına seven fakat bu tavırla nefretini ortaya koyan kocası artık kendisinden el çekmiş, onu hareketlerinde hür ve serbest bırakmıştı.

Kadınların kalbi incelenmeye değer. Çoğunlukla kalabalıktan haz duyar, yalnızlıktan korkar. Erkeğinin kendini bırakıp gitmesi üzerine kalbinde oluşan bir hisle bir şeylere yönelmek istedi. Hayalinde çaresiz kocasını takip etti. Onun ağlamaklı yüzünü, heyecan içinde olan kalbini, altüst olmuş fikirlere dalan zihnini, sevdasını, muhabbetini, ettiği fedakârlığı düşündü.

O yüz, çirkin manzarasıyla göründü. Gülümsemesi bile o hüznün aynasında yansıyarak ve kırılarak zihnindeki düşüncelerin derhâl manalarını değiştirdiğini, dudaklarında buselik bir temas yeri bırakmadığını, gözlerinde bakacak bir manzara göstermediğini düşündü. O anda diğer bir yüz; mahzun bakışları, hevesli gözleri, ateşli dudaklarıyla göründü. Bakışlarındaki o çekicilik kadını bir nevi heyecanlandırdı.

O kalbi bir kere bakışlarının süzgecinden geçirdi. Fakat bakışları derhâl orada dolanan şiddetli hisler karşısında dondu kaldı. Oradaki muhabbetin gösterdiği kendisine has etkilerden dolayı hüznünlendi. O esnadaydı ki kalbi emel, arzu, hevesle çarparak heyecanlandığı hâlde kalbinde daha önce oluşan heyecanı arttı.

Lakin ne olursa olsun kadın üzülüyordu. Dört seneden beri kendisini zorlayarak duygularını ve düşüncelerini uzun süre saklamış olduğundan şimdi birdenbire özgür olması mutlaka bu şiddetli etkileri gösterecekti. Hele kocasının kendini seve seve terk etmesi onun için anlaşılmas ve bilinmez bir şey hâline girmişti. Eğer namusundan şüpheleniyorsa bu mümkün değildi. Zira o zamana değin henüz yanlış hayallere dalıp başka bir manevi cinayete yeltenmemişti.

Fakat neyden kaynaklandığını bilmediği bir korku nedeniyle uzun süredir titriyordu. Başka biriyle evleneceği zaman zavallı kocasının uğrayacağı ıstırapları düşünüyordu.

Bu kadın hayatın tereddüt devrine ulaşmıştı. Yaşamının ne demek olduğunu anlayacağı bu zamanda zihnine çekti-

gi kara bir örtü onu çocuksu düşünceleri arasında ezmiştir. Doğrusu sokakta zarafeti mükemmel bir erkeği gördüğü anda titrer, bakışları kendi iradesine rağmen derhâl süzülerek o erkeği hırsla inceler. Lakin bilmediği bir mecburiyet üzerine derhâl gözlerini indirerek bir saniyelik etkisini düşünme düşünme yürür. Bazen bir kişinin tebessümleri kendine manyetik bir kuvvet gibi etki ederek onun da dudaklarını tebessüm me mecbur etse de bir anda namusunu muhafaza edecek bir tavır takınır. Seyir yerlerinde kendine doğru yürüyen güzel bir adamın duygularını hissettiği zaman yığılıp kalacak gibi olur. O zaman namusunu düşünerek tekrar kendine gelir. Bir başkasının ağzından ta kulağına kadar gelen sözler zihninde birtakım şehvetli girdaplar çevirdikten sonra mahvolur.

Köyde oturduğu sırada arkadaşlarının bazılarının evlerindeki mutluluklarından söz açtıkları zaman onları tüm dikkatiyle dinler, kocalarının güzelliğini, zarafetini anlattıkları zaman kendisi hiçbir şekilde ağzını açamaz. Yalnız arada sırada bazı kadınların kendi yüzüne merhametle baktıklarını, bazılarının da yüzüne karşı kocasının çirkinliğini söylediklerini görür, işitirdi.

Sabır ve tahammülüne birinci sebep aranılırsa o da kim-sesi olmamasıdır.

Henüz on yedi yaşındayken validesi vefat ederek kendini anne şefkatinden mahrum bırakmıştı. O zaman amcasının evine gitmiş ve orada altı ay kadar oturarak ondan sonra amcasının oğluyla evlenmişti. Bu evlilik zorunlu ve belki tehdit edercesine olmuştu.

Evlendiği gece onun için yeni bir hayatın başlamasına sebep oldu. Bu yeni hayat, küçük düştüğü bir hayattır. O ana kadar annesinin dudaklarından başka hiçbir insanın temas etmediği yanaklarına kendisi için nefret sebebi olan bir dudığın teması birdenbire tüylerini ürpertti. Hislerinde meydana gelen soğukluğu kalbinde iyiden iyiye muhafaza etti.

Gözleri, koca olarak tanıyacağı erkeğin dış görünüşünü nefret edencesine; hisleri, hayat arkadaşının âşıkane hislerini boğazlanacakmış gibi zihnine ileterek gençliğinin baharını bir müddet için ertelemesine sebep oldu. Ne garip hâldir ki kadın her gün kendisine karşı söylenen aşk sözlerinden hiçbir zaman etkilenmemiş, sevdalı tavırlardan asla hoşlanmamıştır. Hemen her daim hüznü gezer. Gündüzleri akşamın gelişini düşünerek kederlenir. Maneviyatında yaşadığı bu hüznün onda birtakım cesaretler oluşturdu. Mesela kocasını küçümsemeye başladı. Biçare erkek bu hayat darbeleri altında dört sene kadar ömür sürdü.

Kendi kendine yaptığı güzellik kıyaslamaları onda oldukça önemli tesirler meydana getirdi. Bir kere kocasını insanların gözünden inceledikten sonra yavaş yavaş kalkarak öteki odadaki aynaya bakar. Birkaç saniye evvel gözlerinde kötü izler bırakan manzaranın yerine kendi güzelliğini seyrederek teselli bulur. Bazen o derece endişelenir ki yerinden hızla fırlayarak yine o aynada burnuna, dudaklarına ellerini sürerek eksiklikler bulmaya çalışır.

Sabahtan akşama kadar beklediği adamın kapıyı açmaz çirkin yüzünü görmek kocasında güzellik arayan bir kadın için pek hüznü bir manzardır. Özellikle o çirkin yüzden yansıyan âşık bakışlar ne kadar soğuk olur? Âşıkların kalbinde bir hâl vardır ki o da hisleri karşılığını bulduğu zaman kalbinde oluşacak memnuniyettir. Hâlbuki böyle sevmediği bir adama sabahtan akşama kadar hizmet etmek, geceleri sabaha kadar onun koynunda yatmak gibi azap dolu hâller çekilmez.

İşte romanımızın en birinci şahsı olan kadının düşünceleri şu merkezdedir. Düşüncelerine bakarak yalnız şurasını ilave edelim ki kadın pek ziyade aldanmıştır. Zira karı koca ilişkilerine bakıldığı zaman ailenin geleceği erkeğin elindedir. İnsanlığın gelişiminin muhtaç olduğu şey üremektir. Bunun yolu da aileyi oluşturma fikrine sahip erkek ve kadının

yetişmesi değil midir? Hâlbuki dış güzellik gelip geçici bir hâldir.

Kadın geceyi bin endişe içinde olduğu hâlda geçirdi. Kâh ne yapıp ne edeceğini düşünerek gördüğü parlık ümitlere kapıldı. Kâh şimdiki hâlini düşünerek arzu ettiği özgürlüğü elde ettiğinden dolayı kendini tebrik etti. Fakat uyku o kara gözlere asla girmedi. Dalgınlık denilen hâl dahi gelmedi.

Sabah olduğu zaman evin içerisinde doğan yalnızlık ve sessizlik onu düşündürdü. Güzel gözlerinin yanları son defa olmak üzere kızarak birkaç damla gözyaşının akmasına yol verdi. şte son kalan üzüntü eserleri dahi gözyaşı hâlinde gözlerinden çıkınca heyecan dolu kalbi rahatladı. Fakat kocasının hırslı bakışlarını, yaralı kalbini unutamadı. Her adımında onun yalvaran gözlerini görür, her düşüncesinde yaralı kalbinin ürünü olan sözlerini düşünürdü.

Güneş, bulunduğu odayı aydınlattığı zaman henüz düşüncelerine son vermemişti.

Kapının hızla alınması onun düşüncelerine engel oldu. Gelen siyah çarşaflı bir kadındı. Kadını gördüğü anda sarardı. Fakat aceleyle onu karşılamaya giderek aşağı odaya aldı.

Bu kadın ihtiyarca bir hanım olup yüzünde bir nevi asalet alameti görünüyordu. Yüzünde derin bir hüzün gösteren izler görünüyor, hatta dudaklarının titremesi dahi öfkesini anlatıyordu. Kadın bu hanımı gördüğü dakikadan beri kendisini nasıl savunacağını düşünerek kendisine gelecek her türlü hücumlarına mertçe karşı koymak istiyordu.  kisinin de bakışları birbirine tesadüf ettiği anda misafir söze başlayarak “Bu akşam kardeşimle evinizde olan olayları işittim. Buraya kadar gelişim sizin için değil ailemiz arasına girecek soğukluğu kaldırmak içindir. Dört beş seneden beri geindiğiniz hâlda şimdi birdenbire ayrılmanıza ne sebep olabilir?” dedi.

Kadın, g r mcesinin sözlerini dikkatle dinleyerek dedi ki:

“Sebeb arıyorsanız benim. Zira kocamdan hazzetmiyorum.”

“Hazzetmiyor musunuz?”

“Evet. Çünkü ben onu sevemeyeceğim.”

“Elbette. Siz güzel koca istersiniz.”

“Pek de güzel olmasın ama biraz da gözü korkutmasın.”

“Peki kızım ama sen onun amcasının kızıydın. Birden de şimdi ayrılırsan yalnız başına ne yaparsın?”

“Orasını ben düşünürüm.”

“Hâlbuki pek gençsin.”

“Genç olmakla... Gençler tek başına namuslarını koruyamaz mı?”

“Olabilir; ama aldanmaları da o derece kolay olur. Gel sen bu fikirden vazgeç. Aklını başına topla.”

“Artık mümkün olamaz.”

“Bu hâlde evin eşyasını vesairesini teslim etmen lazım geliyor.”

“Bu sözünüzden evden çıkmam anlaşılıyor. Peki çıkarım. Ben zaten bunların cümlesini düşündüm de ayrılmayı arzu ettim.”

Derhâl odadan dışarı çıkarak yukarı odaya gitti. Sandığından çarşafını ve sair örtüneceği giysileri çıkararak giyindi. Sofada asılı olan şemsiyesini eline alarak aşağıya indi.

Emir veren bir tavırla hitap ederek “Siz de benim sandığı-mı ve sair eşyayı haber yollayacağım adamla gönderirsiniz. Allah’a ısmarladık,” dedi. Hızla merdivenden indi. Kapıyı açıp fırladı.

Kapıdan dışarı çıktığı zaman beyni ateşler içinde yanıyordu. Akşamleyin henüz saygı ve sevgiyle evinde otururken

sabahleyin nazik bir şekilde evden kovulması gücüne gitti. Hatta yüzü gözü kıpkırmızı kesilerek sokağın rüzgârlarıyla kendisini sakınleştirmeye çalışıyordu. Dizlerinde garip bir zayıflık meydana geldi. Bugüne kadar geçimini sağlayan bir adamın eksilmesi onu dehşete düşürdü. Fakat geleceğine henüz gururla baktığından o dehşetli fikirleri yavaş yavaş yatıştırarak istasyona kadar geldi. Trenin tiz sesi düşüncelelerinde bir kesinti oluşturduysa da zihni öyle olur olmaz işlerle uğraşacak derecede meşgul olmadığından vagona atlar atlamaz yine eski düşüncelerine daldı. O gece yavaş hareketlerle ilerleyen o tren sonraları hızlanarak kendini sürükleyip götürdükçe garip bakışları dört seneden beri oturduğu köyü veda edercesine izlemeye başladı. Evinin üst odaları, mavi perdeleri biraz sonra gözleri önünde hafif sisler içinde kaldı. Birkaç dakika geçer geçmez manzara gözden kayboldu. O vakit köyün hızla geçip giden manzarasına daldı. Şu peş peşe gelen hâller, his ve vicdanında birtakım hüznler meydana getirerek bir süre gözlerinden yaş geldi. Garip değil midir ki trenin hareket yönü onu köyünden uzaklaştırdığı hâlde aklı hâlâ sokaklarında gezmek, dostlar ve ahablarla görüşmek, akşamüstü evinin önündeki çayıra çıkmak, saat yarımına kadar kırlarda gezmek, akşam yemeğinin ardından deniz kenarına kadar giderek gündüzün yorgunluklarını atmak, evinde hür ve serbest olduğunu düşünmekle meşgul oluyordu. Fakat kocasının çirkin yüzünü görmek düşüncesi aklına gelir gelmez derhâl sakınleştirdi. Nefsi önünde bir zamandan beri kendini hor gördüğü hâlden kurtuldu. Lakin kalbinde bir dert oluştu. Bu dert bir mecburiyet üzerine yine geri dönmek zorunda kalıp kalmayacağını düşünmekten ibaretti. O zaman artık gelecekteki hayatına veda etmek gerek. Fakat ne için geri dönecek? Kendini besleyecek bir erkek bulmak ihtimali de yok olmadı ya?

Nefsinin şu muhakemesi arasında birdenbire durdu. Kendi kendine “Ben nereye gidiyorum veya gideceğim?” diye sordu. Bu soru onu beş dakika kadar düşündürdü. Nihayet

kararını yine kendi kendine vererek “Sütkardeşimin evine giderim,” dedi.

Bu karar üzerine bulduğu teselli, hissettiği ferah hislerini biraz sakinleştirdi. Bu sessizlik çok zaman devam etmedi. İçinden “Orada ne vakte kadar oturacaksın?” anlamına gelen soruya da cevap vermek istiyordu. Bu endişe üzerine ıstıraplı düşüncelere daldı. Hatta kardeşinin misafirperverliğini, kendine şefkatli davranacağını ümit etti. Bu ümidi de yavaş yavaş karardı. Bir evde kimseye bağlı olmadan yaşamak kadar tatlı bir şey olmadığını düşündü. Görümcesinin emirleri altında yaşamak nefesine ağır gelmeye başladı. Zorunlu ihtiyaçlarını düşünmüyordu.

Sirkeci’ye indiği zaman doğruca köprüye giderek Kadıköy vapurlarının yanaştığı tarafa doğru yürüdü. Orada biletini alarak vapurun arka tarafında kadınlara mahsus olan kısımda oturdu. Sabahtan beri zihnini işgal eden düşüncelerle uzun uzadıya meşgul oldu. Düşünceleri arasında dört aya kadar kendisinin de yine bir ev sahibi olacağını ümit ediyordu. Yalnız düşündüğü bir şey varsa o da gelecekteki kocasının kendine nasıl kocalık yapacağıydı. Erkeklerin kadınlarda yalnız güzellik aradığını ümit eden bu kadın, güzelliğin vicdani hâllerde kurtuluşa yol açtığına kanaat edenlerdendir. İnsan bir kere hislerinin ne derece ıstırap verdiğini anladığı anda vicdanına kadar etki eden hâlleri iyice düşünmezse çoğu noktada şaşırır. Hakikatte yaşamak denilen mesele vücudun iş ve eylemlerini yerine getirmekse de bu görünen anlamı olup bir de bunun görünmeyen anlamı vardır ki asıl yaşamayı orada aramalıdır. Daha akşamdan beri zihnini yoran kalacak yer meselesi bile onu tahammülü zor şiddetli pişmanlıklar altına itmiş, hayatına hareketlilik veren nefis mücadelesinde kendini âdeta mağlup göstermişti. İşte insanın hayatı bu değişikliğin içine girdi mi ondan kurtuluncaya kadar insan yaşamış sayılmaz. İnsanın zaruri ihtiyaçları arasında en fazla itina gösterilen hayati yönlerden biri de mensup bulunduğu

toplumun davranış ve uygulamalarına uygun hareket etmektedir. Her nefesin zorunlu bir ihtiyaç üzerine alındığı malum olduğu hâlde zihne ulaşan her fikrin dahi ondan şiddetli bir ihtiyaç üzerine ortaya çıktığına inanmalıdır. İşte insanın maneviyatı bu yönlerde ortaya çıkar. Eğer meselemizi felsefi sistemler içinde maneviyatı inkâr etmekle meşhur olan materyalizme kadar götürecek olursak sözü edilen sistemin dahi maneviyatına inanmamız icap ediyor veyahut maddiyun³ bu noktadan ortaya çıkıyor. Bir düşünce, bir endişe yok mudur ki maddiyundan birini ağlatsın veyahut güldürsün. Bize bu yeterlidir. Hâlbuki onları intihara kadar sevk ettiğini biliyor ve görüyoruz. İşte bu hâl, mensup bulundukları maddenin zaruri ihtiyaçlar şeklinde o adamın zihninde görülen maneviyat çeşitlerinden biridir.

Kadın evinden ayrıldığı zaman bir öfkeyle kalktığı ve aradan henüz bir saat geçtiği hâlde o öfkeyi âdeta bir mağlubiye çevirmişti. O da bu hâlini anlayamıyordu. Bu düşünceler arasında üzülüyor, geri çevrilmesi mümkün olmayan olaylardan dolayı kızılıyordu. Fakat ne çare ki dertleri her an düşüncelerinde büyüyerek kendinin kesin hezimetini ona ispat ediyordu.

Vapur, Sarayburnu açıklarını geçerek Selimiye Kışlası önüne geldiği zaman köyün uzak manzaralarını gördü. Hele Zeytinburnu fabrikasının bacası istikametinde bir tepe hâlinde görünen yükselen evler dikkatini çekti. Dirseğini yan tarafa dayayarak nemli gözlerle izlemeye başladı. Basmahane köyünün bir eğri hat şeklinde Sakızağacı Burnu'nu ortaya çıkardığını gördü. İskele başını hayal ederek oradan hanesine kadar uzanan caddeyi takip etti. Kapısı önünde eski eşinin yüzünü görerek ışık kadar hızlı bir geri dönüşle şimdiki düşüncelerine yeniden geldi. Fakat bir hüznün eseri oluştu. Kocasının bakışlarında merhamet ve şefkate şahit oluyordu. İstemediği hâlde düşünceleri arasında “Kimse bana merhamet

3 Materyalist dünya görüşünü benimseyen kimseler, maddeciler

etmese de o eder,” diyerek söylendi. Fakat istenmedik bir şekilde ettiği şu düşüncelerinden utandı. İradesi ve vicdanı önünde utancından kimsenin yüzüne bakamayacak duruma düştüğünden dolayı kızardı.

Vapur iskelele yaklaşıkça heyecandan titriyordu. “Hele iskelede gitmemek fikri bile hatırımdan geçtiyse de nereye gideceğim?” meselesine daha önce kesin bir karar vermiş olduğundan caddede ilerlemeye başladı. Heyecanından düşecek gibi oluyordu. Çarıkçı Mahallesi’ni geçerek sağ tarafa döndü. Orada pembe boyalı bir evin kapısı önünde durdu. Elini titreye titreye kapının halkasına uzattı. Hafifçe vurdu. Merdivenden inen birinin ayak sesi heyecanını kabarttı.

Kapı açıldı. Bir hizmetçi kadın kendisini karşıladı. Te-reddütle içeri girdi. Sekiz yaşında bir kız çocuğu “Firdevs Teyzem geldi!” diyerek bağırdı. Yukarıdaki odaların birinden birkaç ayak patırtısı işitildi. Hele merdivenlerden aşağı hızlı bir şekilde fırlayan on üç yaşlarında bir erkek çocuğu doğrudan doğruya elini öptü. Merdivenden çıkarken görünmesiyle karşılaştı.

Bu kadın gayet zayıf, esmer, hastalık nedeniyle benzi sarı, gözleri çukur, burnu biraz irice olup dudakları dahi soluktu. Boyunun uzun olması bütün güzelliğini bozmuştu. Firdevs’i görür görmez onlarca en fazla saygı ifade eden bir hareketle selamladı. Yüzünü gülümsemelere boğarak “Sefa geldiniz. Böyle senede bir olacak mıydı?” diye hem karşılama töreni yaptı hem de sitemlerini birer birer saydı.

Kadın şu müddet arasında garip bir düşünceye kapıldı. İçinden “Eğer onların yanında kalacağımı bilseler bu kadar ikram ederler mi?” diyordu. Düşünceleri sadece bununla son bulmuyordu. Daha önce geldiği zaman gönlü ferah olduğu hâlde girdiğini, şayet ufacık bir soğukluk görecektse olursa derhâl evine dönebileceğini de düşündü.

Yukarıya çıkıp da oturduğu ve sohbeta başladığı zaman sütkardeşinin üç güne kadar Halep'e yola çıkıp hane halkıyla beraber gideceğini anladı. Hatta görümcəsi "Nihayet Bey kendine uygun bir memuriyet bulabildi. Hatta size haber yollayacaktık. Bereket versin lütfen gelebildiniz," dedi.

Kadın şöyle bir evin artık kendisi için kapanmış olacağını anladığı zaman sarardı. Kalbine aralıksız bir keder hücum ederek biçareyi oturduğu yerde çivilenmiş gibi durmaya mecbur etti. Akrabası sayılan birinin himayesinden mahrum olması onu ümitsizliğe sevk ediyordu.

O gece biraderi geldiği zaman biraz görüştü. İçindeki dertleri utancından açmadı. İstirap içinde yatağına yattığı esnada iki eliyle yüzünü örterek ağlamaya başladı. Bardaktan boşalırcasına yağan bir yağmura benzeyen bu ağlayış zavallının yirmi dört saatten beri hislerinde meydana gelen değişikliklerin bir nevi neticesiydi. İşte şu hâli talihsiz düşüncelerinin ilk etkilerini gösterir. Geleceği için ağlaya ağlaya düşünen ve buna bir de geçmişten nefretini ekleyen bir kadının fikirlerinin düzgün olması beklenmez. Hayatı yalnız kalp ve vicdan rahatlığıyla geçmiş bir insan olduğu için geçmişteki mutluluğunu düşünüp de hüznlenmediği bir an yoktur. Fikir, geçmişin dairesinden yavaş yavaş kurtularak geleceğe dahil olmaya başlayınca hakikaten biraz endişelenir. Hatta korkar da. Maksat düşüncelerinde bu korkuyu giderecek tedbirleri evvelce tertip etmek olduğundan geçmiş günlere aldananlar zaman geçtikçe korkmaya başlarlar. İnsan kalbi hissettikleri bakımından hakikaten gariptir. Şu anki mutluluğu onun için maddi ve manevi bir önem arz etmiyor. Aralıksız yarını düşünüyor. Kadın o gece için kalacak yer bulduğu hâlde ertesi günü düşünüyordu. Öyle düşüncelere dalmıştı ki gücü yetse kararını verene kadar güneşin doğuşunu erteleyecekti. Fakat tabiatın kanunları değişmez olduğundan pencerelerden zayıf bir şekilde giren günün ilk ışıkları odasının içerisini hafifçe aydınlattı. O zaman Firdevs dehşetli bir şekilde titredi.

Yatağının içinde doğruldu. Dün sabah kendi kendine yönelttiği “Nereye gideceğim?” sorusunu bir daha hatırlayarak buna cevap bulmayı düşündü. Düşünmesinin neticesinde eski dostlarından Nuriye Hanım’a gitmeyi ve orada elinde kalan parasıyla bir müddet yaşamayı kurdu. Bu karar onu biraz teselli etti. Fakat vicdanlardaki endişe teselli ile değil ciddi kararlarla savuşturulur.

Aile halkı bir yere toplanıp da sohbet etmeye başladıkları esnada herkes Firdevs’in ıstırabını sordu. Zira gözleri hemen şişmiş denecek derecede huzursuz olduğu gibi yüzünün rengi dahi kaçmıştı. Bu soru dahi dikkate değer. Hatta o bile kendi kendine “Bir günlük ıstırabımla herkesin dikkatini çektim,” diyordu. Kendisine yönelen suallere “Dünkü yorgunluk sebebiyle rahatsız oldum,” cevabıyla karşılık verdi. Kendisi hâlinden şikâyetçi olmadığından hâl hatır sormaların ardı arkası kesilmiyordu. Firdevs buna da üzüldü. O kendisini sorguya çekmelerini, antlar, yeminlerle başına gelen felaketi sormalarını istiyordu. Fakat herkes sırlara vakıf olabilir mi?

Saat dörtte biraderine veda ederek çıktı. Düşünceleri, dünkü düşüncelerinin aynıydı. Fakat bugünkü hisleri arasında görülen yenilmişlik biraz daha şiddetlenmişti. Kadıköy İskelesine geldiği zaman uzaktan yine köyün gizlenmiş manzaralarını gördü. O manzaranın cazibesine tutulmuş olduğundan gözleriyle derhâl incelemeye başladı. Hayalindeki seyahati esnasında evini gördü. Bu sefer de başka türlü hüznlendi. Bir insan ne kadar cahil olursa olsun mutlaka mutlu bir yuva görünce duygulanır. Beş sene içinde kurmuş olduğu bir aileyi hayalperest fikirleriyle bozduğuna hükmetti. Lakin o koca! O çirkin koca!

Kocasının bedeni hayalleri içerisinde onu takip ediyordu. Vapura bindiğinden bile haberdar olamayacak derecede fikirlere daldığından ilk hareket onu uyandırdı. Yine köyün hızla geçen manzarasını görüyor, insanın mutluluğunun düşüncelerindeki düzenliliğe bağlı olduğunu düşünüyordu.

Yanında oturan iki kadın konuşmalarını hızlandırdılar. Kulağı içinde yavaş yankılar oluşturan şu sesler onun için oldukça önemli fikirler içeriyordu. Dikkatini bu iki kadına yönelttiği zaman bunların siyah çarşafı, kalın peçeli olduklarını ve yalnız birinin elinin mavi damarlı, zayıfça, buruşuk olmasından ihtiyarca bulunduğunu; diğerinin henüz hayatın zorluklarını bilmeyen bir genç olduğunu gördü. Vücudunu yavaş bir hareketle çevirerek dikkatle kulağını açtı. Genç olduğu sesinden belli olan kadın, ihtiyara hitaben “Hakikaten ben sabrettim. Tahammül ettim. Fakat ben de insanım. O her akşam içer, ölü gibi gelir. Ben evde onu beklerim. Söylesem de üzerime hücum eder, döver. Aldığı parayı kumarhanelerde yer. Ben üzerime bir çarşaf alacak olsam onu çok görür,” dedi.

İhtiyar göğüs geçirir bir şekilde “Öyle ama kızım kadınlarda bir hâl bulunacak ki o da her şeyin sonuna kadar tahammül etmektir. Ben pederinin nice dayaklarını yedim. Benim malımı, mülkümü sattı, yedi. Ben yine sabrettim. Fakat bir zaman geldi ki benim onun karısı olduğumu düşünerek utandı. Ondan sonra rahat ettim. Eğer dünyada rahat, oturduğumuz yerde olsaydı sonra rahatın da itibarı kalmazdı. Kocanın güzeli, çirkini olmaz. Sen hanım ol da onu sarhoşluktan vazgeçir,” diye cevap verdi.

Firdevs bu sözler üzerine kulağını açtı. Hatta ikisinin de yüzüne bakmaya başladı. Genç, içindeki sıkıntısından dolayı peçesini açtı. Sarışın, mavi gözlü, çil yüzlü, zayıfça, benzi soluk, saçları kıvrırcık, dudakları hemen beyaz denecek derecede renksiz bir kadındıysa da onlarca şirin özelliklere layık güler bir yüz sahibiydi. İhtimal ki sarılığı içindeki sıkıntılardan doğan ıstıraplardan ileri geliyordu. Kadın anasının son sözü üzerine “Ben boşanmayı istemiyorum. Lakin sizin yanınızda oturacağım,” dedi.

İhtiyar genişçe bir nefes aldı. Hatta “Gördün mü kızım? Beni de memnun edersin. Peki! Benim yanımda oturun. Bak

ben damadımı nasıl yola getiririm,” dedi ve vapurun kenarına yaslandı.

Asıl düşünmelerin Firdevs’te olduğu malumdur. “Kocanın çirkini olmaz,” sözü garip bir şekilde kulağına çarpmıştı. Hele o genç kadının her akşam kocasından dayak yemeye hazır olduğunu işittiği anda bunu iyice düşünerek “Benimkinde bu hâl yoktu ama kendini sevmiyordum,” diye bir sonuca vardı. Bu vardığı sonuç o anda birtakım haksız noktaların doğmasına sebep oldu.

İhtiyar kadın, kızını yola getirdiğinden dolayı memnun olduğu hâlde güya onun sinirlerini hafifletmek için konuşmaya başladı. Bu başlayış bir ah ile başlayarak “Kızım! Bir kere babanın yüzüne bak! Ben ona vardığım zaman tam on yedi yaşındaydım. Mahallemizde herkes beni güzel diye ogluna almak isterdi. Meğer kader ve kısmet böyleymiş. Baban çiçek bozuğu⁴ olduğu gibi sermayesi dahi yoktu.”

Firdevs bu söz üzerine bir kere titredi. Yine dinlemeye başladı. Kadın sözlerine devam ediyordu. Diyordu ki “Anamdan, babamdan kalan paramı onun eline verdim. Buna ne için mecbur oldum. Tek beni geçindirsin. Ben kimseye muhtaç olmayayım, rahat edeyim. Senin anan var, baban var. Benim kimsem yoktu ya.”

Firdevs kendi derdine sahip bir kadının hayatını dinliyordu. Bunun için can kulağını dikkatle açarak son sözlerini beklemeye karar verdi: “Beni aldığının üçüncü ayı sertleşti. İçmeye, ben onu seveceğime o beni sevmemeye başladı. Sen doğdun. İki aylıkken bana öyle bir dayak attı ki on beş gün yatakta kaldım. Fakat yine tahammül ettim. Sabreden kazandır. Sonraları o da aklını başına aldı. Şimdi ikimiz de rahat ediyoruz.”

Firdevs artık sabredemedi. Kulak misafiri olmak üzere “Valide hanım! Maşallah! Çok sabırlıymışsınız,” dedi. İhti-

4 Geçirdiği çiçek hastalığı sonucu yüzü delik deşik olmuş

yar gülerek başını salladı. Firdevs’e hitaben “Sabretmeseydim ne olacaktım? Başka bir erkeğe varacak değil miydim? Benim talihim ondan da dayak yedirirdi. Kızım, erkek kullanması, ev idaresi pek güçtür,” dedi.

Artık düşünme zamanı hakikaten gelip çatmıştı. Kadın dayak meselesini hikmetli sözlerle anlattı. Kendi kendine dedi ki “Dayak yemek kadına yakışmadığı gibi hiçbir kimseye de yakışmaz. Fakat kocası sarhoş olan kadın bunun gibi hâl ve hareketlere tahammül ediyor; hatta hem çirkin hem de sarhoş olan erkeğine büyük bir arzu ile can atarak sarılıyor. Bense beş sene zarfında kocamın nazik davranışlarından başka bir şey görmedim. Lakin onun yüzü benim için o derece nefret sebebiydi ki şu ayrılığa razı oldum. Ya benim de varacağım erkek böyle sarhoş veyahut kötü huyluysa. O zaman hayatım yine bir işkence içinde geçecek. Bundan dolayı tedbirli davranmam gerekiyor.”

Son cümlesi onun için üzerinde düşünmesi pek ziyade arzu edilecek bir cümledir. Firdevs de bunun farkına vardı. Lakin bu düşünmeyi ilerleyen zamana bıraktı. Vapurun köprüye yanaşması nedeniyle müşterilerde görülen hareketlilik kendini biraz meşgul etti.

Köprüye çıkınca Galata tarafına doğruldu. Karaköy kapısından tramvaya binerek Tophane’de indi. Garip bir teselliyle vaktini geçiriyordu. Fikri pek anlaşılmaz olduğu gibi sonunda vardığı karar pek de içini rahatlatmadı.

Fakat yalnızlığı kalbinde manevi bir sıkıntı şeklinde bulunarak şimdiki hayatı ile kocasının yanındaki hayatı arasındaki büyük farkı düşünüyordu. Hele iki günlük seyahati sinirlerine başka bir rahatlık vermişti. Hayat esasen dünyevi bir zorluk hatta senelerce süren bir benlik mücadelesi olduğu hâlde bunun daha da şiddetlenmesine vesile olan işlere girişmek veya sıkıntılara neden olan işlere girişmek insanı gitgide zayıf düşürür. İşte Firdevs de zayıf düşmüştü. Salıpazarı

Caddesi'ni geçerek Cihangir'e çıkacak yokuşu tırmanmaya başladı. İşte size bir ıstıraplı bir hayat ki gideceği eve yaklaştıkça daha da artıyordu. Kendi bile bu ıstıraplarına hayret ediyor, hatta "Kocamın nikâhı altında bulunduğum zaman ne kadar serbesttim," diyerek hayıflanana sözler ediyordu.

Yokuşun sona erdiği yerde boyası mahvolmuş, biraz harabeye yakın bir evin önünde durdu. Tereddütle kapı halkasını salladı. Bir müddet sonra bir daha salladıysa da evin içinden hiçbir hareket işitemedi. Yalnız yandaki haneden bir kadın "Kimi istiyorsunuz?" diye seslendi. Firdevs aceleyle "Nuriye Hanım'ı!" diye cevap verdi. O esnada komşu kadın "Onlar şimdi burada değildir. Misafirliğe gittiler," diye hitap etti.

Firdevs az kalsın bayılacaktı. Gece! Dehşetli bir zaman! Gelip çatmasına üç dört saat kalmıştı. Bir şekilde bu zamanı geçirmek gerek. Fakat nerede? Kapının önünde durduğu bir iki dakika müddet zarfında zihninde manevi bir azap meydana geldi. Mahvolmak, manevi sıkıntılar çekenler için çok da önemli değildir. Bin bir zorlukla çıktığı yokuşu inmeye başladığı zaman kimsesiz kaldığını bir daha hissetti.

İki gün içinde üç defa kalacak yer bulma sıkıntısıyla boğuşan bu kadın hayatının yirmi üçüncü senesine ermiş olduğu hâlde henüz bu gibi fikirlere ilgisiz gözlerle bakıyordu. Hele medeniyet kanunlarının en önemlisi olan aile kurma fikrini şimdi şüpheye yer bırakmayacak şekilde bilmeye başlayınca içinden ne derece mustarip olduğunu anlatacak bir sesle "Eyvah!" diye hızlıca bağırdı. "Eyvah!" nidası başka bir erkeğe varıncaya kadar kapı kapı sürüneceğini anladığından kaynaklandığı gibi berduş gibi gezen bir kadınla kimse'nin evlenmeyeceğini de biliyordu.

Aile kelimesini anınca içindeki ferahlama büyüdü. Hem yokuşu iniyor hem de o hayırlı kelimenin o an aklına getirdiği anlamları açıklıyordu. Vicdanındaki hikâyelerin en saklı, en gizli yerlerini dinliyor, değişik hareketlerle sokakta yü-

rüyordu. Hayat zorluklarının daha başlangıcında bulunduğu hâlde çektiğinden gına getirmiş, heves ve emelleri fena hâlde zedelenerek bu bakımdan mağlup kalmıştı.

Şimdi nereye gidecekti? Ümitsizlik sebebiyle nereye gittiğini bilmediği hâlde yine Tophane'ye kadar indi. Galata'nın o kalabalık caddesinden aceleyle geçerek Karaköy Köprüsü'ne ulaştı. Kadıköy vapurunun dumanını gözleriyle takip etti. İçinden evvelsi akşam yattığı evi hatırladı. Fakat biraz sonra Eyüp vapurlarının birine girdi.

Vapur memuru "Eyüp!" diye bağırdığı zaman yerinden kalktı. İskele Caddesi'ni takip ederek, Taşçılar'ı geçerek sola döndü. O sokakta kırmızı boyalı bir evin kapısını çaldı. İlk çalışından sonra kapı açıldı. Firdevs mutlu bir şekilde girdi.

Kendisini karşılayan hemen otuz yaşlarında, oldukça güzel yüzlü, biraz ağırbaşlı, esmer renkli fakat endam sahibi bir kadındı. Gülererek "Sefa geldiniz. Hoş geldiniz," diyerek çarşafını aldı. İltifatlarla merdivenlerden yukarıya çıkardı.

Evin içi gayet temiz olduğu gibi içerenin düzenli hâli sahibesinin hakikaten kadın olduğunu ispat ediyordu. Zaten tavır, sözü hanımlığını bir kat daha belli ettiği gibi on yaşında yeni yetme bir kızı dahi etekler öperek gelen misafire hürmet ve muhabbeti gösterdi.

Kadınlarımızın birbiriyle görüşmelerinde her zaman olduğu gibi hâl hatır sormalarından sonra konu ailelerine geldi. Ev sahibesi "Bey nasıldır?" deyince Firdevs sararak "Ben de bilmem," diye cevap verdi. Kadın bu sözden birdenbire heyecanlanarak "Ayrıldınız mı?" diye sordu. Bunun üzerine Firdevs:

"Evet. Ayrıldık."

"Sebebi?"

"Ben istemedim."

“Allah Allah! Arkadaşım! Beş seneden beri geçindiğin hâlde şimdi neden istemedin?”

“Hazzetmiyorum.”

“Sana kocanın çirkinliğinden ne zarar? Bizimkiler güzel de ne yapıyorlar? Vallahi teessüf ettim. Vah vah!”

Firdevs teessüften hakikaten alındı. Fakat evin sahibesi “Ben on iki senedir neler çekiyorum. Biliyor musunuz? Sen akşamüstü kocanın yüzünü görürsün, ona derdini anlatırsın. Ben ondan da mahrumum. Gece saat ikide gelir. Ya merdiven başında düşer kalır, onu kaldırmak mümkün değil. Ya yukarıya çıkar, serilmiş yatağına yatar. İşte benim gördüğüm koca! Ne hacet! Bu akşam yine görürsün,” dedi.

Firdevs bunun üzerine derince düşündü. Kadına:

“Ya benimki daha fenaydı ya. Ben onun yüzünü görmek istemezdim. Lakin sen de çekiyorsun kardeşim. Şimdi benim hâlim harap. Nereye gideceğimi düşünüyorum.”

“Nereye gideceksin? Burada kal. Bu ev ikimize de yeter.”

“Size zahmet olmaz mı?”

“Neden olacak?”

“Aslında ben size yük olmam.”

“Estağfirullah! Sizde olan bizim olur. Bizde olan sizin olur. Elbette ya aranızı buluruz veyahut senin de bir kısmetin çıkar.”

Firdevs artık sustu. Kalbi biraz rahatladığı hâlde kendisine gösterilen misafirperverlikten dolayı teşekkürler etti. Kendi gibi garip bir kadına himaye ve sahiplik eden adamların henüz mevcut olduğuna kanaat etti.

Akşam oldu. Gece saat biri geçtiği hâlde ev sahibi henüz görünmedi. Şadiye adıyla çağırılan, o evin yanındaki kız

gözlerinin kenarı kızarık bir hâlde yandaki odanın minderi üzerine serilmiş, âdeta uyuyakalmıştı. Ev sahibesi dahi ıstı-
raptan yüzü, eli terlemiş olduğu hâlde pencerenin kenarına
oturmuş, Firdevs'e hüzünle bakıyordu. İşte bu esnadaydı ki
evin kapısının önünde bir gürültü koptu.

Kadın derhâl odadan fırladı. Firdevs garip bir titreme için-
de kaldı. Dışarıdan iki üç ses yankılanıyordu. Seslerin biri
“Şükrü Bey! Kendine gel. Birader ayıptır. Sen çocuk musun?”
dediği hâlde diğeri “İkisinde de kabahat var. O taş atmış, bu da
ona karışmış; ne olur?” diye söyleniyordu. Kadın “Şükrü Bey”
sözünü duyar duymaz kapının ipini çekti. Bu aralık Firdevs de
sofanın kenarına çıkmış, olayları izlemeye dalmıştı.

Kapıdan içeri sallanan bir adam girdi. Bu gelen ev sahibi
olup başında fes olduğu gibi giysisinin sağ tarafı tamamen
çamura boyanmış, hele yüzü, gözü, elleri, elindeki mendili
tamamıyla bulanmıştı. Sokak kapısı kapandığı zaman kadın
aşağı indi. Firdevs çekingen bakışlarla bakınıyor, yanında si-
nerek ağlayan Şadiye'yi teselli ediyordu.

Şükrü Bey kol demirine nasılsa dayanmış, başı çenesiyle
beraber göğsüne inmiş, elleri istemsiz bir şekilde sarkmış,
aralıksız sallanıyordu. Arada sırada gözlerinin akı belli olu-
yor, dudakları ağır ağır çarpılarak bir şeyler mırıldanıyordu-
sa da en çok iştirilenler küfür gibi uygun olmayan sözler olup
iç çekişleri, tükürüşleri pek garip, pek iğrenç suretteydi.

Firdevs o zamana kadar duymadığı çürümüş bir koku
duydu. Kadın kocasının yanına kadar giderek “Bey! Ayak-
larını çıkarayım,” deyince ev sahibinde meçhul bir hareket
göründü. Bir müddet tereddütten sonra “Vay... Sen misin?”
dedi. Sağ ayağını uzattı. Fakat dengesini kaybettiğinden du-
vara şiddetle vurdu. Bunu müteakip kadın bir feryat kopardı.
Zira kocasının başı yarılmıştı. Kız derhâl aşağı koştu.

Sarhoş hâlâ baygındı. Firdevs'in de yardımıyla derhâl ku-
yudan bir kova su çekildi. Birisi başını tuttuğu gibi diğeri

o soğuk suyu döktü. Soğukluk, hele başında açılan yaranın acısı ile herifte uyanma belirtileri görüldü. Yavaş yavaş “Dök karıcığım! Dök... Dök... Vallahi dök!” demeye başladı.

Suyu döktükten sonra kadın ağlamaya başladı. Zira feci bir endişe o anda kalbini istila etmişti. Bu endişe, bir gün sokakta düşerek kocasının mahv ve helak olması üzerineydi. Şu garip hâller Firdevs’in dikkatinden kaçmadı. Herif yavaşça yukarı çıkarıldı. Başına kantaron yağı vesaire konularak yatağa yatırıldı.

Firdevs bu olaydan bir hayli ürkmüştü. Hele kadının kocası hakkında gösterdiği gönül okşayan tavırlarına iyice hayran kaldı. Bu hâle de katlanamayacağını ima eden bir tavırla kadına hitaben “Makbule Hanım! Maşallah size!” diye söylendi. O da “Ne yapayım? Bundan iyisini bulacak değilim a! Yiyeceğini, içeceğini bol bol verir. Yalnız şu hâli çirkin. İnşallah o da savuşur,” dedi.

Bu aralık kız sofranın hazır olduğunu söylediğinden yemek başına oturdular. Saat tam üçtü.

Şu aile halkı kısmen bedbaht. Makbule her lokmasında şu yemeği kendisine tedarik eden adamın yukarıda kanlar içinde yattığını düşünerek kederlenir. Fakat şöyle bir nimete eriştiğinden dolayı ona şükreder.

Firdevs onların yattığı odanın altında hazırlanan yatağa girdiği zaman yine düşünceliydi. O gece sabaha kadar uyu-madı. Yukarıda Makbule Hanım’ın sabaha kadar kocasıyla uğraştığını, onu kaldırıp öteye beriye götürdüğünü, yarasını değiştirdiğini, güzel güzel nasihatler verdiğini, kendisinin misafir olduğunu, kocasının bu hâline razı olup yalnız ayrıl-masına canı sıkıldığını dinledi. Hatta ta kulağına kadar ulaşan bir ses “Pek iyi ettin. İnsan böyle kadınlara acır, varsın olsun. Belki ben aralarını bulurum,” sözlerini işitti.

Henüz şafak sökerken ev sahibi evdekilerden sakınarak merdivenlerden indi ve evden dışarı çıktı.

Kendisi İstanbulluysa da işi gücü çarşıda olduğundan erken gitmek icap ediyordu.

Firdevs o günü akşama kadar mutlulukla gezindi. Kendine sığınacak bir yer bulduğundan dolayı seviniyordu. Âdeta evin her işine karıştı. Söz arasında ertesi cuma günü Kâğıthane'ye kadar gidip eğleneceklerini de karıştırdı. O gece ev sahibinin çırağı eve gelerek ustasının bu akşam bir eğlenceye gittiğinden gelemeyeceğini, merak etmemelerini söylediğini haber verdi.

Makbule üzüldü ama Firdevs bu haberden biraz teselli buldu. Zira akşamki manzara zihnine dokunmuştu. O gece biraz uyuyabildi.

Ertesi gün saat beşte bir çifte kayığa binerek Kâğıthane'ye gittiler. Çoban Çeşmesi taraflarında evlerinden götürdükleri yemekleri yediler. Akşamın on ikisine kadar gezdiler. O güzel yerin türlü yenilenmiş manzaralarını görerek, binlerce insanın bir anda gündelik işlerle meşgul olmasını hissederek eğlendiler.

Evden içeri girdikleri zaman saat yarımdaydı. Makbule biraz telaş etti. Derhâl mangalı yakarak yemekleri dizdi. Evi bir kere gözden geçirerek kocasının yatağını vesairesini düzeltti. Saat ikide kapı sertçe çalındı. Ev sahibi dehşetle girdi. Yine gözler kapalıydı. Fakat bu sefer düşmüş olmayıp üstü başı temizdi. Karısı elindeki çıkını aldığı zaman yayık bir surette çıkan sesiyle “Bugün neredeydin?” dedi. Kadın birdenbire şaşaladı. Zira korkuyordu. Firdevs bu hitap üzerine biraz endişelendi. Hâlbuki Şükrü sesini yükselterek “Sana söylüyorum. Neredeydin?” diye tokat attı.

Zavallı Makbule birkaç adım geriye çekildi. Şadiye alelacele Firdevs'in yanına koşarak “Aman teyzeciğim! Beni kurtar,” diye ağlamaya başladı. Sarhoş, tokatlarına devam ediyordu: “Bir günlük misafirinin hatırından çıkmadın değil mi? Yoksa bana inat mı yaptın?” diye kadının üzerine hücum etti.

Ev sahibinin gözleri dönmüştü. Kadın fena hâlde korkmuş, hatta merdiven ayağına sığınmıştı.

Firdevs birdenbire fırladı. Dinliyordu. Herif hâlâ sözünde devam ederek “Demek ki bana... Ona sahip çıkman gezip tozmak içindi ha!” demesi üzerine kadın da “Hayır, bey! Ben gidelim demedim,” diye kusurunun bağışlanmasını diledi.

Firdevs derin bir ıstırapla “Ben bu evde de rahat edemeyeceğim,” diyerek kalbinin titremesine bir de gözyaşlarını ekledi.

Herif zorlanarak yukarıya çıktı. Azarlama ve serzenişisi arasında “Söyle ona yarın evimden çıksın, gitsin,” diye bağıırıyordu. Hâlbuki buna Şadiye “Teyzeciğim, sen ona bakma. O sarhoştur. O bilmez,” diyerek gönlünü almaya çalışıyordu.

Makbule utancından aşağı inemedi. O akşam evde sofrakurulmadı. Herkes bulunduğu yerde yattı. Fakat Firdevs uyuyamıyordu.

İstiraplı düşünceleri arasında kocasının hayalini gördü. Onun için daima merhametli, daima şefkatli olan o adam evvelki çirkinliğiyle görünmüyordu. Zira beş seneden beri hiçbir zaman onun işlerine karşı gelmemiş, hatta son anında bile yine kadının arzusuna rıza göstererek kendi kalbinin arzusunu, emelini, hevesini önemsememişti.

O akşam garip bir hâl meydana geldi. Birdenbire gönlü bulandı. Bunu heyecanına yorarak önem vermedi. Zihni bin bir hayat meşgalesi içinde olduğundan vücudundaki bu hâlleri düşünemiyordu. Bu evden hoş olmayan bir şekilde kovulduğunu tasvir ettikçe talihsiz hayatında daha ne derecelere kadar sıkıntılar göreceğini düşünüyordu.

O gece çok zor geçti. Hatta o gecenin dehşeti Firdevs’in kalbindeki hislerin üzerinde büyük değişimler meydana getirdi. Düşünüyor; fakat düşüncelerindeki sırayı birdenbire kaybediyordu. Ağlıyor, lakin her gözyaşı damlası kirpikle-

rinde yok olarak ağlamaktan maksat olan acılarının yatışması bir türlü meydana gelmiyordu. Yarın gece! İşte bu daha müt-hişti. Uğradığı sıkıntıların her taraftan işitildiğini düşündüğünden her evden böylece kovulacağına inanıyordu.

Sabahleyin ev sahibinin erkenden fırladığını işitti. Onun ardından derhâl çarşafını giyerek kimseye duyurmaksızın dışarı çıktı.

Sabahın ilk ışıklarında meydana gelen soğukluk ateş içinde kalan zihnini biraz sakinleştirdi. İlk vapurun hareketine daha yarım saat olduğundan bir kayığa atladı. “Büyük Köprü’yc!” diye bir de emir verdi. Kayık onu bulunduğu yerden uzaklaştırdıkça vicdanında birbiri ardınca gelişen değişimleri düşünüyordu. Bu düşünceleri arasında “Meğer yaşamak pek güçmüş!” diyerek herkesin kalbinde dönen ıstırapların mutlaka kişinin kendi kusurundan meydana geldiğine hükmediyordu. Ömründe ilk defa olmak üzere böyle bir hakarete uğradığından öfkesini yenemiyor, erkeklerin ne kadar şiddetli, sert terbiye altında büyümüş olduğuna inanıyordu. Hâlbuki kendi kocası böyle değildi. Ev, ağzına kadar misafir ile dolsa memnuniyet gösterir; karısının yüzünü güldürmek için her türlü masrafı göze aldırırdı. Onun da bir kusuru var. Ah! O çirkin yüzü!

Ayrılığının henüz beşinci günü olduğu hâlde derbeder bir şekilde seyahatine devam etti. Ne garip hâl! Kayıkta hayatı küçümsemeye kalkıştı. Bu fikir aklından kolay kolay geçebilirse de gerçekleşeceği zaman meydana gelecek dehşetini göstererek hayatın lezzetini anlatır. Hâlbuki gönlü boş olduğundan bu türlü bir fikri neden ciddiye aldığıнын farkına varamıyordu.

Bu sefer gideceği yeri iyiden iyiye kestirdi.

Köprüye kayıktan çıkarak tramvaya bindi. Sultanahmet’te indi. Mekteb-i Sanayi’nin yanından saparak Ahırkapı’ya doğru yollandı. Yol üzerinde beyaz boyalı bir evin kapısını

çaldı. Kapıyı açan ayvaz⁵ yavaş yavaş geriye çekilerek özel bir şive ile “Buyurun,” dedi.

Firdevs acele bir hareketle harem kapısına döndü. İçeriye girdi. Haremde kendini karşılayan bir halayığa hanımın olup olmadığını sordu. Cevabını alınca biraz gerilerek çarşafını üstünden attı.

Çekingen bir tavırla yukarı çıkmaya başladı.

Bu konak oldukça büyük olup harem ve selamlık daire-sine sahiptir. Evin döşemesi oldukça temiz olduğu gibi içe-risindeki eşyaların düzenliliği de dikkati çekiyordu. Merdi-venlerden süratle çıktı. Hareketlerindeki aceleciliğe o dahi hayret ediyordu. Bilmediği garip bir his her nereye gitse ora-da merakını gidermek için kendini belli etmeden bir şeylerin iç yüzünü anlamaya çalıştığından konuşacağı adamın yüzüne bakarak kalbindekini görmeye, sözlerinden bazı şeyler sez-meye merak duyuyordu.

Ev sahibesinin odasına girdiği zaman köşede oturan ihti-yar, sarışın, kuru, yüzü biraz buruşuk, gayet sade giyinmiş, ela gözlü bir kadın gördü. Firdevs daha kapıdan içeriye gi-rerken ihtiyar gözlerini sulandırarak “Gel kızım gel! Başına gelenleri duydum. Meraklandım, ağladım, uykularım kaçtı. Halit'im de teessüf etti,” diyerek kızı karşıladı. Firdevs bu karşılamadan fevkalade heyecanlanarak ağladı. Kadının elini öptüğü sırada o da onun yüzünü öperek yanına oturdu.

Firdevs bu haneye yerleşti yerleşeli iyice işlere karışır ol-muştu.

Aslında konakta rahat rahat oturmaktaydıysa da bir nevi rekabetin içine düşmüştü. Zira ev sahibesinin yirmi beş yaş-larında, sarışın, mavi gözlü, güzel yüzlü bir oğlu olduğu gibi

5 Eskiden büyük konaklarda yemek taşımak, alışverişe, mutfak işlerine yardım etmek, şamdanları, mumları, mangalları hazırlamak gibi hizmetlere bakan uşak

bunun da tıpkı kendi gibi güzel, hürmetli, işveli, hoş sözlü bir karısı vardı.

Halit. Ruh hâli göz önünde tutulduğu hâlde âdeta her hâline istekli, meraklı, bakışlarıyla her şeyin arkasındaki asıl sebebi aramak isteyen, hele kadınlara pek ziyade düşkün, kalp avcısı bir delikanlı olup Firdevs evine geldiği günden beri bir nevi bilinmeyen bir heves ile üzüntülüydü. Akşamüstü erken gelmeye, selamlık dairesinde az oturmaya, geceleri gezinmeye, hele Firdevs'in kaldığı odanın üstündeki odada şarkılar söylemeye, Firdevs sözü açıldığı zaman ona sahip çıkmaya başlamıştı. Fakat ilk başlarda bu hareketlerden korkarken, sonunda kimsenin kendisinden şüphelenmediğini görerek cüretini artırdı. Bir gün selamlıktan içeri girdiği zaman ayaklarının uçlarına basarak kimseye haber vermeksizin girdi. Buna da sebep hareme girecek koridordan Firdevs'in sesini işitmesi olmuştu. Sofaya çıktığı zaman kadın pencere önünde bulunuyordu. Genç kendini işittirdiği zaman hırslı gözlerle onu bir kere süzdü. Hevesli hareketlerle fena hâlde heyecanlandı. Lakin derhâl başını çevirerek odasına yöneldiyse de karısının bakışlarındaki değişimi iyiden iyiye seyretmiş olduğundan o da dışarı fırlayarak Firdevs'i muayene etmeyi kurdu.

Firdevs, Halit'in hareme girmesinden hakikaten endişelenerek doğruca odasına çekilmişti. Minderin üstüne oturduğu zaman o iki mavi gözün içerisine düştüğü derin manaları çözmeye teşebbüs etti. O güzel çehrenin âşıkane bakışlarla kendisini bir nevi bir sanat eseri gibi seyre tenezzül ettiğini anlayınca birdenbire titredi.

Bugüne kadar namusuna hiçbir leke sürülmediği hâlde şimdi şöyle bir hâle izin vermesi nefesine ağır geldi. Fakat zalim bir tesir kalbini huzursuz ediyor. Geçici olarak yerleştiği bu ev onu korkulara, endişelere, heyecanlara sevk ediyordu.

Akşam yemeğine oturdukları zaman evin gelini gücenmiş gibi görünüyordu. Firdevs bu hâli derhâl anladı. İki kadın

birbirlerine baktığı zaman ikisi de birbirinin kalbinden geçenleri anlamaya çalıştı. İşte rekabet o günden itibaren görünür oldu.

Gelin henüz genç olduğundan öfkesini ve hiddetini yeneemedi. Dilfeza adlı kalfayla konuşurken “Firdevs geldiği günden beri rahatım bozuldu. Ben bunları çekemem. Dün gece beyin gizlice kalkarak sofada gezindiğini duydum. Ben bunlara sabrediyorum. Fakat bir gün gelecek ki sabredemeyeceğim,” demiş olduğundan halayık bundan bir anlam çıkardı.

Aradan bir hafta geçtiği hâlde bu önemli olaydan bir şey çıkmadı. Yalnız Firdevs’in endişeleri arttı. Hakikat bazı gece, sofada ayak patırtıları işitti. Dikkatlice dinlediği hâlde Halit’in gezindiğini, arada sırada bazı öksürüklerle mevcudiyetini anlattığını hissetti. Bu hâllerin tümü içindeki endişelerin artmasına sebep oldu.

Vicdanında çektiği azap her geçen gün şiddetini artırmaya başladı. Bir an gelin ile bir odada tesadüf ettikleri zaman kadın derhâl kalkar, suratını asarak dışarıya fırlar, hele Dilfeza kalfanın dikkatli bakışları kendini iyice üzerdi.

Artık hayatı tümüyle bozuldu. Kendi kabahati olmadığı hâlde bu kadar kötü zanlara yakalanmasını bir türlü nefesine yediremiyordu. Düştüğü bu sıkıntı içinde namusunun yavaş yavaş dile düşerek mahvolmaya yaklaştığını göz önünde bulundurduğu zaman gözlerine kan hücum etti. Biçare, geleceğini düşünmeye başladı. Fakat Halit’in bakışları ona eziyet ediyordu.

Odasında düşünüp dururken konsolun önündeki saatin arkasına bırakılmış bir kâğıt parçası dikkatini çekti. Tereddütle yerinden kalktı. Korkarak elini uzattı. O mektubu titreyen elleri içine aldı.

Hayatı o zaman müthiş bir girdabın etrafında geziniyordu. Karşısındaki ayna, vicdanındaki azabı yansıtan talihsiz yüzünü ona noktası noktasına gösterdi.

Firdevs bu manzaradan korktu. Henüz sığınacak emin bir yer bulamadığı hâlde namus ve haysiyetini gasp etmeye, onu bütün tanıdıkları yanında mahcup etmeye çalışan bir elin ta odasına varıncaya kadar girerek şuraya bir mektup bıraktığını anladı. Bu hâl dayanılmazdı.

Tereddütle dört tarafına bakındı. Bu çekinmesi dahi ona zulmeden bir his meydana getirerek beynini ateşler içinde bıraktı. Zarfı yırttı. Okumaya başladı:

“Sizi seviyorum. Bu sevgiyi bir şey mahvediyor. Lütfedeceğinizi, bana acıyacağınızı bilirim. Bu gece... Beni beklemenizi rica ederim.”

Şu üç dört satırı okuduğu anda acı acı güldü. Kendi kendine “Ben mi bekleyeceğim? Amma garip ha! Beyefendi beni adi bir kadın zannetmiş,” dedi. Derin düşüncelere daldı. Bu düşüncesi pek garip bir netice ile son buldu. Birdenbire yüzü sarararak “Ah! Zavallı hanım! Pek yanılmışsın. Ben erkek yazısı tanıyacak kadar okuma yazma bilirim. Beni bu türlü bir hile ile mahvetmeye çalışıyorsun a,” diyerek mektubu avucu içine aldı. Doğruca Büyük Hanım’ın yanına gitti. Kadın Firdevs’i görünce “Gel kızım!” diyerek hürmette bulundu. Fakat birdenbire onun titrek dudaklarını, gözyaşları akıtan gözlerini görerek “Kızım! Ağlıyorsun. Sebebinı öğrenebilir miyim?” diye açıklamasını istedi.

Firdevs şu soruya elindeki mektubu uzatarak “Okursanız anlarsınız,” dedi. Kadın okuma bilmediğini anlatınca Firdevs okumaya başladı. O sırada gelin dahi içeriye girmişti. Artık tahammülü kalmadı. Büyük Hanım’a hitap ederek “Bu yazı gelin hanımındır. Ben Halit Bey’e asla bir harekette bulunmadığım hâlde beni kışkırdı. Fakat zararı yok. Kimsesiz bir kadını namussuzluğa teşvik edenleri Cenabıhak cezalandırır,” dedi. Bunun üzerine etek öperek artık duramayacağını anlattı.

Büyük Hanım bu harekete fena hâlde üzüldü. Kaşlarını çatarak “Dur! Kızım! Sen benim sütkardeşimin kızıydın. Seni

himaye etmek benim için bir vazifedir,” dediye de Firdevs “Teşekkür ederim. Fakat artık duramam. Ben yine gelir, sizi ziyaret ederim. Size karşı asla rencide olmadığımı, hele himayenizden dolayı pek ziyade müteşekkir olduğumu itiraf ederim. Beni affedin,” dedi. Gözleri yaş ile dolu olduğu hâlde hızla kapıdan dışarı fırladı.

Odasına geldiği zaman âdeta bayılma derecesindeydi. Bir zamandan beri uğradığı sefil hâllere kendi sebep olduğunu yad ederek “Ah! Nankör! Sen rahatını kendi elinle kaçırdın,” diyerek ağladı. Çarşafını giyerek, bohçasını koltuğuna alarak aşağı indi. Bu çıkış onun için pek müthişti. Zira birtakım kıskaç bakışlar kendini itham ediyor, onun için namussuz di-yordu. Bundan başka yaşadığı bu tecrübeler onu yaşayacak bir yer bulma hususunda dahi mustarip bırakıyordu. Hiddet ve gazabı arasında haneden dışarı fırlamıştıysa da nereye gideceğini henüz kestiremiyordu. Bohçası kolunda sokaklarda serseri gibi gezmek, tanıdık, arkadaşlık eden kadınların yanına sığınmak, erkeklerinden saldırgan hareketler, karılarından iftiralar görmek, gitgide birtakım uğursuz fikirlerle üzerindeki korkaklığı atmak, hakaret, çok sayıda aşağılanma ve küçümsemeye uğramak, sürüklenip götürdüğü hayatın insanın gücünü tüketen zorluklarına katılmak olan sıkıntılardan- dı. Kendi kendine “Kocam!” dediği zaman onun her türlü saldırılara karşı girilmiş bir sığınak, yüzü çirkindiyse de kalbi temiz bir koruyucu olduğunu hissetti. O zaman ona yakınlık hissetti. Fakat bir anda kalbine giren gurur onun bu azmini mahvetti.

Öyle ya! Ne yüzle, ne türlü bir hakla eski kocasına geri dönecek? Kendi utancının onu etkileyeceğini düşünse de bir iki ay evvel ona karşı söylemiş olduğu sözleri düşündükçe mahcup oluyordu.

Bütün mal ve mülkü cebindeki birkaç liradan, koltuğundaki bohçadan ibaret olduğu gibi güzelliği de insanların sadece bir an ilgisini çekecek derecededir. Fakat bu güzellik onun gelecekteki hayatı için güvence vermiyor. Zira başkala-

rında şehvani hislerin uyanmasına davet ediyor. Hâlbuki kocasında bu hâl yoktu. O, onu taparcasına seviyor, ona güzel bir gelecek hazırlıyordu.

Artık hangi eve gitse rekabetten kurtulamayacağına hükmediyordu. Her evde erkek bulunduğu için bir gün olup da yine namusuna saldırılacağını düşündükçe üzüntüsü devam ediyordu.

Bir anda yüzünde bir sevinç belirtisi görüldü. Kendi kendine “Dadımın evine gider, otururum,” dedi.

Hakikaten onun için en iyi seçim de buydu.

Sultanahmet’te bindiği tramvaydan Aksaray’da indi. Karakemer yolunu, yolda tesadüf ettiği kadınlardan sorarak akşama yakın dadısının evini buldu.

Dadısının evi iki odalı bir ev olup harap ve boş bir odası geceyi geçirmeye uygun hâldedir. Bundan başka dadısı o evde kiracıdır.

Zenci, elli altmış yaşında ihtiyar kocalı bir hatundur. O gece kocası yukarıki sofada yattı. Firdevs buradan da hazzedemedi. Aslında kadın ikram ve ağırlamada kusur etmediyse de fakirlik ve çaresizlik onun da belini bükmüş, dünyanın sıkıntılarından bıkmış usanmış olduğundan bu kadın, kendisine hizmet edemeyeceğini üstü kapalı şekilde anlatıyor, özellikle kocasının titiz, huysuz bir adam olduğunu bildiğinden son zamanında böyle sıkıntılı bir uğraşa tahammül edemeyeceğini kendi kendine düşünüyordu.

Firdevs’in o akşam midesi bir daha bulandı. Bu hâli dadısının da dikkatini çekti.

Ertesi sabah kadını muayene eden ebe, hamile olduğunu söylemesin mi? Artık Firdevs iyice hüznünlendi. Hayatının namus nişanı olan şu meyveyi mahvetmek tarafını seçen kadınlardan olmadığından o akşam sabaha kadar düşündü.

Verdiği karar pek akıllıcaydı. Artık her türlü kibir ve gururu kırdı. Komşudan buldurduğu bir hokka kalem ile eski kocasına bir mektup yazdı:

“İnayetli efendim,

Beş sene zarfında tarafınızdan gördüğüm lütuf ve ihsanı kendi ayağımla teptiğim için bugün ne derecelerde bir ıstı-
rabın esiri olduğumu tarif edemem. Hâlbuki ayrılığımızdan beri ettiğim hatanın büyüklüğü beni kusurlarımın bağışlan-
masını dilemeye mecbur ediyor.

Karnındaki çocuğuyla size sığınan bir kadını reddetme-
yeceğinizi bilirim. Dünyada hakikaten bir ümidim kaldıysa o
da sizsiniz. Dadım lütfettiğiniz cevabı alıp gelirse artık müs-
takbel hayatımın hizmetinizde geçeceğini size bildiririm.”

Gerçekten de dadısı o gün mektubu ... köyüne götürdü.
Aradan beş saat geçtiği hâlde kapının şiddetle çalındığını
duydu.

“Kimdir o?” diye çıkardığı sese görümcesi titreyen sesiyle
cevap verdi.

Firdevs merdivenlerden atlarcasına inerek kapıyı açtı.
Gördüğü manzaradan fevkalade korktu. Zira gelen kadının
gözleri ağlamaktan mahvolacak dereceye gelmişti.

İki meraklı bakış bir anda birbirine kavuştu. Firdevs ken-
dinden geçerek “Ne var?” diye sordu. Kadın da “Ne olacak?
Geçen gece öldü,” diyerek cevap verdi.

Firdevs bayılmıştı.

Kendine geldiği zaman vicdanında ağır, yakıcı bir ıstırap
mevcut olduğuna dikkat etti.

Hasta hasta görümcesiyle beraber oradan kalkarak köye
gitti.

Hayatını kendi uğrunda feda eden kocasının ölürken bile istikbaldeki mutluluğunu düşündüğünü orada anladı. Zira yazdığı bir vasiyetnamede evinin yarısını da ona bırakmıştı.

Firdevs, o adamı tasvir eden fotoğrafı aldı. Ağlaya ağlaya öptü. Kalbinden “Artık hayatım, onun çektiği kederlere ağlamakla geçecektir. Çocuğunu terbiye edersem mesut olurum,” dedi.

O inzivahanede oturduğu müddetçe her gün kocasının hayalini görerek, seslerini işiterek pişmanlık içinde yaşadı.

SON